

SZÁVOSZT ALPHONS
Budapest, Arany János-utca 11. sz. a.
Legjobb gazdasági és kertü magvak.

St. RADEGUND
hidegvíz-gyógyintézet Steierországban.
2 óránra Graz vasúti állomástól.

Gyönyörű fekvés a hegységek között, terjedelmes fenyő ültetvények közt. Enyhe, zsongító éghajlat. Kétféle ivóvíz. Gyógytorna és massage. Kényelmes ellátás 23 gyógyházban és villában. Mérsékelt árak.

Gyógyidény április hó 1-től november közepéig.

Részleteset a gyógymódról, javatokról, egyéb viszonyokról és árakról a prospectusban, melyet kívánatra (ingyen) küldenek meg.

Dr. Ruprich Gusztáv, 4717. Dr. Novy Gusztáv, 4718.

Sternberg Ármín és Testvére
hangszer-ípar
Budapest, kerepesi út 36. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
Harmonikáról, mechanikai hangszerekről, zongoráról külön-külön képes árjegyzék kéréndő.
Javitások pontosan eszközöltetnek.

Részletfizetés

mellett a legelőcsébb kiszolgálással ajánl alant legjobb hírből álló áruház helyben lakó felelnek mindennemű női és férfi ruhákat 4721

készen vagy rendelre saját műhelyben mérték szerint készíttette, továbbá mindennemű szövetek, szőnyegek, függönyök, ág- és asztalterítők, vásznak, chiffonok és más hasonló czikkeket a legújabb vasalásokban. E bevásárlási mód különösen ajánlható, mert rendszeres beosztás mellett kényelmessé teszi az iránybani szükségletek fűződését.

Deutsch Sándor Király-utca 26. szám. Telefon 94.

50 év óta sikerrel használtatik!

Szeplőket és májfoltokat, valamint bőrtisztítási fogásokat eltávolít biztosan az

Eszéki Spitzer Kenőcs
és az
eszéki Salvator szappan

Valódi minőségben csak a

DIENES J. C.-féle
gyógyszertárban
Eszéken, felsőváros.

1 tégely Spitzer kenőcs 35 kr.
1 üveg mosdóvíz 40 kr.
1 darab Salvator szappan 50 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva és kéri a t. c. közönség csak a Diene-féle eszéki kenőt és szappant kéri és elfogadni.

Főraktár Budapest: **TÖRÖK JÓZSEF** úrnál
Király-utca 12.

Legjobb és Leghírnevebb
Pipere Hőlgypor

La VELOUTINE

Különlegesen Rízpor
BISMUTTAL VEGYÍTVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

A legjobbnak bizonyult fogszerek.

KWIZDA-féle Alveolar-fogcseppek.
Ára egy palacknak 50 kr.

ALVEOLAR-SZÁJVIZ.
Ára egy palacknak 40 kr.

Alveolar-fogpászta. Ára egy szelencének 70 kr.

Főraktárhelyiség Magyarország számára
Budapest, TÖRÖK JÓZSEF gyógyszer-nél, király-utca 12

Csúsz, köszvény, tagszagadtás, fejfájás, csipőfájdalom, hátfájádom stb. ellen legjobb bedörzsölés a Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller.

Több mint 20 év óta a legtöbb családban ismeretes mint fájdalom-nyhító szer és majdnem minden gyógyszerárban kapható 40 kr. és 70 kr.-ért. Minthogy utazások léteznek, ennél fogva mindig határozottan „Horgony-Pain-Expeller“ kéréndő.

KWIZDA FER. JÁNOS,
osztr. eszék. és kir. és román kir. udv. szállító, kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

Évek hosszú során át jónak bizonyult, fájdalom csillapító házi szer, a **köszvény-, oszék- és idegbajoknak**

Kérik a végjelre igyelemmel a határozottan **KWIZDA-féle köszvény-olyadékokat** kérni. — Kapható valamennyi gyógyszerárban. — Főraktárhelyiség Magyarország részére: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésznél Budapest, király-utca 12. sz.

VÉGHLESI

VERA FORRÁS

Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szén-savdús, égvényes savanyúvize, Véghles-Szalattán, Zólyomn. mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban: **Ersébet-körút 56. szám alatt,** továbbá fűszerüzletekben és vendéglőkben! Telefon összeköttetés. Számos raktár a vidéken.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam.
Kir. szab. Svédhonra. 4730

Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak lérvét megvárjuk, emberemlékezet óta mint a legkitűnőbb széplítő szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a felületén csodálatos csodálatos hatást. Ez este megvárjuk, ha az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másmay csaknem észrevétel nélkül válnak le a bőrről, a mely szálal fehérre és gyöngyöddé válik. Ezen balzsam kisimítja az arczon a ráncokat és himbolygásokat, a leg- röviddel idő alatt eltávolítja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orvereséget, bőrtálat a a bőr minden más egyéb tisztálattalanságát. Ára egy koménak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel orvosi BENZOE-SZAPPANA
a legalkalmasabb bőrápoló szappan, mely a bőrt gyöngyöddé s finommá teszi s hivatva van a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ára 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerárban.

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszer. Budapest, király-utca 12. — Aradon: Ring S. gyógyszerésznél.

Valódiság jeléül:

kitűnő és hathatós voltaknál fogva már 40 év óta a legjobb hírnévnek örvendő különlegességeink

Dr. Suin de Boutemard
zamatos fog-szappana

a fogak és foghús épentartására és tisztítására a legjobb és legbiztosabb szer; 1/2 és 1/4 csomagokban 70 és 35 kr. ával.

Dr. Borchardt
illatos növény-szappana

igen ajánlható az annyira kellemetlen szeplő, pörné, pattanás, s más egyéb bőrtisztálattalanságok, az érdes, száraz és sárga bőr ellen, egyszerűságra és legkitűnőbb pipere-szappan. Eredeti csomagokban bepecsételve 42 kr.

Dr. Hartung növényhajkenőce, legjobbnak elismert hajerősítő s hajkihullást gátló hajkenőcs, tégelyekben 85 kr. ával.

Dr. Hartung kintahéj-olaja, a haját erősítő olaj, mely annak puháságot s fényt kölcsönöz. 85 kr. ával.

Dr. Lindes tanár növényi rudacs hajkenőce, eredeti darabokban 50 kr. ával.

Balzsamos olajbogyó-szappan 35 kros csomagban.

Dr. Béringer zamatos korona-szesze, az Eau de Cologne quintessentiája, eredeti üvegekben 1 forint 25 kr. és 75 kr.

Dr. Béringer fügyökér-hajolaja, üvege 1 frt. Leder testvérek balzsamos földi dióolaj-szappana, egy drb 25 kr., 4 darabos csomag 80 kr.

Valamennyi fentebb elősorolt szab. cikk valódi minőségben a következő magyarországi raktárakban kapható:

Budapest: Török József gyógyszer-tára, király-utca 12. szám alatt.

Továbbá: **Kochmeister Frigyes** utódi, **Neruda Nándor** és **Thallmayer** és **Seltz** gyógyszerészeknél.

Alsó-Rubin. Tyroler Józ. Árad. Ring gyógyszerés, Éles Ármín.

Ar-Maróth, Bittó K. gyógyszer. Bártfa, Toperczer Alb. gy.

Balassa Gyuzsák, Geervényák gyögy., Kautz O. gy.

Beszerce, Kelp Fer., Fleischer testvérek.

Bécs-Csaba, Varságh Béla.

Bonyhád, Straicher B.

Brassó, Roth Victor, Jekelius N. Miller Gy. gy.

Czeged, Bohus I. gy.

Csernovicz, Schmirch Ignác, Golichowsky J. gy. Schmeidt és Fontin.

Debrecen, Csanak J. Dr. Rot-schek v. Emil, gy. Geréhy F. Deés, Brugovitz és Reháky.

Dobsina, Balázs S.

Eger, Köllner Lőrinc gyógyszer.

Eperjes, Oszváld D.

Eszék, Dienes J. C., David Gy., Gobutzky József gyz.

Fünne, Pavacic testv. gyógyszer.

Fogaras, Gleim R. gyógyszer.

Földvár, Nádhera Pál ía.

Hajdu-Böszörmény, Lányi M. gyógyszer.

Közd-Mező-Vásárhely, Kiss Gyula gyógyszer.

Kaponyár, Lajpér Gyula.

Kassa, Eschwig Flodardo Ede, Quirfeldt K., Strauss D., Nagy G. A., Wandraschek Kár. gyz.

Késmárk, Genersich K. gy.

Közd-Vásárhely, Fejér L. ía.

Kolozsvár, Szék M. gyz., Kovats P. és ía.

Komárom, Fekete Gyula, Kovács gyz. Gruber L.

Körmöcbánya, Ritter L. J.

Lengyel-tó, Harsányi L.

Léva, Boleman Gy. Schubert Pál.

Liptó-Szt-Miklós, Balló L. gy.

Lőcs, Klein Sándor.

Lugos, Veres Lajos gyz.

Makó, Poor A. gy. Laurensky István, gyz.

Márcfal, Istál Nándor.

Maros-Ujvár, Eresék Ujvári S. M.-Vásárhely Kaupp és Eckwert Medgyes, Breckner Károly.

Mikolcs, Dr. Szabó Gy., Rác Jenő, Ujházy Kálmán gy., Weidlich Pál.

Mohács, Szendrey Jenő gyz.

Munkács, Traier Fr. gyz.

Nagy-Bánya, Haracek József és ía.

Nyitra, Kovács J., Tombor Kornél gyz.

Oravitsa, Dr. Schöpper Gy. gyz.

Oszlány, Fiála József gyógyszer.

Pápa, Bernmüller Alajos.

Pécs, Alt és Böhm, Zach K., Obelko L.

Pécel, Lumniczer Károly gyz.

Pozsony, Dr. Adler Rudolf, Erdy István, Soltz Rezső gyz.

Putnok, Fekete Nándor gyz.

Rozsnyó, Feyman László.

Sátoralja-Ujhely, Zlinszky J.

Segesvár, Misesbacher J. B. Feuchel J. B.

Selmeczbánya, Dimák J. E., Sztankay F., Margótyi J. gyz.

Siklós, Nendvich D. gyz.

Soprony, Gruner Jenő gyz.

Szamos-Ujvár, Plesztinár D. gyz.

Szatmár, Böszörményi és Reztsek, Bossin J. gyz.

Szász-Bégen, Wermescher Emil gyz.

Szászcsanak, Reinhardt J. K. gy.

Szeged-Város, Vlad Miklós gy.

Szeged, Barscsy Károly, Bokor A. gy. Dr. Hibay Gy. gyz.

Szt.-Kereszt, Petter K. gyz.

Szepez-Szombat, Gréb J. gyz.

Szepez-Várnya, Stiller Nánd.

Székes-Fehérvár, Say Rezső.

Temesvár, Klausmann és Albert Emmer F., Jahner C. M. gyz.

Torda, Dr. Gajdó R. Velis S. gyz. és ía.

Trenosén, Groag Zeigmund.

Ujvidék, Stefanovits L., Koda D.

Úngvár, Krausz Adolf.

Valpó, Deszathly Sándor gyz.

Várasd, Riedl Ferenc gyz.

Vásos, Ursinyi A. gyz.

Veszprém, Horváth Pál gyz.

Zágráb, Mittelbach „Salvator“ gyógyszer-tára, Hric A. gy.

Zenta, Heissler Ferenc gyz.

Sombor, Gálé Emil, Pálcione G.

Sólyom, Stech Lajos gyz.

valamint Magyarország legtöbb nagyobb gyógyszer-tárban, illatszer- és gyógyszerkereskedésében.

ÓVÁS! Hamisítványoktól, nevezetesen a dr. Suin de Boutemard-féle fogpászta és a dr. Borchardt-féle illatos növény-szappan gyakran előforduló hamisítványaitól mindenkit óvunk. 4635

Számtalan hamisított és hamisítások elárúsított sujtattak már eddig is Bécsben és Prágában törvényileg, érzékeny pénzbírsággal.

Raymond és társ.,
es. kir. szabadalom tulajdonosok Berlinben.

16. SZÁM. 1892. BUDAPEST, ÁPRILIS 17. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 frt 12 k. POLITIKAI UJDONSÁGOK egyúttal fél évre 6 k. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt 8 k. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — Külföldi előfizetésekre a postalgó megfizetésűtől a csatlakozásig.

HÚSVÉTI KÉPEK.

A FELTÁMADÁS hite csaknem minden nép hagyományában megvan, feltalálható az a népmesékben s a költők regéiben egyaránt. Nem is csoda. A halál rejtélyes ténye borzalommal tölti el az embereket s a remény szívesen fogadja a költői vigaszt, hogy a halál az álom testvére, s minden szenvedésért kárpótlást ígér abban a jövőben, mely a feltámadás után ígérkezik. De talán sehol sem alkotja a vallásnak oly lényeges részét a feltámadás hite, mint a kereszténységben, mely hívőinek buzgalmat és lelkesedést a túlvilághoz kapcsolja.

Krisztus feltámadása, a mint azt a szent könyvek elbeszélnek, nemcsak a vallásalapító egyéni életének csodás mozzanata, de ennek a vallásos világnézetnek is fő ereje. A vallásos költészet és művészet kiváló előszeretettel is foglalkozott mindig Krisztus feltámadásával, a kereszténység történetének minden korszakában.

A modern költészet és művészet sem szűnik meg újra és újra visszatérni a feltámadás nagy eszméjéhez, melyben a keresztény vallás istenemeri megalapítójának megdicsőülése mellett az eszmék diadalát is ünnepli.

Az újabbkori vallásos festészet kitűnő képviselője, a francia *Bouguereau*, — kinek esetét Madonnái oly népszerűvé tették, — egyik festményéhez szintén Krisztus feltámadásából merítette tárgyát, poétikusan, és mély érzéssel. Nem magát a feltámadás jelenetét festette le, hanem azt az ünnepélyes, megható pillanatot, mikor a szent asszonyok, a fájdalom anyja és társnői, húsvét kora reggelén elmennek a sírhoz, hogy ott imádkozzanak, s egyszerre fényes, hogy az Úr feltámadott.

A halált követő megvizsgálódás, a túléletbe vetett megnyugvás és hit eszméjét hirdeti a francia művész festménye, kinek esetét mindig valódi vallásos lelkesedés vezeti, s jóval magasabb poztra helyezi őt, mint korunk legtöbb egyházi festőjét, kik a bibliai történet vagy régiből származó, vagy pedig realiztikus avagy épen naturalisztikus művészettel még egy-egy szent tárgyu képet fessenek. A mai fejlett izlést és finomult érzést a vallásos ábrázolásban is az eszme, költészet és teljes művészet hatja meg.

A vallásos hangulatnak kifejezője másik képünk is, a „Kyrie eleison“, Hall Bernard fest-

A SZENT ASSZONYOK KRISZTUS SÍRJÁNÁL. — BOUGUEREAU FESTMÉNYE.

ménye után. Nem szorosan vett vallásos kép, mert bizonyos népies genre vegyül bele, de vonzó és áhitatot gerjesztő.

A kereszt, a vallás jelvénye, melyhez az imádkozó és könyörgő szokott fordulni esdekülésével, ott áll egy párkányon, talán a nagy-pénteki oltár szélén, mely minden díszétől meg van fosztva. A párkány élére nehezede görcsösen összekulesolt kezét látunk. Nincs szükség rá, hogy lássuk azt is, kinek a keze. Mindent elmond ez a könyörgésre egybeszorított kéz, mely oda emelkedik a feszület elé, hogy magához kívánja a vigaszt, a megnyugvást, talán egy csepp égi balszámot, egy szenvedő lélek meggyógyulására. Az az egyszerű kancsó a kereszt mellett, melybe a virág van téve, a hódolat e költői és szép jele, szerencsésen egészíti ki a kép hangulatát.

De a húsvét nem csupán a vallásos elmélyedés ünnepe. A feltámadás ünnepével együtt jár a tavasz ébredése is. A fák rügyei kizöldülnek, a verőfény meleg sugarakban ömlik alá. A komor bójtnak és a nagy-hétnek vége. A legvallásosabb ember is átadhatja magát az örömeinek, a mulatságoknak. A nép megújítja régi szokásait, előveszi mulatságait, hogy úgy üljön meg az ünnepeket, mint apái. A nélkül nem is volna igazi húsvét.

A húsvét népies vonásaiból is legyen itt följegyezve egy, még pedig a legsajátságosabbak egyike, melyet csak Oroszországban lehet látni.

Húsvét-hétfőn az orosz ember családotól a temetőbe szokott menni, hogy hozzátartozóinak sírja mellett töltsen az egész napot. A feltámadás ünnepén illő megemlékezni a halottakról. Korán reggel, jobbra a középső osztaéhoz tartozó emberek, kosarakkal, fekete üvegekkel s a nélkülözhetetlen theafőző szamovárral megrakva vonulnak a temetőbe. Mihelyt a sírkövek közt a velük hozott holmikak lerakták, a pópát várják, ki a nagy temetőbe a sírokat végig járja, mindenütt rövid imádságot mond a halottak lelki üdvéért. A szertartás után a nap élvezetesebb foglalkozására kerül a sor.

A kiterített abroszra találják a hűsleket, főtt tojást és kalácsot s vig falatozás közt nem sokára a szamovár is füstölög, annak jelül, hogy a felvidító ital, mely nélkül az orosz sehoh el nem lehet, már elkészült. Amde a thea mellett a fekete üvegek tartalmára, a jóféle vodkára is rákerül a sor. Ennek azután nem sokára meg is látszik a hatása, s késő este csak nehezen vergődve hagyják oda a temetőt.

EGY EMBER-ÉLET!

Ma harminczhárom éve,
— Egész egy ember-élet! —
Kezünk egymásba téve,
Hogy együtt járjon véled
Az élet útait!
Boldogságot keresvén,
Lábunk a merre lépe,
A mint kanyarg az ösvény:
Majd enyhe völgy ölébe,
Majd bérci útra vitt.

Ott az öröm virágit
Szédítük, szívünk mohóban;
Sziklák utunk állták itt,
Vagy süppedék a hóban,
Mely csaknem eltemet.
Mert örömet a búval
A szív fölvaltva érez;
Az ősz szele ráfúvált
S a rózsá semmivé lesz —
Alig egy perczenet!

De változás jó mindig!
Utunk a hulló rózsák
Lágy szirmai behintik,
Éltőlve — a mint szórják —
Lelkünket illat-ár;

Míg a bércz tetején fenn
Jég és hó olvadoznak,
Az enyhe virádkönyben
A fenyvek illatoznak,
S kibúvik a gyopár.

Így a mi életünk is
Öröm s bú váltogatva:
Mosolyogva majd nekünk is,
Majd zord képet mutatva
S gúnynyal vigyorogva ránk;
De bár derült felettünk
Vagy elborult az égbolt,
Vigadtunk vagy temettünk,
Öröm vagy bú árnyékolt:
Együtt s egyek valánk!

Gyönyört s vigaszt egymásban —
Majd gyermekinkbe leltünk,
Majd újabb sarjadásban
Unokákat neveltünk;
— Mert úgy történt az,
S habár megöszülünk:
Fiatalkod maradtunk,
Munkába nem lankadva,
S a mit vetünk s arattunk,
Együtt örvendeztünk abba
Velünk, öreg szülénk!

Szász Károly.

A FELÜLTETÉS.

Falusi kép.

Irta Gyarmathy Zsigáné.

III.

Zoltán előtt izetlen az egész és megváltásnak veszi, midőn a gyermekek vidám zajjal rontanak felfelé, s különösen azt, hogy köztök van Erne is, a ki szépen találja az ő munkáit. Hej! hátha még olyan szépnak találná, mint ő látja a kis leányt serdülő kora bájos fiatalágában. Bizony akkor a kis leány előtt a legnagyobb író Zoltán lenne!

A gyermekek fején mezei virágkoszorú, a leánykák kötényéből is virág csüng minden oldalán, a kis fiúk fúzfásipot fujnak, sárgás pelyhű fúzgalyakat szorongatnak, mindnyájuk arca piros és szemek ragyognak; az egész mezőt, az egész tavaszt magukkal hozták, hogy oda rakják mamáik ölébe. Erne egy nagy bokréta tett Kéryné elé, s a szétszört virágok illatában, a gyermekszemek tündöklésében s a serdülő leánya ifjú szépségében egy darab viruló tavasz az egész veranda. Erne vidáman simogatja Kéry gyermekeit. — Milyen kis bolondok ezek! Képzeld csak, mama, azt mondják a pulykára: «beh szép nagy madár», a tyukot tyukmadárnak nevezik, s mikor a bárányok bégetnek, azt kérdik, hogy azok most mit mondanak a mamájoknak? Erre az én kis öcsém határozva csodálkoznak, ők pedig nagyon természetesen találják az egészet, mert hát mi itthon vagyunk, értenünk kell, hogy a kis csirke meg a kis bárány mit mond a mamájának...

— Maga érti is, meg is mondta, — és a budapesti egyik kis leány szeretettel simul Ernéhez. Zoltán érdekelve hajol kis unokahugához: — Mit mondott? Szólj csak Miczi, mit mondott Erne? —
— Azt mondta, hogy mikor a bárányok bégetve futnak mamájokhoz, akkor azt mondják: nézd mama, milyen szép a zöldülő rét, milyen jó a meleg napfény, nagyon szép az élet és mi nagyon, nagyon boldogok vagyunk!
— Milyen szépen beszélnek a bárányok! És az ifju meleg tekintete oda tapad a leánya szüzsies arcára, az pedig mosolyogva mondja: — Hiszen maga is falusi fiú, értheti a bárányokat, s én látom is a szeméből, hogy érti, ... oh azt olyan könnyű kiolvasni!

— Endrének nem tetszik, hogy a gyermekek és

virágok lettek a közfigyelem tárgyai s bizonyos költői hangulat kezd erőt venni a szerkesztőn is: a verandáról, mint egy széttéreggett aranyszőnyeg száll a napfényre a szivar- és pipa-füst, abba merül Kéry Dezső és tekintetével kíséri a füstfoslányokat, a mint elülnek a somfa-virágokra. Jól van, hát majd mulat ő egy maga ezzel az eredeti példánnyal és Kasorhoz fordul:

— Ügyvéd úr, kérem folytassa.
És az ügyvéd folytatja, s rövid időn Kéry Dezső is egészen oda figyel. Kasort boszantja, hogy az a leány-arcú ifjú épen nem érdeklődik; hát annak előbb való a mezei virág, meg a kis leányok, mint egy tapasztalt férfi viselt dolgai! De azért csak mondja tovább, már elért a legnevezetesebb ponthoz, a háziúr és háziasszony egyetértő mosolygó pillantást váltanak...

— Mert úgy történt az, hogy nörökönöm elvesztett pörét a kezeim közé vettem és azon kezdtem, hogy nyomban fogalmaztam egy két ívre terjedő törvényezikkekkel és nyomós latin idézésekkel spekelt levelet: Ő felségének címeztem és postára tettem; az impurum megvan most is, elhozhatom az ünnepek alatt. Endre állítja, hogy soha sem vágyott úgy sem mire, mint most e levélre.

— Nem ok nélkül, kedves öcsém, nem ok nélkül! Tehát, hogy ő felségéhez küldtem a levelet, eltelt tíz év. Más nagyobbt ügyek kezelésében egészen elfeledkeztem az egészről, míg a múlt nyáron csak eszembe ötlök a dolog. Nyomban irok egy Bécsben lakó nagy befolyású rokonomnak, hogy azonnal kérjen kihallgatást ő felségénél. Tegnap kapok egy sürgönyt, melyben az áll, hogy a rokon ő felsége előtt feltárta az ügyet, a felség így tett fejével, — Kasor megbotránkozott fejrészlet mutat — és csodálkozva kérdezte: — Hát az a dolog még most sincs elvégezve? Hmm, hmm! — Aztán előhozta az irományokat és veres plajbászszal saját kezűleg írta rá: *Urgens*.

— Nagyszerű! lelkesült Kéry Dezső és a többiek is elismerő magátsággal hallattak, csak Zoltán maradt hidegen és oda lépett a nap hőiséhez:

— De ügyvéd úr, őnt talán felültette valaki; hiszen egy sürgönybe...

— Felültetett valaki, engem a körmönfont ügyvédet, Kasorvári Kasor Gáspárt felültetett valaki! Fiatalkod ember! tanulja meg, hogy a korosabb, tapasztaltabb s talán tanultabb emberek sohase igyekezzék kikapni, mert higgye el, egy pályakezdő ifjúnál legszebb a szerénység.

— Ez! — kiált Kéry Dezső. — Ez! én is mindig erre oktatom, de nem fog rajta semmit, mert világeletemben csak azon török a fejét, hogy kit tegyen bolonddá. De most ugyan emberére akadt!

— Most arra! Dejszen korábban keljünk barátozkám, ha egy Kasort fel akarunk ültetni! A társaság jóízűn nevet; Zoltán boszankodva néz Kasorra — de hát ugyan miféle ember lehet ez!

Erne méltatlankodva lép Kéry Dezsőhöz: — Kéry bácsi, az nem igaz, hogy Vértés felültette volna Kasor bácsit! Maga is tudja, hogy nem igaz, akkor miért fogja rá? A fellázadt gyermek tisztá, nyílt tekintete kérdően tapad a szerkesztőre.

A szerkesztő gyönyörködve néz a bájos kis teremtsére, aztán az ifjura tekint és mosolyogva, de ez egyszer minden guny nélkül mondja:

— Fogadjunk Zoltán, hogy ezentúl te sem leszel olyan ellensége a felültetéseknak; hálátlanság is lenne tőled, mert e nélkül sohasem akadtál volna ilyen bájos védőre!

A kis leány is Zoltánra tekint, s a mi most az

ifjú szeméből felé lövel, az az őszerejtű, mindig igazi melegség, melyet a tavaszi napsugárban megéreznek a rügyek, szívét kéjes rezgésbe hozta: Így csak az nézhet, a ki olyan szép regényt ír, mint Zoltán... egyedül csak az!... És a tavaszi sugártól bomlanak a rügyek, feslenek a szirmok... a serdülő leánya arca rózsapírban ég és anyja mellé huzódik. A fiatal író pedig úgy érzi, hogy az ő regényhősei eddig nem is tudtak szeretni; de ugyan hogy is tudtak volna, ha eddig nem ismerték Ernét! Most már meg fogja tanítani őket az igazi szerelemre...

IV.

No, jertek borjukat nézni! — Indítványozzák a házi kis fiúk. S mikor a szerkesztő négy aprósága meglátja a bolondosan tánczó fehér és fekete borjukat, kezökét összecsapva csodálkoznak:

— Jaj, beh gyönyörű szép bárányborjuk ezek! Ni, ni! még Kolie is van a nyakukon! Nem kell több a kis Kálmány főfőkáknak; nevetükben a földön hemperengnek és most már nincsen ott Erne, hogy dédelgesse a városi apróságokat; de ott van az öregbérés és magyarázni kezdi a dolgot:

— Hát tudják mér van ez a piros posztó a borjak nyakán? Azért, hogy meg ne verje őket a rossz szem; ezt a fejszéd pedig azért ütöm minden alkonyatkor ide ni a küszöbbe, hogy a fejszők tejt el ne vigyék, mert az ember sohasem tudhassa, hogy kibe mi lakik, sokszor épen az a boszorkány, a kiről el sem is hinnék.

A gyermeknek nagy szemekkel bámulnak és az egész gazdasági kirándulásból csak azt értették meg, hogy az a meleg, habzó tej nagyon jó volt, mit a fejsző leányok hoztak ki az istállókból, s őket megkínálták abból...

És Kasor Gáspár újból tölt a cselnaiból s így kezdi:

— Már én, mint igaz hazafi, a sörös pohárból is mindig csak bort iszom; de mig kiüríteném poharamat, lovagias kötelességemnek tartom az emberiség szobá feléért, a diszes hölgykoszorúért, egy köszöntőt mondani. — És elmondta annyi feszüléssel, olyan önelégülten s úgy kiczifrázva, hogy még Zoltán is mosolygott bele, Kéryné pedig kinyilvánította, hogy egy ilyen lovagias férfinak nagyon boldog lehet a házassága is.

— Oh, drága nagysám, a mi házasságunk példányszerű; de tudtam én már azt akkor, midőn elraboltam a nőmet, hogy ő leend a feleséged királynője! Ő az én jó szellemem: nála nélkül arról sem értesültem volna, hogy épen a szerkesztő úr érkezett a falunkba, a kit nekem fel kellett keresnem...

— Akkor ő nagyságának mindnyáján hálával tartozunk, erősíté Endre.

— Úgy történt az, hölgyeim és uraim, hogy midőn ma délután így szóltam volna magamhoz: ember! te megölöd magadat; bármily erős vagyis, de a mi sok, az sok! Te mindig tudod, mikor minek az ideje: permetező tavaszi eső után szalonkázni kell, mert ilyenkor «húz» csak igazán a szalonka. Kapom puskámat, azt a puskát, melyre szerencsém lesz mindjárt visszatermi, midőn nőm belép és értesít arról az örvendetes körülményről, hogy a szerkesztő úr falunkba érkezett. No ember, most az ideje bizonyos dolgok elintézésének! Nyomós dolgok azok uram! egyik egy kérdés, másik egy kérdés: egy nyílt férfias kérdés...

— Állók elibe ügyvéd úr!

— Tehát kérem én, mint egyik magyar a másiktól, igen mint egyik magyar ember a másik magyar embertől, hogy ezelőtt tíz évvel ki

írta az ön lapjába azt a cikket, mely alatt b. i. kisbetűk álltak.

E naiv kérdésre Kéryné fölvetett, mire a gavallér ügyvéd megjegyezte, hogy jól teszi, ha nevet, mert a fogai, mint a fehér gyöngyösrök, úgy villognak. Ezalatt a Kéry is összeszedte magát s rövid gondolkodást szinlelve, az ügyvéd vállára csapott:

— Megvan! De uram, vannak egy szerkesztő életében pillanatok, a mikor nehez a szólás és ha ön nem úgy kérdett volna, mint egyik magyar a másik magyart...

— De úgy kérdeztem...
— Úgy kérdett! Ime azért nyílt feleletem, — ekkor ravasz szemhunyorogással ráteszi kezét az Endre vállára, — itt van ő, ki ama cikket írta.

— Teremtő szent isten! Ezt soha sem hittem volna, tehát öcsém a b. i?

Endre, ki a kérdéses cikk írásakor lehetett úgy tíz éves, vidáman feleli: — persze hogy én vagyok. (Vége köv.)

RÉGI LEXIKONOK MAGYARORSZÁGRÓL.

Alig múlik hét, hogy egy külföldi hírlap, vagy valamely idegen földön termett népszerű munka meg ne lepje a magyar olvasó közönséget a magyar viszonyokról szóló furábbnál furább jelentésével, mely csak úgy duzzad a járatlan fölületességétől. A «Vasárnapi Ujság» is csak a múlt hetekben hozta egy nagyon elterjedt amerikai folyóiratnak a cikkeit, a mely Budapesti életéről adott kuszan összehányt torzképeket; emlékeztethet meg rá olvasóink, hogy mennyi zöldseget szedett össze a yankee utazó a mi utcáinkon. — Hanem akárhogy elnevegtünk is alkalomadtán ezeken az «alapos megfigyeléseken», bizony csak belénk nyílnak a fájás, mikor végig mulattunk rajtok magunkat. — Hiszen tudjuk, hogy újabban nagyot fordult a vélemény rólunk is, hogy kivált tudományos irodalmunkat, a hol nagyobb részt nyitunk a külföldnek, pontosan regisztrálják szomszédaink. Hanem azért ezeket a tüszürásokat is szeretnők valahogy elfordítani; csak marad tőlük a szívünk fenekén egy kis keserűség.

Ezért az összehasonlítás kedvéért is érdekes lesz talán egybeállítani, hogy mi volt a külföld ismerete és véleménye rólunk a múlt századokban: hogy nagy encyklopédiák, lexikonok, a melyekben tapasztalataik eredményét préselték össze, mit tudnak a mi szeg hazánkról? Ezt akarom röviden összefoglalni.

Valami sok változatosság bizony nincsen a témában, mert az örökös törvény csodálatosan erős a lexikonok családjában; egy-egy adat, sőt egy-egy kifejezés évszázadon át változatlanul vándorol a legkülönbözőbb nemzetiségű dictionáriumokon keresztül. A mint egy-egy lexikont elkezünk olvasni, első pillanatra nehezen tudnánk megmondani, hogy nem száz évvel előbb született társá mondja-e el a tudományát Magyarországról, mert az adatai veszedelmesen hasonlítanak amazéhoz. «Mintha csak annak a képéből vágta ki volna ki», mondja a mi erőteljes közmondásunk.

Hogy nagyon szét ne folyjék az anyag, nemcsak a tárgyunktól idegen technikai lexikonok, és bölcsészeti rendszereket tárgyzó «Polyhistorok»-ra, «Encyklopédiák»-ra nem vethetünk itt ügyet, de a szorosabb szak-lexikonokat is melőzve, röviden összefogom a többi tartalmát. — Csak megemlítem, hogy a latinnyelvű «*Dictionarium historicum et poeticum*», mely 1578-ban jelent meg Párisban, tudna valamit rólunk is: rövid szavakba elmondja a hunok történetét, idézi ehhez Claud. Saxo szavait: «ennél a népnél gyakran olyan éhínség van, hogy a kutyákat is megesszik», s azután oda veti, hogy valószínűleg ezekből lettek a magyarok, úgy hogy megtoldották a betűket: «huni»-ból lett «*hungari*»; azonképen a Kaspi-tenger környékén lakó «*unokát*» (hunok) is magyaroknak tartja.

Az első nagy encyklopédia előtt ide szeretnék még iktatni egy tő gyökeres német terméket: encyklopédikus rendszerű röpírat ez, melyet 1631-ben adott ki «Egy valaki, a ki nem örül

a német birodalom pusztulásán, de a ki nem lát javulást». Az *Illuminierter Reichs- und Weltspiegel* — ez a munkácska czime — mindjárt elején beszámol Magyarországról, «Gaudeamus libertati» jellege alatt, ilyen formán: a magyaroknak csak pro forma van királyuk, a ki maguk nem tudnak eltartani, mert igen kevés a jövedelem; azért az ausztriai ház mellett maradnak, mely nem néz jövedelem után, mert máshonnan kifutja a bevétele. A magyaroknak olyan a helyzetük, hogy a mint a török megmozdul, mindjárt rájuk tör; s ez ellen az uralkodó birodalmi segélyvel is védelmezi őket. A királyt azonban ritkán látják, és — így végzi — «azoknak az embereknek van legjobb dolguk, a kiknek nem kell sokat törődniök az urokkal».

Az első nagy lexikon a francia Moreri műve: «*Le grand dictionnaire historique ou le mélange curieux de l'histoire sacrée et profane*» (Nagy történeti szótár, vagy az egyházi és világi történet különös vegyülete.) 1673-ban jelent meg először királyi privilegiummal és 1759-ben már huszadik kiadását érte. Itt nemcsak Aurelius császárról halljuk, hogy magyar ember volt, de Magyarországról is kapunk efféle leírás: Magyarország alakja négyzetes, négy sarka a világ négy téjéke felé néz; egészségételen levegője férgeket költ ki, a Dunát kivéve, vizei ártalmasak, nem ihatók. Sok csudálatos forrás bugyog föl talajából: ásványos- és gyógyvizek, kutak, a melyek halálhózzó nedvet tartogatnak, patakok, télen forró vízzel, nyáron befagyva.

Azután ezek az adatok, összekeverve valót és költöttet, hol megkuritva, hol «magyarázatokkal» megtéve, végig kísértének a lexikonok egész során. Moreri is, és mindenegyik encyklopédia, adja szárazon Magyarország történetét, jobban szólva: kronológiáját, több-kevesebb hibával (így pld. Moreri 744-re teszi a hazába való bejöveteleinket), szépen megemlékeznek gabnatermesztünk, állattenyésztésünk nagyszerűségéről, «a melyekkel Magyarország Európa éléskamrája lehet», csodálkozva csapják össze kezeiket a vad- és hal-gazdagságon (persze, hogy mindenütt az van fölhozva példának, hogy a Tisza mentén ezer pontyot vesztesgetnek egy aranyért), elősorolják bányáinkat, és, a mit első helyen kellett volna említenem, a borainkat. És mindig ugyanazok az adatok, ugyanazok a megrögzött hibák! Hogy a húnokkal, vagy a szlávokkal hoznak-e rokonságra, hogy mit gondolnak közjogi helyzetünkről, hogy miféle jellemzést adnak a népünkről: az jellemzetesen változik nyelvek, korok, lexikonok szerint, de Magyarországunk 1673-ban (Morierinél), csak úgy mint 1677-ben Hoffmannnál, és a XVIII. század közepén Zedlernél, vagy az 1766-ban megjelent kis francia encyklopédiában, egészen ségtelen a levegője idegeneknek, a parasztok mindenütt sok fáczán- és szarvas-húst esznek, a források csak olyan képtelenül csodás produkciókat végeznek, és minden évben állhatatosan 80,000 ökröt hajtanak fel innen Bécsbe.

Moreri szől még a magyarokat megelőzőleg itt lakott «bizonyos népekről, a kik csak vérből éltek»; s elmondja rólunk, hogy nem szeretjük a németeket.

A következő mű Bayle híres «*Dictionnaire historique et critique*»-je (Történeti és kritikai szótár. 1697.) tisztán érdekes életrajz-gyűjtemény; így Izabelláról, Zápolya János király nejeéről és Máriáról, II. Lajos özvegyéről beszél, — meg pletykázik is.

Innen átesaphatunk Svájcba. Baselben 1677-ben jelent meg I. L. Hoffmann latinnyelvű «*Lexicon universale*»-ja. Legelőbb is az eredetünkkel foglalkozik s egynek tart a «juhurokkal» és arról szól, hogy Sarmatia lakói «Európa és Oroszország határain» hasonló nyelvet beszélnek a miénkkel, a mint azt báró Herberstinus, Gaguinus, Rubruquis, Planocarpus utazásai bizonyítják. Jellemezni próbálja a magyar népet is: «a lakók, kivált a nemesek nagyszerűek; a lovakat, vadászatot, lakomákat a kelleténél jobban szeretik, az egész nemzet harcias, szabadságra vágó, de föltöbbsz hajlandó a vadásgra, benső visszavonásra, s arra, hogy boszút álljon és másokat ne becsüljön». Ez a jellemzés sem tisztán a Hoffmanné. Ugyanezekből a vonásokból rak rendezesen össze a többi lexikon is egy-egy képet rólunk. Érdekes azután, hogy a mint különféle korok, más-más nemzetek irnak rólunk és ezeket a fölsorolt vonásokat a falra vetítik: hogyan kombinálják e jellemző pontokat;

hogyan homályosodik el a francia szerzőnél az egyik vonás, hogyan húzza hosszúra a másikat a silhouettéjé a német író; vagy a XVIII. század lexikonja hogyan sötétíti el azt egészen, a mi a XVII. encyclopédiájában még csak bizonytalanul rezgő háttér volt. Hogy rövidség okából csak egyet említek: abból, a mit itt Hoffmann «benső visszavonásra való hajlandóságnak» nevez, az 1732–1751-ig megjelent hatvanhárom kötetes Zedler-Lexikon, a maga itató-papírosztulusában olyan veszekedő, rebelliós népnek pingál ki minket, a milyennek nehéz párját fogni, a ki ezzel a viszálykodással hozta a nyakára a török háborút, a kiből ezt a betegséget «még nehéz büntetésekkel sem lehetett kiűzni». Persze akkor Rákóczi (Z. szerint «Ragóczy») szabadságharca után voltunk, a kit e munka szörnyen szeretett volna egy kanál vízben megfojtani.

Még Hoffmannból írok egyet-mást ide. Elmondja, hogy Magyarország félig a török, félig az ausztriai ház alatt van, s e szerint osztja föl a megyéket; törökök: «Ekekes Fejérvár» (Székes-Fehérvár), Salavar, Valpon, stb.; osztrákok:

durch menschlichen Verstand und Vitz erfinden worden.» (Nagy általános szótára mindazon tudományoknak és művészeteknek, melyeket eddig az emberi ész és értelem kitalált.) Részletesen, hosszan szól a magyar koronáról, alkotmányról, bíróságainkról, stb. az ő kétségbeesítő rendszeres modorában. Több hasábon ismerteti történetünket, ott kezdve azt, mikor a világ teremtésének 1812-ik, az ózönvíznek 155-ik évében Japhet utóda bevándorolt Pannoniába; s azután sok utánjárással, elég jóakarattal írja meg tovább, de miután elmondta, hogy Magyarország szabad ország, a mint azt a német rendek is elismerték, a rebellióval való szörnyűködésen kívül (a melyet már fentebb említettem), fölhorjja, hogy mennyire a németek verték ki innen a törököket, a mit nem kellene elfelejtenünk, és «Magyarország érdekei» czim alatt, — mert ennek is külön fejezete van, — ki jelenti, hogy mindenek előtt Németországgal kell jó egyetértésben élnünk, a lengyeleknek és francziáknak pedig nem jó anyyi bele szólást engednünk a dolgainkba. — A mint azután a hazánk leírása elkezdődik azzal, hogy

gyar nyelvvel. Talál egy felső- és alsó magyar nyelvet, a melyeket példákban be is mutatunk. Így, a számsorunkban efféle ellentétek voltak.

Felső-magyar.	Alsó-magyar.
ety	— egyli, ejti,
nety	— nigy, nejts,
hat	— hatt
het	— hett
niöltz	— nyoccs, nyjots,
kilénz	— kilens
hátvan	— hattwewun, stb.

A nyelvünk eredetének a kérdésével nem sokat teketóriázik. Rendületlenül kijelenti, hogy a magyar nyelv úgy keletkezett, hogy a mikor a népvándorlásban egyik nép hirtelen a másikra törődött, az összetört néptörzsek bemenekültek a hegyek völgyeibe, s a mint itt zagynván egymás mellé voltak verve, «egy okos fej» kitalált egyes szavakat, a melyek útján érintkezhetnek. Így találták ki a magyar nyelvet. Megszívlelendő azonban ennek a Mária-Terézia-korabeli német írónak az adata, hogy Magyarország német vidékein is az alsó iskolákban fakultatíve már tanították a magyar nyelvet.

IMÁDKOZÓ ISKOLÁS GYERMEKEK. — RENOARD FESTMÉNYE.

«Sárvár, Kreis, Liejpcse» stb. megyék. A vizeinkről még részletesebb dolgokat tud, a «De mirab Hungariae» című mű után, van patakunk, mely a vasat rézzé változtatja, vizünk, melyet a hold vonása kormányoz; és aztán — a Kárpátokban vadlovak száguldoznak. Szép magyarázat is van ehhez: a tatárjárás alatt bitangul ide vetődtek a gazdátlanul maradt lovak, azután elvadáltak. Nevezetes dolog, hogy ezek a vad lovak, a melyeket csak el kell fogni, hogy az embernek paripája legyen, még a következő század (XVIII.) közepén is ott barangolnak, — a Zedler lexikonában, a melyre most áttérek, mert a közbeeső két encyclopédiáról nincsen mondani valóm; ezek Coronelli «Lexikon universale»-ja, mely 1701-ben indult meg, de félben szakadt s az 1727-ben angol nyelven megjelent «Cyclopédia, or an universal dictionary of arts and sciences»; Cyclopédia, vagy a művészetek és tudományok általános szótára) ez technikai lexikon, a melyben csak huszárainkról van szó, mint olyan könnyű lovasokról, «kik tigris» és egyéb vad-börrel takarva, és madár-tollakkal díszítve rohannak csatába.»

A már többször említett Zedler-lexikon (1732–51) czime: «Grosses Universal-Lexikon aller Vissenschafte und Künste, welche bisher

Magyarország pompás föld, melyet isten gazdagon megáldott: megint sorra kerülnek a már ismeretes adatok és csudák. De még megtoldva. A «szentkeresztkút vize állítólag vérré változik, valahányszor egy magyar király meghal; hegyeinkből gyémántot is bányásznak, s aranyunk annyi van, hogy nemcsak az eke vet föl szinarany göröngyöt, de Tokajban a szőlővesszőn föltekergőzött arany huzalt is találtak, és szín-arany fűrtöt termelt egyszer. — ha jól tudom 1673-ban, — egy töke. Ugy hallotta, mintha Buda és Pest városok között fél mérföld hosszú volna a hid. — Legszelebben fog persze a tolla, mikor a magyar borról szól: «Wenn man allhier das Wort Wein nennet, dadurch alles, so nur das delicatete in Geschmack seien, sagen will.» (Ha itt e szót: «bor», kimondjuk, az alatt az izre nézve legpompásabbat akarjuk mondani.) — Általában áradoznak a tokaji bor dicséretétől. — Brock ott tárgyalja az «Irdische Vergnügen im Gott» (Istenben való földi gyönyörök) című művében, Hoffmann Frigyes pedig külön értekezést írt a magyar bor jószágáról, használatáról 1713-ban.

A magyarok, — a lexikon szerint, — pálinkát és bort isznak, és hagymát esznek. Ez a kosztunk. De legjobban meg van akadva a ma-

Az 1766-ban megjelent «Petite encyclopedie on les elements des connaissances.» (Kis encyclopédia vagy az ismeretek elemei) azon kívül, hogy Erdély fővárosa Nagy-Szeben s hogy Magyarország legnagyobb folyója a Dráva és a Száva: csak azt az ismeretes nótát fűjja a csudákról.

Mínthogy az 1778-ban megindult «Deutsche Encyclopedie», még mielőtt rólunk szólhatott volna, megszűnt: egy műről kell még itt megemlékeznünk, ez a Diderot és D'Alambert Encyclopédiája: «Encyclopedie ou dictionnaire raisonnée des sciences, des arts, des metiers.» (Encyclopédia, vagy a tudományok, művészetek és mesterségek észszerű szótára.) 1751–1772. Az a munka, a melynek óriási hatását kimérni nincsen mérő pálczánk, a mely az egész művelt világnak minden fogalmát, egész gondolatvilágát átnyalabolta, kifordította a sarkából, és akkorát lökött rajta, hogy még most sem tudunk arról a változásról beszámolni, csak azt az örvénylő zúgást halljuk, a mit a rohanó görgeteg megdőbentő sebességével fölvert. Ez az «encyclopedisták» encyclopédiája. A mint kezünkbe vesszük, olvassuk e művet, mintha minden során, minden gondolatán végig süvitene egy új légáramlat. Milyen érdekes ennek a munkának a vilá-

gitása! Nincs benne egy csöpp didaktika és semmi paragrafusokba gyömöszölt systema. A Zedler százkas mondati pompásan megtelek, a mint belefúj ez a légáramlat. A csodák eltűnnek — de a fölületesség megmarad. De még a hibák is jellemzően mutatják, hogy mennyire más nap süt itt; az árnyék egészen más oldalon jelenik meg, mint az előbbieken: az egész iskola jellemző vonásában, abban, hogy teljesen hiányzik a történeti érzéke. Csupa emberiség, merész elvek és — semmi történeti fölfogás.

Mennyire jellemző erre, hogy miként adja elő a történetünket. A mint elmondja, hogy «Szent István a pápától kérte a királyi czimet és apostoli nevet», így kiált föl: «láthatja az ember, hogy királyok és harcziás nemzetek is mennyire előteletek által vezéreltetik magokat! «Későbbi történetünket tisztán a német császár és a pápa közti hübérharc formájában tárgyalja. S Nagy Lajosról így jellemzést ad: «mértannal,

az oroszszal és lengyellel, de a latin is rokon vele.» És ha számba vesszük, hogy minden nagy lexikon, de kivált ez az encyclopédia mekkora hatással volt, kétségtelen, hogy ez is nagy hatással volt arra, hogy a francziák szemében még ma is jó részt szláv nép legyünk.

Ezzel nagyjában át is futottunk a régi encyclopédiákon, s értünk az újabb lexikonokhoz, a melyeknek az úttörője, a híres Brockhaus-lexikon 1796-ban jelent meg először s attól kezdve siető tempóban dobják a könyvpiacon a lexikális műveket. De bizony még sokszor rövidet húzunk mi ezekben is. Sok viz lefolyik még addig a mi «ártalmas vizü» folyóinkon, míg a fölületesen odavetett öröklő frázisokat nagy munkával ki lehet dörgölnünk a szomszédaink fölfogásából, mikor úgy beleérték magukat oda.

HEGEDÜS LORÁNT.

többé oly visszataszító képet, mint egykoron; az utcákon meztelb és rongyokban kóborló gyermek, s különösen az egyházi és polgári hatóságok által tartott iskolába járó kicsinyek között nem ritkán találhatunk egész tisztességesen öltözött s jó magaviseletű fiukat és leánykákat. Renouard képe is inkább vonzó hatású. A kisderek nagyobb része itt az egyházi iskolában sokkal tisztább, mint a kissé távolabb levő községi iskolákban, s megható látvány nézni a kis leánykákat, midőn a tanítás végével hazamennet előtt közösen imádkoznak. Londonban is szokásban van, hogy jótékony egyesületek a szegény gyermekekről szeretettel gondoskodnak, különösen téli ruhákat s ebédet adnak számukra; s ez a körülmény is hozzájárul, hogy a gyermekek évről-évre szívesebben keressék fel az iskolákat és kevesebb lesz azoknak az elzüllött ifjaknak a száma, a kik régebben London keleti városnegyedének oly rossz hírnevét okozták.

OROSZOK HÚSVÉTI LAKOMÁZÁSA A SIROK KÖZT.

csillagászattal foglalkozott s bölcsészetével döntögetve meg a babonát, a ki eltörölte a tűzpróbát; egy király, a ki az egészséges ést ismerte, csuda volt itt s a kinek nagy nevét alig ismerik Európában, mert olyan embereken uralkodott, a kik nem tudták dicsőséges nevét elterjeszteni a többi népek közt.» — Minden kor, minden alak fölött a szerint mond jó vagy rossz ítéletet, a hogy az állama hirdett «észszerű» fölvilágosodás szellemében dolgozott-e, vagy nem; mindenkit úgy ítél meg, mintha az ő kortársra lett volna, minden kort úgy, mintha az is az ő áramlatában úszott volna. Nem ismer több világgosságot, mint az övét, a mire ez nem hint sugarat, annak sötétre megnyúlik az árnyéka.

Mondatai csak úgy peregenek le egymás után; szinte szeretném ide írni azokat a pompás fordulatokat, Voltaire szép szavait a mohácsi vész után leverte Magyarországról; a szép csengésűtől alig halljuk meg a bizony nem hiányzó fölületességet. Hogy mást ne említek, ezt mondja: «A magyar nyelv a szlávnyak dialektusa, s ennél fogva némileg összekötöttségben van

IMÁDKOZÓ ISKOLÁS GYERMEKEK.

Renouard Pál festménye.

London szegény városrészéből, a regényírók és költők művei után világhírűvé lett Whitechapelből, mutat be egy részletet Renouard Pál festő, természet után készített képén. Az Osborne-streeti egyházi iskolában vagunk, hol Brick Lane és Osborne Street szegényeinek gyermekei gyűlnek össze, abból a néposztályból, melynek családfele nagyobb részt mint a kikötőben szolgáló napszámosok napi hat penny keresetükből tartják fenn a drága fővárosban, emberi lények nem méltó nyomorral és aggodalommal magukat, s rendszeren több tagból álló családjukat s már arisztokrata köztük az, ki egy-egy szibárus bolt jellegű kis izletet tart fenn, melyektől hemzseg a két említett fűtőza s még inkább a szüzekre menő apró mellékutca és sikátor, úgy hogy azok is, kiknek üzletük aránylag jól megy, csak krajczárokból számítják a napi tiszta jövedelmét. A nyomor ezen állandó tanyája mindamellett most már nem mutat

JÓZSEF FŐHERCZEG,

MINT AZ ÁLLATOK BARÁTJA.

József főherczeg nagy emberszeretete lépten-nyomon való nyilvánulása által, már régtől fogva általánosan ösmert.

Egy ízben, mikor Kíszenön voltam, valamelyik közeli telep parasztküldöttsége lelkesze vezetése alatt jött hódolatteljesen köszönő tisztelegésre a főherczeghez. Jöttek megköszönni, hogy a fenség nemesszivősége lehetővé tette a telepen egy elemi iskola föllállítását, melyhez telket és épületet adományozott és segélyt ígért. A küldöttség szónoka: a lelkes, őszinte és szép szavakkal tolmácsolta a telepesek mélyen átértett háláját és József főherczegét könyvre fakasztotta, mikor így szólott hozzá:

«Fenséges urunk! Nincsen fejedelmi koronád, de azért hatalmas uralkodó vagy! Mert

uralkodhat a legszebb birodalom: a szívek birodalma fölött. Uralkodója vagy szerető szíveinknek...

Azonban sokkalta kevésbé ösmert a magyar főherczegnek az az erénye, hogy nem csak az embereket, de az állatokat is elhalmozza szeretettel. S ez a szeretete is oly nagy, hogy — mondják, — az utóbbi években már nem is vett részt a vadászatokon, mert hogy sajnálja megölni az állatokat.

Több ízben élvezhettem azt a kitüntető magas kegyet, hogy a fenséget uradalmainak megszemelésekor kísérhettem. S közvetlenek a tapasztalataim az iránt: mennyire szereti József főherczeg az állatokat s mily kitűnően ért a velők való bánáshoz. Meg-megsimogatja őket: lovakat, teheneket, bárányokat, ökröket, a malacoknak megvakarja bőrgyógyel, de szabad kézzel is a hátukat, s neveti, ha erre a malacz kéjesen lehempereg. De az már aztán szinte veszedelmes bátorság, mikor a bivalyhoz közeledik, s dühöt fűvő orlyukai felé tartja kezét.

Rendkívül érdekesek Mara Cop Marlet, az ismert írónő, egyes följegyzései József főherczegről, mint az állatok barátjáról. Ezek nyomán közlöm az alábbiakat, czimül adhatva ezt:

József főherczeg és a sakál.

Mara Cop Marlet Afrikából egy sakált küldött József főherczegnek, a ki a sakált megszelídítette olyannyira, hogy az később aztán éveken át kedvence volt az egész főherczegi családnak. Marlet voltaképen két sakált küldött, de az egyik elpusztult a tengeren. József főherczeg, még mielőtt Marlet ajándékát megkapta volna, 1878 május 26-iki kelettel ezeket írta hozzá:

„A két sakált jól fölnevelem s aztán odaajándékozom a budapesti állatkertnek, melynek védnöke vagyok.”

S már néhány nap múlva ezeket írta Marletnek:

„E hó 23-án levelet kaptam Poche bárótól a „Malta” fődélzetéről, melyben jelenti, hogy növények és egy sakál érkeznek, s kéri, hogy ő küldje-e el azokat vagy pedig én küldök-e majd értük. Rögtön táviratoztam neki, hogy kértésem délután Trieszbe utazik levelemmel; de már három óra múlva az egész küldemény megérkezett ide Fiumébe. Az egyik sakál elpusztult az úton, a másik kissé gyönglékdőn érkezett meg, de most teljesen helyreállott. Kosarában sok hús és kenyér volt, s már közel állott a sakál az ugynevezett kutyabetegséghez. Most azonban erős diétára kényszeríttem: csak tejet kap. Persze nem ösmerik két legtitkosabb tulajdonságomat, tudniillik, hogy az állatgyógyászatot tanulom és állatszelídítő is vagyok. Egy oroszánt, több medvét, farkasokat és rókkákat már megszelídíttem.”

Folytatólag így ír a főherczeg:

„Sakált még nem szelídítettem. Úgy lát-szik, hogy a kutyafajok közül a legintelligensebb. Már elkísér engem a kertbe, követ, ha fűttenek vagy hívom. Most épen az asztalom alatt sétálgat. Az én kis betegem (a főherczeg legfiatalabbik lánya feküdt akkor beteg) boldog, ha nála van, mindegyre óhajtja. Azon igyekszem, hogy miként a kutyát, úgy dresszírozom. A farkasok második évükben vadulnak meg; a rókkák a harmadik-negyedik évben; a medvék a második-harmadik évükben. Nekem úgy tetszik, hogy ez a sakál hat-nyolcz hetes.”

Legközelebbi levelében a sakálról ezeket írja a főherczeg:

„A kis sakál még nagyon gyöngye, de vidám; itt lakik szobámban s esőtelen órákban kísér engem a kertben. Csak tejjel él s éjjel legszivesebben az — ágyamban tartózkodik. — „Said-ot (úgy hívják a sakált) nagyon kedvelem, s bár időközönként nevetlenkedik, nagyon gyöngéd vagyok vele szemben. Éjelenként egyáltalán nem akar a szénalakásában

tartózkodni, s a párnámra fekszik a fejem mellé. S ha nem bír aludni: a szakállammal babrál vagy az arcomat nyaldossa.”

Said mindinkább nevetlenkedik.

„Ma, — írja a főherczeg, — először részest tettem Saidot olyan magasabb dresszura-féleben. A kertben rendszerint utánam szaladt, de volt egy kedvence helye, s innen ebédre haza kellett őt vinnem, a miért megkeskedett. Ma reggel négy órától tízig, s tizenegyötől négyig künn hagytam a kertben étlen-szomjasan, úgy, hogy mikor aztán érte jöttem: nem kellett elfognom, de futott utánam. Velem az éles fogaival kissé durván játszik, de az én kezimek nem árthat azért. Idegeneket megmoro, s rájok fúj, ha érinteni akarják.”

Egy napon a főherczegnek vendégei voltak, s mert nem akarta, hogy a sakál ekkor alkalmatlankodjék: elzárta őt szobájába. S ez Saidot annyira elkésé, hogy — öngyilkos akar lenni. Hallja, a mint ural, gazdája: a fenség lenni a földszinten beszélget; leugrik az első emelet erkélyéről, s élettelenül terül el a főherczeg előtt. A fenség erre vonatkozólag így ír:

„Élettelenül feküdt. De, mert hallottam gyöngye szívverését: hideg borogatásokkal magához térítettem. Csak nyolcz óra múlva evett valamit. Most már jobban van, de a hátsó lábai még fájnak. Azt hiszem, hogy néhány nap múlva ismét vidám lesz. Azóta még szeledebb, s tölem valóban elválaszthatatlan. A kis sakál lépten-nyomon mögöttem látható.”

S Marlet megjegyzi, hogy a főherczeg szeretetreméltó humorral írja meg az öngyilkossági kísérlet magyarázó okát. Marlet t. i. két sakált küldött: Saidot és Yamínát: egy him- s egy nőstény sakált. S most, hogy a sakál már teljesen kifejődött, kiderült, hogy Said pusztult el a tengeri úton, s a főherczeg sakálja: Yamina kisasszony. S a főherczeg tréfálódik:

„Ő, — írja, — nagyon szelid, mindig a szobámban alszik s velem megy sétára. Ha idegen zajt hall, vagy idegent lát: rögtön a szobámba rohan. Ebéd után „ő” künn játszik a kertben a gyerekeimmel. Néha a kezeket és lábakat kissé durván érinti fogaival, de a nélkül, hogy harapna. Leginkább fűtgyre hallgat vagy erre a névre: „Puczi”, melyet a gyermekeim adtak neki, megrovidítva a „Puczi-t. „Ő” nagyon kedveli az itteni tropikus melegben a gyakori fűrészt s aztán rendszeren női ruhákban szarítja meg magát.”

Egy későbbi leveléből:

„Yamina már nagy és gyakran nevetlen. Különbem velem és gyermekeimmel szelid. De, mivel a munkásaimnak a lábukba harap, csak reggelenkint negyed négytől negyed hatig és esténként héttől nyolcz óráig viszem ki sétára. Szobámban, a hol mi ketten együtt lakunk, mindent magasra kell függesztenem, mert őt láb magasságot ugrik s mindent összeharapdál, ha nem vagyok jelen. A sakál bálmalatosan vonzódik hozzám. Ha nem viszem ki magammal: morog s a lábaim körül forog. Kedvence helye a kertben a cédrusfák alatt van, ide fut mindig, ha szabadjára bocsátom. Tegnap tengerészek zenekara játszott a házunk előtt, s Yamina e zenéhez hamisan ugyan, de azért igen meghatóan énekelt.”

A főherczeg családja előbb utazott el Fiuméből Alesüthra s a fenség csak később. Egyedül maradt Fiumében Yamínával.

„Yamina, — írja Marlethez, — a mióta családóm elutazott, velem ebédel asztalomnál. Éjjel egy széken alszik mellettem. A kertben nevetlenkedik s a legszebb virágokat letépi, de ugyanezt tesz mind a nők, nem lehet tehát e miatt reá nehezíteni. A szobában minden iratot el kell zárnom, mert ő mindent analizál.”

A főherczeg magával viszi Yamínát Alesüthra, s itt valóban kellemes otthont épít részére.

„Tegnap a kis udvaron pompás lakást építettem Puczi-Yamínának. Négy lábnyi mélyre a föld alatt, egy fal s fűtött helyiségek mellett egy romantikus kőbarlangot két nagy, egyegy négyzetméternyi szobával, ki- s bejárattal, ötméternyi földalatti folyóval s mindez

szikla- és földdombbal fedve. Puczi végtelenül örült. Hogyha állva dolgoztam: a kabátomat huzgálta, s ha lehajoltam: a hátamra üt, de azért gyakran ő is segített, szorgalmasan túrta a földet.”

A sakál beköltözött új lakásába s hálásnak mutatkozott fenségé gazdája iránt. Afrikai származása dacára 15 foknyi fagypon-alatti hidegben is itt hált, de reggelenkint a főherczeg szobájába sietett s nyaldosta az arczát.

Mikor József főherczeg Alesüthról elutazott, hogy szokott katonai szemlekorútját megtegye: a sakál természetesen Alesüthon maradt. A főherczeg nehezen vált el a kedvelt állattól.

„Ma kaptam levelet Józsi fiamtól — írta Marlethez, — s tudatja velem, hogy Puczi mindenütt keres engem s szörnyen javszékel. Szobámba kellett őt vinni s megmutatni így neki, hogy tényleg nem vagyok Alesüthon. Ott mindent feltűrt s aztán szomorúan távozott.”

A főherczeg annyira megkedvelte a sakált, hogy nem ajándékozta oda a budapesti állatkertnek, a hová előbb szánta, hanem helyette két szép afrikai struczmadarat adott ajándékol.

THEWREWK ISTVÁN.

NEMEZIS.

Elbeszélés. Irta Scudamore F.

(Vége.)

A keleti express-vonatnak a bolgár határszelen rablók által történt megtámadását Európa fővárosaiban, de különösen Konstantinápolyban nagy megdöbbenéssel vették hírül, mivel a vonaton Skopethi Leonidas, a híres galatai bankár, és Lehib bej, a bécsi török követtség egyik attachéja is utaztak, kiket a banditák magukkal elhurcoltak, míg a többi utasokat az ily esetben szokásos kifosztás után szélnék eresztették. Ez utóbbiak meszerült dolgokat beszéltek a rablófőnök magaviseletéről és bátorságáról, melyet a vasút megállítását után bekövetkezett elkeseredett küzdelem alkalmával mutatott.

Skopethi Leonidast hősiesség védelme után maga a rablóvezér teperte le, míg Lehib bej a dulakodást tetlenül nézte.

— Nagyon örülök rajta — mondá a csendes-
vérű muzulmán diplomata, — hogy ily előkelő társaságban fogtak el, mert ha egyedül járok így, kormányom még az ítélet napjáig sem gondolt volna kiváltásomra. Egyébiránt szó, a mi szó, de ez a bandita vezér finom ember. Igaz ugyan, hogy támadás közben néhány embert sajátkezűleg leszűrt, de viszont egy szegény német utasnak, kinek fejét beütötte, az én arany órámat ajándékozta, még pedig láncostól együtt; az ön gyémánt gyűrűt és tárcáját egy boldog állapotban levő nőnek adta kártyátlásul, a miért a jelenet lefolyása alatt talán kissé megijedhetett.

A vezérnek különben a hatalmába került foglyok társadalmi állásáról és viszonyáról nagyon helyes fogalmai lehettek, mert Skopethitől nem kevesebb, mint 80 ezer török fontot követelt váltságdíjjal, míg a szerencsétlen Lehib bejre 30 ezer fontot, 25 arany órá, ugyanannyi arany láncot, és 25 gyémánt és türkiz gyűrűt vetett ki. A váltságdíj kifizetésére hat nap lön engedélyezve, mely idő lejártá után, — a mint a vezér kedélyesen mosolyogva megjegyzi, — komolyabb eszközökről kellene gondoskodnia. Ha valamely idegen alattvaló török területen rablók kezébe jut, az illető követ egyelőre a magas portához szokott a váltságdíj tárgyában fordulni. Az ilyen pénz, — ha csakugyan kifizetésre kerül a dolog, — a török kormány kölcsönnek tekintti, melyet az illető alattvaló kormányának előlegezett. Egyébiránt mostanág nem volt eset, hogy a Malich szekrényeibe (tudniillik a török állampénztárba) ily uton egy fillér is visszakerült volna. Mindezek dacára a fényes porta azért nem iparkodik a rablókat kiirtani, mivel ezek görögök vagy örmények s ennélfogva velük, mint keresztény alattvalóival, nem akar ellenségeskedésekbe keveredni. Skopethi kiváltása tárgyában a nagyvezír bár dörmögve, de mégis rögtön intézkedett, míg a szegény Lehibbel a fényes portán senki sem törődött s így ennek rokonai eget, földet megmozgattak, befolyásos pasák feleségeit megvesz-

tegették, egy szóval mindent elkövettek, hogy rokonukat a rablók kezéből megmentse.

— Mihelyt Lehib bejt kiváltom, — ordítá dühében a török pénzügyminiszter, — holnap húsz pasát fognak el, s valószínűleg magam is hasonló sorsra jutnék.

Egy részint szikladarabokból, részint pedig száraz galyakból összetakolt kunyhóban, mely a bolgár határszelen elterülő erdős hegyléc oldalában állott, két ember ült egy parázs tartó előtt, melyen felváltva melegítették a hidegtől megdermedt kezeiket.

— A dolog unalmas kezd lenni, — mondá az egyik ember, kiben Skopethi Leonidas bankárja ismerünk. — Alávaló, gaz dolog...

— De a hatodik nap is lejárt Leonidas, sőt ez már a hetedik nap estéje, és a váltságdíjról még szó sincs.

— Nos, akkor még egy napig fogtok várni, de én itt e lyukban tovább nem akarok maradni, hiszen kutyafőnl is rosszabb. Különbem szavam elég biztosítékot nyújt arra, hogy a pénzt megkapod!

— Ezt soha kétségbe nem vontam; itt üzleti hírnevemről van szó. Én hat napot tüstem ki a váltság lefizetésére, oly kikötéssel, hogy e határidőn túl más eszközökhöz fogok nyúlni. De a pénz nem jött meg. Ezért... na, — hiszen ismered törvényeinket, — de különben is, — köztünk maradjon a szó, alig hiszem, hogy a pénz megjönné. Miféle nemzethez tartozol Leonidas?

— Én angol alattvaló vagyok, — sóhajtá a bankár.

— Akkor veszve vagy, — felelé Pantheli szomorú hangon. — Micsoda gonosz szellem bírhatott téged arra, hogy angol alattvaló légy? Te, a ki oly előrelátó körmonfont ember vagy, ily iszonyu ostobaságot tudtál elkövetni.

A szerencsétlen Skopethi eleget bizonyította, hogy mint angol illetőségű bankár és nagykereskedő sokkal nagyobb tekintélynek és hitelnek örvend.

— Ez nem mentse, — veté közbe durva hangon unokaöccse. — Az ember ne cserélgesse hazáját, hanem maradjon meg annak, a minek született. Ha egyébiránt leszármazásodat resteléd, lettél volna orosz alattvaló. Ez mindenképen kifizeti magát, — de csak külföldön.

— Mászor majd okosabb leszek, — mondá alázatos hangjéttel a bankár. — Amerikai polgár leszek, de azt hittem, hogy...

— Nem, nem, Leonidas, te semmit sem hitél, hanem azért választottad az angol pártfogást, mivel olesó. Te már gyermekkorodban fővény és fukar voltál.

Skopethi nem felelt, hanem sohajtozva a tűzbe nézett. A rabló főnök felkelt helyéről.

— Azt kérde, — mondá Pantheli, — vajjon nem lenne-e célszerű egyelőre a dologot egy kézzel vagy lábbal megkezdni. Ez aránylag olesó, számokra nagy reklámot csinálna.

A bankár összeresztett és köpenyét felgombolta.

— Részredre holmi csekély engedményeket is nyújthatok, — folytató Pantheli, — nagyon értem kedves Leonidasom, hogy nem érzed magad valami különösen jól, de mi üzletemberek vagyunk, s te is az egész dologot üzleti oldaláról fogod megbírálni. Rendszeren az orral kezdjük meg, de a barátság kedvéért fül és orr közt választhat. A mi a bejt illeti...

— Hiszen ennek nincsen orra, — dörmögé Skopethi.

— Jó; nos, ha inkább az ortt választod, azt sem bánom; a bejnek szintén egyik fülét küldhetjük el. Nem zaklatlak, de határozd el magad, levághatjuk... vagyis egyelőre előkészületeket tehetünk?... Meg aztán 50 ezer fontért nem is valami nagy ár egy fül!

— Most már kezdem banni, hogy nem hagyta-
lak felakasztatni, — dörmögé a bankár, — miért kellene egyáltalán az egyik fülemet elveszteni? Hiszen ez nem áll a szerződségben!

— Már ez szokás és bevett gyakorlat, — felelé Pantheli, — s így magától értődik. Ezenkívül az egész dolognak komolyabb színezetet is ad...

Mindezek dacára a bankár nem akarta e furesza vizsgálatás érveit elfogadni, hanem azért fülét mégis levágták. Lehib bej e részben oly kedélyes elszántságot tanusított, hogy Leonidas minden levertsége mellett megbámulta.

NEMEZIS. — A rablók újonva, nyakra-főre társaik után siettek a sziklás lejtőn.

— Allah kerim! — mondá a jámbor muzulmán, — ha már ennyire vagyunk, tán a bal-fülemet tessék levágni, mert ezen kissé nagyot hallok.

A műtét után Lehib bej tulajdon fülét egy esinos kis dobozba csomagolta oly gonóosan, mintha kedvesének küldött volna valami értékes ajándékot. A két füles csomaghoz egy udvarias hangon írt levél lön mellékelve, melyből az illető hatóságok megérthették, hogy csakugyan komolyabb eszközök használtak fel. Ezentúl a pénz lefizetésé három napi időközökben egy-egy láb, kéz vagy szem elküldésére kerülne a sor, kivéve azon esetet, ha a foglyok egyike vagy másika ebbe bele halna.

Amde további zaklatásokra nem volt szükség, mert két nappal utóbb az erdő szélén felállított őr, egy hosszalábú állig fölfigyervezett rabló, lélekszakadva azzal a birrel lepte meg a társaságot, hogy a pénz a kijelölt helyre megérkezett. Két ókros szekeren szállították oda a vászonzacskókba vart aranypénzt, melynek tetején a 25 aranyóra és gyűrű el van helyezve. A jó hír hallatára a rablók az erdő minden zugából előbujva, örömrivalgásokkal éltették Panthelit, a nagy vezért, a fényes portát, s végül még a két foglyot is, kik bekötött fejfel nem vettek részt az általános vigaszban.

— Hát most mi lesz? — suttogá Skopethi, unokaöccsét félre tolvá.

— Mindenesetre itt kell maradnod, — felelé Pantheli, — nem jól venné ki magát, ha velünk jönnél. Hallgass ide! Mielőtt az emberekkel osztomoz, az én s a te részedet oly helyen fogom elrejtetni, hol azt kivülem senki meg nem találhatja. Nehány nap múlva a pénzt együtt elviszszük. Ne busulj! — folytató Pantheli fejét büszkén fölemelve, — mi rablók vagyunk ugyan, de azért becsületes emberek, kik szavukat mindenkor megtartják, vagy meghalnak!

— De hát ha valaki a pénzt megtalálja? — kérde a bankár.

— Ez lehetetlen; oly helyen fogom elrejtetni, hol azt kivülem senki sem lel meg.

Ezek után négy fegyveres rabló oly utasítással állított Skopethi és Lehib bej mellé, hogy ezeket mindaddig szemmel tartsák, míg csak,

jeléül annak, hogy a pénz felosztása megtörtént, egy puskalövést nem fognak hallani, a midőn aztán utának siethetnek.

A két foglyot tehát hátra maradt. Skopethi azt tudva, hogy ötvenezer fontért csakis egyik fülét veszette el, társa előtt oly képet vágott, mintha sorsába belyugodott volna. Ellenben Lehib bej, ki 30 ezer fonton kívül még egyik fülét is ott hagyta, a maga részéről másként fogta fel a dolgot. A pénzt a fényes porta rajta bármí uton előbb-utóbb meg fogja venni, míg füléért legkisebb kárptólást sem vehet igénybe.

A pénz megolvasása lenni a völgyben több órát vett igénybe, minek folytán a rosszat sejtő négy rabló nagyon gyanús pillantásokat vetett a foglyokra. Végre eldörmült az előre jelzett lövés, s a rabló újonva, nyakra-főre társaik után siettek a sziklás lejtőn.

— El-hem-ul-Ullah! (Diesértesség Allah neve!) kiáltá Lehib bej. — Valahára szabadok vagyunk! de mily áron, mily méreg drága, ke-serves áron!

A pénz tán megkerül, de füleink oda vannak, ezeket több fel nem ragaszthatjuk.

— Hogyan, a pénz megkerül? — kérde Skopethi, — mit beszél kedves barátom? Ezt nem értem, nem tudom, mi úton kerülne meg a pénz...

— Nos, most már megmondhatom, — suttogá a bej Skopethihez hajolva, mintha attól tartana, hogy valaki meghallaná. — Fülemlől nagyon természetesen örökre lemondtam, ánde, midőn azt becsomagoltam, egy titkos jelekkel írt rövid levélkében arról értesítettem a követéséget, hogy a rablótát e tájon megtalálhatják, mihelyt a pénzt elküldik. Reményem, hogy a csendőrség e pillanatban már körülfogta a gazembereket, s így ezekkel együtt legalább a pénz birtokába juthatunk.

Alig, hogy Lehib bej e szavakat kimondta, lenni a völgyben erős sörtüzelés dörmült el, melynek hangját a sziklafalak százszorosan adták vissza.

— Megvan, megvan! — kiáltá a bej — csap-dába kerültek a gazemberek!

A völgy alján a katonaság sorai bontakoztak ki, s a bej társát elhagyva, a mentők elé siettek.

Skopethi nem a legkedélyesebb hangulatban maradt meg helyén.

— Akár hogyan legyen a dolog, — dörmögé magában a bankár, — Pantheli ekkor még tén csak elrejtette a pénzt. Ötven ezer fonttal a fülém mindenesetre jól meg van fizetve!

Ily módon tehát Lehib bej mégsem rontotta el a dolgot.

E pillanatban a bokrok közt Pantheli alakját vette észre, ki vérellorítva, csak nagy nehezen tartotta fenn magát. Ruhái foszlányokra voltak tépve s a mellén lévő lösebből csak úgy dől ki a vér.

— Leonidas! horgé a rablóvezér, Skopethi lábainál összedőlvé.

— Pantheli! kiáltá a bankár a haldokló ember mellé térdelve — hol a pénz, hol rejtetted el a pénzt!?

A rabló még egyszer felnyitotta szemeit.

— Jó helyen, — hebegé akadozva a haldokló rablóvezér, — ott ugyan senki meg nem találja...

— És az elrejtett pénzt csakugyan senki sem találta meg...

POZSEGA MEGSZABADÍTÓJA.

— Imbriszimovics Luka. —

Pozsega város főterén az idei május hónapban Kiss Györgynek, a jeles magyar szobrásznak egy igen sikerült szobrát fogják ünnepélyesen leleplezni. A szobor, melynek hű másolatát közöljük, Imbriszimovics Luka ferenczrendi szerzetest ábrázolja, a ki Pozsegát megmenté a török hadaktól. Mint hős férfi jelen meg előttünk szobor-alakjában, a mint jobb lábával rátapos a török lófarkra és a félholdra, győzelemtől ittas tekintettel, kardját, mely városának szabadságáért küzdött, épen hüvelyébe dugja, annak jeléül, hogy megszűnt a harc.

A hálás Pozsega nem feledkezik meg hős fiáról, a ki megérdemli, hogy Szlavonia megszabadítójának nevezék. Imbriszimovics Luka Pozsegában született 1620-ban, Rómában tanult, a hol belép. Szent Ferencz-rendjébe. Rómából a velikai kolostorba küldték előjáróul; később ugyanebben a minőségben Naszicsba tették át. 1672-ben alapította az első keresztény iskolát Pozsegában, mely akkor még török iga alatt nyögött. Mielőtt még Buda várát visszafoglalták volna, mindjárt Bécs megszállása után nagy mozgalom indult meg a török járom lerázására, és Szlavoniában Luka testvér szervezte a népfelkelést. Telkesen csatlakoztak hozzá a polgárok és a parasztok s jól fejelemezett kis seregével 1683-ban már részt vett a király-velikai csatában, a hol Leslie császári tábornok hadműveleteit támogatta.

Időközben, 1684-ben elfogták a törökök s boszút állottak rajta. Meg nem ölték; de annál kegyetlenebbül kínzották. Miután Pozsega városban bebörtönözték, nagy váltságdíj lefizetése után szabadon bocsátották. A török fogság még inkább megerősíté lelkesedésében s alig került ki a börtönből, újra szervezni kezdé a felkelő sereget, melyet ő maga vezett lobogó zászlóval s a fészülettel csatából csatába. Szóval és tettel lelkesíté hűveit, a kik elől hátrálniok kellett a törököknek. Budavár bevételé után 1686-ban Pozsegát is odahagyták a törökök, de csak rövid időre, mert 1689-ben ismét visszatértek. A város igen váltságos helyzetbe került. Várát elhagyták a császári katonák. Nem volt más segítség, mint Luka testvér, a ki újra előre állott az önfeláldozó polgárságnak s márczius 12-én visszaverte a törökök támadását. Az egri

jelenetek ismétlődtek itt akkor; a nők is versenyt harcoltak a férfakkal, hogy a török uralmat elhárítsák városukról. E győzelem emlékét ma is megülk minden márczius 12-én a Pozsega körüli szőlőhegyben, a hol örömtüzeket gyújtanak és mozsárlövésekkel hívják föl a közönséget az ünneplésre.

Imbriszimovics Luka nagy szolgálatát Lipót király is méltányolta. Dicséret oklevelet küldött neki és «Sokol» (solyom) névvel tünteté ki. E név megörökítésül Pozsega mellett azt a hegyet, a melyen leghevesebben folyt a harc, Sokolovácznak nevezték el. Ez után még kilencz évig élt Imbriszimovics az ottani ferenczrendi kolostorban. Minthogy Horvátország püspöksége a törökök uralma miatt még mindig nem volt helyreállítva, a pápa őt nevezte ki vikáriussá. 1698-ban halt meg Pozsegában s az ottani ferencziek templomában temették el.

A szobor, mely Kiss Györgynek egyik legsikerültebb alkotása és Szlavoniának legszebb szobra lesz, két méter és 20 centiméter magas. Nemcsak Luka arcát találják átszellemültnek,

IMBRISZIMOVICS LUKA EMLÉKSZOBRA POZSEGÁN.

Kiss György szoborműve.

EGYVELEG.

* A magas hegyeket természetesen messze távolba is lehet látni. A Montblanc csúcsát csaknem 275 km. távolságra még észreveszik, a Himalaját majdnem 300 km-nyire is.

* A siketnépek számát jelenleg a földgömbön, a mennyire az ismeretes, 7—800,000-re teszik. Ezek közül majdnem két harmad siketnépeknek születik, a többiek később veszítették el hallásukat.

* A struczmadár sajátosai közé tartozik, hogy a nőstény előre elkészített fészékébe, mely 15—20 tojásra elegendő, naponként toj egyet. A strucztenyésztők mindig kivésnek egyet-egyet a tojások közül s a madár 20 helyett 60-at is tojik, a mely eset a szabadon élő madaraknál ismeretlen.

* Az angol biblia-társaság, melynek Budapesten is van üzlete a Deák-Ferencz-téren, alapítása óta (1804) több mint 124 millió bibliát adott el s osztott szét nem kevesebb, mint 290 nyelven.

* Udvarlók tanfolyama. Chikagóban egy élelmes fiatal nő magánleckéket ad fiatal embereknek, hogy viseljék magukat az utcán és társaságokban nőikkel szemben. Látogatott tanfolyamán kívül külön honorárium mellett az udvarlókna és szerelmeseknek is ad külön oktatásokat.

* Különös gyógyhelyet létesített St.-Louisban egy vállalkozó hölgy. Betegek gyanánt csak az igazított kedélyállapotukat veszi be, de ezek közé számítja a fanatikusokat, vallásrajongókat is. Valószínű, hogy betegeit csak a rokonok szállítják hozzá.

* Dumas Sándor véglegesen elköltözött Párisból atyjának Monte-Christórol nevezett villájába, Marlyroi-ba. Május 9-én nyilvános árverést hirdetett tömérdek apró emléktárgyaira, melyeknek új lakásán nincs hely. Valódi ritkaságok vannak az áruba bocsátandó tárgyak között. Meissson 12 szép képe s előkelő írók műveinek ritka kiadásai.

* Bacteriumok a jégben. A Hudson-folyó jégében, melyet New-York és Brooklyn városok lakói használnak, gondos vizsgálat után egy literben átlag fél millió élő bacteriumot találtak. Dr. Sehmekel nézete szerint a jégárak zöld színét is sajátos bacteriumok okozzák s dr. Bujwid városi orvos jégében is talált bacteriumokat.

* Az üvegyártásnál eddig igen nagy szerepet játszott az üveghengerek fuvasa. Simon nevű gyáros találmánya folytán ez a nehéz eljárás most megszűnik, mivel az üveget ezentúl hengerekkel fogják egyenesíteni bármily alakban. Az új módszer szerint készült üveg egyenlő és erős, világos, felülete a mostani üvegekéhez hasonló fényű. Az új eszköz főrésze egy belülről gőzzel vagy gázzal fűtött henger, mely az olvasztó kemenczéből kivett üveget nagy táblákra nyújtja ki s így a munkások erejét és egészségét jobban kiméli, mint a régi fúvó módszer.

* A földgömbön levő arany értéke jelenleg mintegy 15000 millió frtnyi és sulya 2.160.000 mázsa. Ez összegből 10.500 tonna (210.000 mázsa), tehát egy tizedrészt jut Angliára, de ez a nagy tömeg arany is oly csekélység, hogy összerakva alig adna többet 10 méter magas koczkánál.

* A napsugarak hatása a földgömb hőmérsékletére dr. Zenker meteorológiai észlelete szerint átlag csak 25 nap múlva érezhető egész erejében. Ezért van az, hogy nem június 21-ike a legmelegebb nap, holott akkor jó a földre a legtöbb napsugár, hanem közelebb július 15-ike s épen így a leghidegebb nap is nem decz. 21-ikén van, hanem január közepén. Márczius 21-ke és szept. 21-ke is hasonló változásoknak vannak alávetve. Az oceanán légáramlata is jó messze érezhető

a belföldön s csak Kelet-Szibériában vannak egyes tengerparti helyek, hol a hőmérséklet egészen kontinentális jellegű.

* A fák fontossága az egészségre érdekes világtársa kerül Miquel párisi tudós kutatásai szerint, ki azt állítja, hogy Páris közepén egy köbméter levegőben 3910 bacterium van s egy a város közelében levő parkban már csak 455. A fák nagyon szaporítják a levegő ozon tartalmát, mely különösen az idegekre hat jótékonyan.

* Udvari tanácsosi rangot szerzett egykor egy majom Nagy Frigyes titkárnak. Nagy Frigyes ugyanis kutyáin kívül folyvást tartott egy nagy majmot, melyet «Herr Hofrath» névvel nevezett. A majom rendszeren kopogtatni szokott, midőn a király szobájába jött. Egyszer Nagy Frigyes kopogtatást hall s azt híven, hogy az a majom, felkiáltott «Nur herein, Herr Hofrath». Titkára lépett be s néhány ügyiratot adott át, de aztán köszönetet mondott a felségnek, hogy udvari tanácsossá kinevezte. A király jóízűen nevetett a félreértésen s csakugyan megadta neki a rangot.

* A csillagvizsgáló-torony a Mont-Blanc csúcsán, melyet Janssen csillagász tervezett, nem sikerült, mivel kitűnt, hogy a csúcs jégből áll s nem tudtak addig átni, míg szilárd kőtalajt találtak volna. Egyelőre azonban mégis állítanak egy ideiglenes űrházat a jégben s a lefolyt télen szerzett tapasztalatok eredményeitől fog függni, hogy állandó épületet állíthatnak-e itt.

A HÚSVÉT FALUN.

Ünnepélyes csend terül el a falu fölött. Nem zörögnek kenetlen szekerek, nem sietnek munkás csoportok a mezőre, pedig már a nap is jól feljött s enyhe melegséggel árasztja el a néma utcákat. Még a máskor oly lármás kutyák is elfeküdtek most szanaszét a boglyák tövébe, mert hát nincs mit ugatni, — csak a fecskék, verebek csicseregnek az eresz alatt, meg egy golya kelepelget a kéményen, de ez is mindjárt elhallgat s mintegy csodálkozva bámul le a néptelen utcákra.

De ime, csattan a fakilincs, megnyílik az egyik ajtó, kilép rajta két eladó leány s szemlesütve megindul a kis templom felé. Csak így zörög rajtok az a sok keményített szoknya, de hát ilyenkor már így illik, hiszen húsvét van! A kezében ott van mindeniknek egy-egy kivarrott csipkés kendő. De még milyen csipkés, milyen kivarrott! Ugy egy kicsit meg is emelintik néha: had! lassák jobban, mert hát az tudni való, hogy már ilyenkor leskelődnek a kerítés-hasadékokon. Sőt mindjárt a harmadik ház ellenében, csipőre tett kézzel, ki is perdül az utcára az egyik néne-masszony, s vére-semezeivel utának néz: — Lám, lám, a galamb-szállaim, de cizfrák haj! Ugyancsak telik a keményítőre, pedig majd jó lenne még kenyérre is! Na, majd elvállik: hány zsákkal telik!

Ezután egyre-másra sűrűn nyílnak az utcá-ajtók s innen pántlikás leányok, onnan bokré-tás legények lépnek ki s csoportonként húzódnak a templom környékére. Nem sokára meg-mozdulnak az étesebbek is; kiki a maga élete párjával, lassan, ünnepélyesen, hóna alatt az énekes-könyvvel, mind oda igyekszik. Ott, a jó tágas térségen bevárják, míg harangoznak, addig pedig férfiak, asszonyok, leányok, legények, külön csoportokba állva, csendesen beszélgetnek. Ez már ős idők óta így szokás, kivált oly helyeken, a hol locsolódás még nem kapott divatát.

Különbön más, titkos ok is felhajtja ilyenkor a híveket a templom elébe: hátha megláthatnák a légátust! De hogy is ne, hiszen most ő a legfontosabb személy a faluban, s jól tudják, hogy még tegnap megérkezett egy üres meszes szekeren, sőt a lányok már azt is rebesgetik, hogy valami szép fiatal ember!

Hát biz az nem is olyan közönséges dolog, hogy légátus van, kivált így faluhelyen, a hol úgy sem történik semmi. Most meg egyszerre csak: itt a légátus! Mennyit lehet arról beszélni: milyen, kicsiny-e, nagy-e, szőke-e, barna-e, hogy hívhatják, honnan jött, meg milyen lesz a szavazata? aztán úgy dagnasztja a kálvinista népség keblét az a tudat, hogy: légátusunk van! mert hiába, a katolikus atyafiakkal nagy ugyan az egyetértés, szent a béke, de hát mégis, mikor azoknak megjön a püspökjük bérálni, szép négyes fogatán, cifra inasokkal, akkor azt mondják az atyfiak, hogy: «Lám, kendteknak nincs ilyen!» és a jámbor kálvinista lehorgasztott fővel beismeri, hogy bizony olyan formán van. Hanem ilyenkor aztán visszafizetheti a kölesönt, s azt mondja, hogy: «Lám atyafiak, kenteknek meg nincs légátusok!»

S ime, légátus úr csakugyan nem is soká várakoztatja az ő híveit. Egyszer csak büszkén kicsapja sarkig a rektor utca-ajtáját, s egy hosszúszerű pipából pöfékelve, nagy önérettel neki dől a kapufélfának.

A népségben nagy mozgás keletkezik. Kivált a lányok, asszonyok nyugtalanokdnak nagyon: a légátus, a légátus! Különb, mint a tavalyi; ni, milyen ráncos az eszímája, hát a haja, hogy áll, ez már csak ember a talpán!

S a légátus valójában nem is utolsó gyerek. Mindenki tudja ezt, de legjobban ő maga. Tart is rá nem keveset, s egyelőre oda sem néz a bámuló népségre, csak pipázik tovább méltóságosan, szeméit a fellegekbe mereszti, engedve, hogy nagyságát csodálják. Csak a lábait mozditja meg néha; hol az egyiket, hol a másikat feszíti előre. Hiába, itt rejlik fő-fő ékessége! Ilyen csizmát más ember fia nem igen visel. Az ő saját tervei szerint építé egy hazafias mester, bámulatós ráncokra és hitelbe. A mi pedig fenységét illeti, az már csakugyan valami, de hát nem csoda, hiszen maga subiczkoló légátus úr. — Aztán az a bajusz, de az a bajusz! Igaz, hogy tavaly még hire sem volt, hanem már az

idén egy kis szurok és egy gyufaszál segítségével sikerült ki is pederni, majdnem akkorára mint egy zabsem. Ugyan hogyné volna hát nagyszerű és csábító, s hogy ne töltené el a tulajdonos szívet büszke önérettel! De el is tölti. S csak az a bodros haj versenyez még az elsőségért. Mert ez sem utolsó ám. Égnek áll minden szála s csak úgy dobozódik a szagos kenőcsben. Nem hiába ez a nótája légátus úrnak, — hiszen már az este el is dalolta a bírőknél:

«Szagos lesz az utca, merre, merre járok, — Azért szeretnek majd a leányok!»

De hát szeretik is. Hisz ime még csak tegnap érkezett s már odáig van az összes kisasszonyi kar. Ez már így szokott lenni minden ünnepen. Légátus úr meg felette fogékony szívű gyerek, beleszeret háromba-négybe is, hűséget fogad, ha kijön a sorja, s fogadását meg is tartja, — lehet, hogy tán egy egész hétig is.

Azonban a harangok egyszer csak megszólalnak. Légátus úr bevonul, a népség pedig elfoglalja szokott helyeit a kis templomban. Nem sokára hallatszik ki az áhitatos ének:

«Él a Jézus, a mi fejünk,
Keresztjének énekeljünk,
Ülven húsvét ünnepeket, —
Új győzelelmű éneket.»

A katolikusok harangjai is megcsendülnek s messze zengő hangon buzditják a híveket. Jön-

nek is, szépen kiöltözve, csapatostól, hogy hátrább ne maradjanak a «másrésztől való» atyafiakkal. Megzengül az orgona, s az ékes hangú kántor éneklése csakhamar eltölti a kis kápolna egész környékét:

«E húsvéti vig örömben,
Dicsődjük Istent lelkünkben!»

Templom után aztán megint ellepi a népség a tereket. Olyan vidám, olyan elégedett mindenki! Az idősebbek mert szívök szerint jól kiénekelhették magukat s hallgatták azt a szép, szép beszédet, a mit emitt a nyalka légátus, amott pedig a plébános mondott, biztatva, bátorítva a híveket, hogy hiszen, ha sok is a baj e földi világban, majd következik egy másik szebb élet, hol mentes lesz a föld szülőtte minden bajtól, minden gondtól. S e szép beszédek úgy meg tudják a szegény, zaklatott ember lelkét nyugtatni! El is fejejt e napon minden rosszat, minden háborúságot, még az adó, illeték, bélyeg és egyéb efféle is feledésébe megy ma. Az aggodalom, e rendes napi vendég, kiszorul ilyenkor a szívekből s helyét a hit, remény, megnyugvás foglalja el.

Hát a fiatalok, hogy ne úsznák most örömben! Hiszen délután «játászó» lesz, nagyszerű labdázásokkal, tekézesekkel és ciezázásokkal, s ki-ki elfoghatja a maga párját.

A kisasszonyok is roppant boldogok. El is

KYRIE ELEISON. — HALL BERNARD FESTMÉNYE.

lesz ma a leves sok helyen sózva. De hogy is ne, mikor mind úgy vette észre, hogy a légátus prédikáció alatt ő rá nézett legtöbbit!

Természetes, hogy a légátus is majd elrepül. Nem esoda! Hiszen szerencsésen elmondta ropant ékes, virágos beszédét, nem sült bele egyszer sem. Az öreg asszonyok még sirtak is, olyan szép volt. Azt is vette észre, hogy a lányok, menyecskek kellőleg méltányolták bodros fürteit, művésziösen pódrótt bajuszát, s ugyan mi kell ennél több! Hej! csak menjen vissza a kolégiumba, miféle óriási kalandokat fog ő ott pajtasainak megereszteni, csak az irigységtől meg ne pukkadjon egyik-másik. Csak nincs is a légátusnál az Istennek külön teremtése! Jól tudja ugyan, hogy ez a legáció úgy 8—9 forint körül szokott lenni, csupa rézkrajcáróban, de azért nem cserélne a kínai császárral! Hát még majd estére! Már tudja, hogy a tisztartóékhöz lesz hivatalos, a hol zálogosdít játszanak, s hogy fogja majd azokat a csinos kisasszonyokat, — de legkivált a jegyző kisebbik leányát, — egymásután kihuzgálni a kútból! Azután micsoda diák-adomákat fog ő ott megereszteni, a melyet még soha sem hallottak. Meg aztán még mik eshetnek, mik történhetnek! Elmondani is, elmondolni is sok volna!

Szóval boldog most mindenki. Telve a szívek örömmel, reménnyel, megelégedéssel. Oh, milliómosok, kik fényes palotáikban unatkoztok, ide jöhettek egy ilyen napon s meglátjátok, hogy ez a szegény nép, meg ez a szegény légátus sokkal, de sokkal gazdagabb, mint ti vagytok! Még a betegek is megújulnak a szent ünnepen, még ezek szívéből is elszáll a kétség, a félelem; a hit, az Istenben való bizodalom enyhítő balszámot csepegtet szívébe.

A kápolna mellett omladozó kis házában ott fekszik az öreg Kusztságos már vagy három éve beteg, s naponta esdekel a Szentszűzhöz, hogy szabadítaná meg földi kínjaitól. Hiszen úgy is oly egyedül van a világon! Eltemette rég egész családját, elhagyta mindenki, a kit szeretett, még az sinces már, a ki panaszát meghallgassa, a ki bátorítsa, vigasztalja. — Mégis, hogy az éjjel megérezte a közelgő halált: kimondhatatlan aggodalom, nyugtalanság fogta el szívét, kétségbeesett, elkezdett rettegni, zúgolódni.

De a mint ma reggel, tömjén füsttel vegyest, beszüremlik kis ablakán a kápolnából kiáradó régi szentének:

«Feltámadt Krisztus e napon»

birtelen túlvilági boldogság önti el halvány arcát, elszáll lelkéből kétség, félelem, s hit, bizalom, költözik helyére. Megkönyebbülten sohajta, oda tekintett tört szemével a Megváltó szelid képére, rá gondolt elhunyt kedveseire, megnyugodva, megvigasztalódva rebegi: — Feltámadunk, feltámadunk!

SZÍVOS BÉLA.

HÚSVÉT ÜNNEPÉN.

Harangzó kondul húsvét hajnalán
És végig zúg a tájon messzire;
Kelj föl sirodból drága jó anyám,
Új fáj utánad gyermeked zive.
S te rám hajolsz áldóan, édesen,
Homlokomon szent csókok érezem:
Órokkon él az igaz szeretet —
Áldott az Úr a csillagok felett!

Harangzó kondul húsvét hajnalán,
Ébredjtek rég porló mártírok!
Tündöklő fény árát zét Golgothán
És egyenként mozdulnak a sirok.
Megkoszorúzza mind itt lengenek
A napba néző fényes szellemek
A sít az eszme termő földje lett —
Áldott az Úr a csillagok felett!

Harangzó kondul húsvét hajnalán.
Harang, szivembe hat minden szavad.
Rab és halott volt szép magyar hazám,
De feltámadt s most újra nagy s szabad;
Új ezredévben új munkába fog
És millióknak zive feldobog.
Ki híven őri ezt a nemzetet,
Áldott az Úr a csillagok felett!

SANTHA KÁROLY.

AZ ANABAPTISTÁK MAGYARORSZÁGON A XVI. ÉS XVII. SZÁZADBAN.

II.

A Boesky-féle háborúk a mint a többi lakosokat, úgy az anabaptista községeket is nagyon megviselték. Sőt tán őket még jobban, mert úgy látszik, a többi lakosok nem tartották épen véteknek, a hol csak lehetett, nekik kárt okozni. Krónikájuk több helyen telve van panaszszal a háború okozta károk miatt. E mellett az éhség is tizedelte őket, így pl. 1600-ban, midőn a gabona vékja Nyitramegyében 7 frtért kelt. Ember életben egyedül 1605-ben 11-nél több halottat vesztettek, azonkívül 42 esett fogságba. De mindezen veszteségeket, melyhez még a pozsonyi és nyitramegyei községek feldúlása járult, nem sokára kiheverték.

1613-ban Szobotistiban újra letelepedtek, miután 8 évvel előbb, hogy a háború csapásaitól megmenekültek, onnan elköltöztek. Szobotist urai ekkor *Szentgyörgyi János, Hédeváry István, Nyáry Lajos, Nyáry Sára, Majthényi György, Amadi István, és Nagymihályi Ferencz* voltak. Köztük es a község előjárói, *Dietrich Sebestyén, Hauser József és Helriegel Dániel* között szerződés jött létre, mely jogaikat a kötelezettségeiket határozza meg. Így a többek között fölmentettek a robot és más szolgalmán alól három évre, mely idő után évenként 70 forintot voltak kötelesek fizetni robotváltás fejében. Szabad vallásgyakorlat biztosított nekik, szabadon tűzhették iparukat, kereskedésüket. Az uraságot és cselédséget a szükséges létszárral való meghatározott árért voltak kötelesek ellátni, és pedig egy pár férfi csizmát egy forintba, egy pár női csizmát 16, s egy pár cipőt 31 magyar garasba számítva. Az uraság lovainak patkolását kovácsaik végezték; egy új patkóért 5, egy régiért 2 magyar garast kaptak.

1616-ban hasonlókép új szerződés megkötése mellett *Brockhor* építették fel elpusztult ház-helyeiket *Czobor Mihály* birtokán. A következő években azonban úgy ezen, mint levárdi telepük háza is a lángok martalékává lettek, a mihez még a lengyel és német katonák dúlása is járult. Ugyanezok azonban újabb bevándorlások történtek Morvából. Az újonnan érkezők *Csejten* és *Vitenczen* telepedtek meg.

Ez utóbbi települők azonban csak rövid ideig maradtak Csejten és Vitenczen. 1621-ben ugyanis *Bethlen Gábor* valamennyit átküldte e két helyről Erdélybe, hol őket *Alvinczen* telepítette le. Ez áttelepítés *Bethlen Gábor* azon törekvéseire vezethető vissza, hogy országa jólétét, a mennyire csak lehet, emelje, hogy a háború által okozott károkat némileg helyreüsse. Mint fentebb említve volt, az anabaptisták igen szorgalmas, iparúzó népség volt s bizonyos cikkek készítésében, a miről különben alább lesz még szó, jóval felülmúlták az ország lakosait. *Bethlen* ezen eljárása, hogy őket Erdélybe telepítette, országa jólétének emelését célozta, de azon exclusiv élet mellett, melyet a testvérek folytattak, igyekezetének igen kevés eredménye volt.

A nikolsburgi békekötés után az üldözés a Morvában lakók ellen újból megindult. Ekkor mindinkább tömegesebben vándoroltak be Magyarországra. Az újonnan érkezők *Csejten, Vitenczen, Farkashidán, továbbá Trencsénben* az *Illésházyak* birtokán és *Erdélyben* telepedtek meg. Csak hogy a megélhetés nem volt oly könnyű. Az előző évek háborúi következtében általános drágaság állott be, különösen a felvidéken. *Bethlen Gábor* további hadjáratai, különösen a *Wallenstein*nal viselt harcok következtében, sanyaruságuk a legnagyobb fokra hágott. Hogy mégis kiheverték a szenvedett károkat, azt részint szívósságuknak és szorgalmuknak köszönhették, de részben annak is, hogy a még Morvaországban lakó testvérek Magyarországra vándoroltak be. *Morvában* 1628-ban *Dietrichstein* bibornok gubernátor adta ki ellenük a kiutasító rendeletet, melynek értelmében hat hét alatt tartoztak Morvát elhagyni.

A harminczas évek elejére, 1632/3-ra esik egy komolyabb vizsgálta a szobotisti községnek, egyik földesurával, *Nagymihályi Ferencz*zel, a robot megváltása miatt, mely a község kárára végződött.

A harminczas évek elejére, 1632/3-ra esik egy komolyabb vizsgálta a szobotisti községnek, egyik földesurával, *Nagymihályi Ferencz*zel, a robot megváltása miatt, mely a község kárára végződött.

A harminczas évek elejére, 1632/3-ra esik egy komolyabb vizsgálta a szobotisti községnek, egyik földesurával, *Nagymihályi Ferencz*zel, a robot megváltása miatt, mely a község kárára végződött.

A harminczas évek elejére, 1632/3-ra esik egy komolyabb vizsgálta a szobotisti községnek, egyik földesurával, *Nagymihályi Ferencz*zel, a robot megváltása miatt, mely a község kárára végződött.

I. *Rákóczy György* hadjáratai újból nagy csapásokat s veszteségeket mértek a testvérekre.

De aránylag még sem okozott nekik ez oly nagy kárt, mint a *Bethlen*-féle fölkelés. *Rákóczy* fölkelése idejére esik az egyes czéhek alakítása, mint pl. a fazekasok czéhrendje ez időben készült. Továbbá *Rákóczy Sárospatakon* is telepített le nagyobb számban anabaptistákat, kik ott egész II. *Rákóczy Ferencz* idejéig éltek, s csak midőn ez katolikus lett, s *Sárospatak* a jezsuiták kezébe került, szűnt meg községük.

ÁLDÁSY ANTAL.

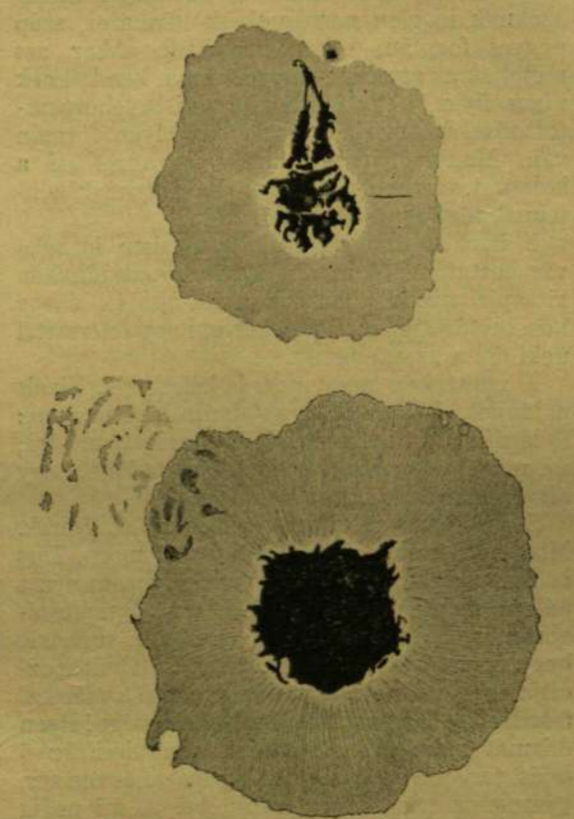
(Vége következik.)

NAPFOLTOK.

«A Napnak is vannak foltjai!» Ma már közmondás számba megy ez a kijelentés s még alig 300 évvel ezelőtt is egy oly nagy tekintélyű és tudományos férfi, mint a jezsuita-rend provinciális, ezen emlékeztetés szavakat mondotta *Scheiner* atyának, mikor ez az általa először észlelt jelenséget 1611-ben bejelentette: «Én ismételtén áttanulmányoztam *Arisztoteleszt*, de nem találtam benne azt, a miről te szólsz; légy meggyőződve, hogy a mit föltnak tartasz, az üvegeidnek, vagy szemeidnek hibája. Ma már nem tudjuk be egyiknek sem, hanem elhiszszük nekik azt, a mit élénk tárnak, sőt annyira bizunk bennük, hogy segítségükkel le is rajzoljuk őket. De, ha nem hinnők is, van rá mód, hogy valószínűsítést adjunk: ez a fotografia. De — mint mondom — hiszünk a messzelátóknak s szemekünknek s legtöbbször az így nyert rajzsal is megelégedhetünk, kivált ha olyan szerszámokkal, mint *Konkoly Miklósnak* a mellékelt képen bemutatott rajzai.

De ha vannak, okvetlenül fölmerül a kérdés: mi lehet a ragyogó, vakító fehér napkoronon a folt? — A mai megállapodások szerint (mivel teljesen eldöntve nincs) azt mondhatjuk, hogy a folt a Nap felületén uszó felhőreteg.

Különösen nevezetes, hogy gyakoriságuk különböző években különböző, azonban valamivel több mint 11 év alatti forgási szakaszt fejeznek be, úgy, hogy megjelenésük — mondhatni — szakaszosan várható. E 11 éves szakaszban van egy foltzegény és egy gazdag év: ez a Föld fizikai sajátosságainak változásaiban is visszatükröződnek. Így a földmágnességi viszonyok határozott kapcsolatot mutatnak a napfoltok gyakoriságával és nagyságával. Így pl. a múlt hó közepén egy óriás napfolt tűnt föl, mely szabad szemmel is látható volt s ugyancsak azon időben Magyarország több helyén (Budapest, Jászberény), valamint Polában éjszakai fényt észleltek. — De befolyásuk az időjárásra is kiterjed. Nevezetesen, kétségtelen, hogy a napfoltok és a meteorológiai tünemények közt szoros viszony van, mely ha behatóbban lenne tanulmányozva, a gyakorlati időjárásban sikerrel lenne alkalmazható. Valószínű, hogy a légkör

NAPFOLTOK.

Az ó-gyallai csillagvizsgálóban fölvetett fényképek után rajzolta *Konkoly Miklós*.

szakaszos változásait nem csupán a napfoltok okozzák, hanem hogy a két jelenség közös, vagy több egymásra ható ok eredménye, miáltal a szakaszok némely eltérése magyarázatot nyer. Ennek folytán a napfoltok gyakoriságának összefüggését a légkör változásaival tagadnunk lehetetlen ugyan, de az időjárás jelenségei szakaszosága annyira ki van téve ismeretlen zavarásoknak, hogy nem remélhető, hogy ezt az időjárásnál rövid idő alatt sikerrel használhassuk. (W. J. von Beber: Ausübende Witterungskunde I. k. 258. l.)

K.

AZ 1892-KI NAGY HÁBORÚ.

— Jövendölés. — (Folytatás.)

A fentebbi cím alatt a Londonban megjelenő «Black and White» («Fekete és fehér») című angol képes hetilap érdekesen és ritka katonai szakavatottsággal írja le a jövendő, 1892-ki nagy háborút, a mint ez a szerző fölfogása szerint valószínűleg le fog folyni. E nagy háború előeményeit s előrelátható eseményeit a szerző úgy írja le, mintha már megtörténtek volna s mint azt katonai és politikai szakemberek, a nemzetközi politika, valamint a hadászat terén jól ismert tekintélyek elképzelik és valószínűnek tartják.

Az angol csapatok Bulgáriában.

Az oroszok veresége.

Vége valahára az angol seregről érdekes hírek érkeztek. Nagy és győzelmes csata vívott. A Bulgáriában lévő orosz sereg csapdába került és két napig tartott elkeseredett harcok után letette a fegyvert. Ebből kiténik, hogy az angol sereg nem annyira Kis-Ázsiába, mint inkább, Bulgáriába készült.

Azokat a híreket, melyek szerint Kis-Ázsiában nagyszerű hadműveletekre lehet számítani, csak azért terjesztették el, hogy az ellenség tévútra vezetessék: *Wolseley* lord mindenképpen azon célt tartotta szem előtt, hogy az oroszokat először Európában és pedig Bulgáriában megverje, mi által Törökország hadserege szabadban mozoghatna. E célból a tábornok már Konstantinápolyból érintkezett a bolgár vezérekkel, míg a román tábornokok, kik a tervről értesülve voltak, a Dobrudzsát az oroszok ellen könnyen megvédeheték volna. A Konstantinápolyba küldött angol csapatok azonnal Várna felé indultak, hol a Kaliakra-fok mellett a partraszállás fényesen sikerült.

Várna bombáztatása. Légelhajók a harcban.

Levelezőnk jelentése a Várna alatt lefolyt eseményekről nagyon érdekes ugyan, de mindamellett azt csak rövidítve közölhetjük.

Az orosz főhadiszálláson, mely Sumla közelében tartott, az angol csapatok partraszállásáról semmit sem tudtak, és az oroszok seregét Várna felé tolták előre, hogy a várat minél előbb hatalmukba keríthessék. Alig hogy lovaságunk a várostól távol fekvő magaslatokat elérte, egy a fejük fölött lebegő léghajót vettek észre, melyből valami fekete tömeget dobtak alá a városba. A nemsokára bekövetkezett iszonyu robbanás azt mutatta, hogy a ledobott tárgy dinamittal töltött bomba lehetett. *Marshall* ezredesnek eszébe jutott, hogy a francziák a háború kitérése előtt kormányozható léghajókat szereltek fel, s valószínűleg ezek egyikét az oroszoknak engedték át. A dinamit bomba ledobásával egyidejűleg az orosz ostrom-ütegek pokoli tüzelést intéztek az erődök ellen, melyet a helyőrség csak gyengén viszonzhatott.

Harmadnapra az angol csapatok partraszállása után, egyik őrzőrajtuk egy bolgár parasztot kísért be, kinél orosz levelek találtak, melyekben a Várna alatt táborozó orosz csapatok vezérére az angolok megérkezéséről értesítik. E leveleket tulajdonképpen egy orosz tisztől vették el a bolgárok, kit rögtön agyon is vertek. A szövegből ki lehetett venni, hogy az oroszok az angol seregnek Várna felszabadítására való felhasználásáról valami uton értesültek, de az időről, melyben ez történni fog, nincsenek tisztában. *Sir Evelyn Wood* tábornok *Wolseley* lord utasítása folytán azonnal a támadás előkészületeihez fogott, de alig hiszem, hogy más ellenséggel szemben a csapatoknak felvonulása oly könnyen történhetett volna meg. Itt azonban az orosz vezér csak Várna elpusztításával foglalkozva, nem sokat törődött a háta mögött fejlődő eseményekkel. Háttan és jobb oldalék-

ban megtámadva, az oroszok eleinte védelmi harcokat folytattak, míg földszéncéikből kiverve önkéntelenül ennek ellenkezőjét akarták megkezdeni. Ámde helyzetük, — két tűz közé szorítva, — elejétől kezdve az angolok javára hajtott a harc kimenetelét. Gyalogságuk szokás szerint halomra lövette magát, de erőlyes rohamokra vezethető többé nem volt.

Tíz ezer emberük hadifogságba került, ezenkívül értékes folszerelvények, kocsik és néhány ezer ló is az angolok kezébe jutott, kik az egész zsákmányt a hadifogllyokkal együtt Konstantinápolyba szállították, mi több napot tett igénybe, *Wolseley* lord főparancsnok bizottság okáért még *Evelyn Wood* tábornok negyedik dandárját is előre toltatta, mely a Várnából és *Kozludzsi* Bazaradzsi felől Várna ellen megindult két orosz hadosztály a csata hírére sietve *Kozludzsi* felé fog vonulni, hogy az ott esetleg megrekedt orosz csapatrészeket felszabadítsa. Ez esetben *Connaught* herceg hadtestének jutna a főfeladat, míg *Wood* tábornok csapatjai a Várna előtt elterülő síkságon esetleg a herceg támogatására lennének felhasználhatók. Az egész angol sereg túzérése a két ut elágazását képező magaslatokon volt felállítva, honnan erjétt tetzés szerint akár *Kozludzsi*, akár pedig *Bazaradzsi* felé fordíthatta. *Wood* tábornok a dobokra orosz egyenruhákba öltöztetett angol katonákat állított fel mint őrszemeket, mely cselekedés által az orosz őrzőrajtok tényleg tévútra vezettek, a mennyiben azt jelentették hátra felé, hogy a magaslatok orosz túzérése által vannak elfoglalva. A csatatér terepe a megelőző

napokon tüzetesen szemle alá lön véve s így csak arról volt szó, vajjon mire fogja magát elszánni az orosz vezér, ha a vármai vereség tudomására jut. Junius 14-én az oroszok jobb hadosztálya a bazardzsi út éjszakai vonalán jelent meg, elővédét számos kozák-rajok által fedezve, melyek által az összeköttetést a többi csapatokkal fenntartani iparkodott. Egy szotnya kozák az orosz egyenruhák által tévútra vezetve, bátran a túzérés felé vágatott, de mire odaért s azt látta, hogy az ágyúk mögött angol lovasság áll, visszafelé akart húzódnai, mi azonban épenséggel nem sikerült, mivel a hátuk mögött bezáródott négyzög miatt, minden további ellenállás nélkül megadásra kényszerültek. Lovás nem történt, az orosz gyalogság nyugodtan menetelt az uton, míg csak a dobokról *Wood* tábornok gyalogsága őket is erős puskatűz alá nem vette.

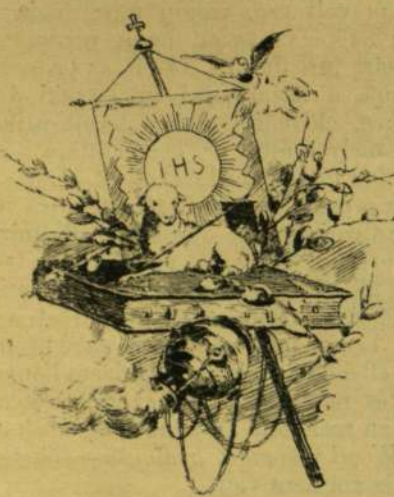
Meglepetések ellen ritkán találja fel magát hamarjában még a legügyesebb vezér is, mert azon esetre, ha hidegvérrel megtartva a czélszerű intézkedéseket megtenné is, a legénység hangulata többnyire olyan, hogy tisztjeit meg sem érti, s az általános zűrzavart még inkább fokozza a kapkodásával.

Igy történt ez az oroszokkal, kiket tisztjeik sehogyan sem voltak képesek a mély útból a magaslatok elleni rohamra vezetni. Az ellenség rendeltetését felhasználó *Wood* tábornok egy dandárt küldött a síkságra, hol ezt azonban eddigleg nem látott gyalogság erős tüzeléssel fogadta.

(Itt levelezőnk sürgőnye megszakad, folytatását tán még jókor megkapjuk, hogy közleményünket a jövő heti számban kiegészíthessük.) (Folyt. köv.)

«AZ 1892-KI NAGY HÁBORÚ». — VÁRNA BOMBÁZTATÁSA.

HÜSVÉTI SZOKÁSOK.

A polgárosodás lassan-lassan elegyengeti az emberek közt levő különbséget. Ekképen öszszébb és öszszébb olvaszja a falusi szokásokat is a városiakkal. Mint a tenger hullámai elsimitják a föld érdes felületét, akképen simítják el a polgárosodás hullámai is a társadalom kiálló merev sztrijeit. E nivelláló munka azonban nem mehet végbe a költőiség csorbítása nélkül. Az, a mit ma költőiségnek nevezünk, szemünk látára változik mindig jobban és határozottabban. Az egész emberiséget átalakító polgárosodás magához vonja a falusi életet; a nép, mely nincs többé annyira elszigetelve hegyei vagy erdei közé, siet felőlteni a városi emberek szokását, gyakran természetellenesen, kapva-kapván még a bűnön is, melyről azt hiszi, hogy az vele jár a városi élettel. A könnyebb érintkezés folytán a városba is beszívárognak a népszokások. Természetes, hogy itt tökéletesen átalakulnak; vagy mondjuk mindjárt: elfajulnak.

Számtalan szokás uralkodik ma már, melynek eredetét csak ügygyel-bajjal kutathatnók ki. Eredeti zománczuktól, természetes bájuktól vajmi sokat vesztettek. A néprajzi tudomány görnyedve keresi most az őnyomokat, melyek a szétáradt és össze-vissza kalandozó folyónak tisztá forrásához vezessék.

Egyes szokások már alig élnek, sőt még emléküik is elenyészett.

A régi népszokások egyik legelterjedtebb jelensége, a hüsvéti öntözés, mely csak újabban kapott lábra a városokban, különösen itt, merőben megváltozott. Faluhelyen még járja; de már nem egy vidéken eltűnt eredeti, vaskos vonása, melynek minden nyersége mellett is meg volt a maga költői jelentősége. Akárhány helyen bizony kényes kisasszonyként térdel le a leány a legény előtt, vagy hajtja meg fejét áhitatos negédesseggel, s a legény óvatosan csorgat rá egy kis vizet a kannából. Bezzeg más az, mikor az izmos karok felkapják a sivalkódó leányt, a ki mentül jobban rüg-kapál, sikoltoz, annál szívesebben viteti magát, mert tudja, hogy ugyanaz talán már a jövő farsangban az oltárhoz fogja őt vinni. De a kire nem vetett szemet, azzal is szívesen cipelteti magát, hogy egy más legény egész vödör vízzel öntse nyakán. Nyakát, hátát, egész testét elárasztja a kút friss vize. No de, se baj. Ó maga mossa, maga vasalja ki ropogós karton ruháját. A bőre pedig nem patyolat, hogy megártson neki, habár a nota azt mondja is: patyolatvalla, patyolatkeble van neki. Ez csak olyan dévajtság, mint mikor a nem igazi kiáltja oda, hogy szereti. Szeretné persze, elhíszni. De már választott a szíve. Azt, a ki a kamarájában rohan rá egy dézsával s ott rontja az ünneplőjét, a miért egy csöppet sem haragszik rá.

Az egész ház népe odatövé körülje. Ugy elmulat a csinyen, mintha most nevetne rajta először életében. Pedig minden esztendőben így szokott az történni azzal, a ki leányosba kerül. A kinek bekötötték a fejét, annak már csak a maradék pár csöpp jut, a mi véletlenül oda fröccsennt öntés közben. De hogy minden évben új örömet gerjeszt a mulatság a nép szívében, ez próbáköve a szokás költőiségének.

A városban kicsipve indul a gavallér a leányos házhoz. Palacz sines a kezében; ezt már csak a gyermeközöknök hagyja. Ékes formájú csinált

virág, ibolya, gyöngyvirág, szegfü van gomblyukában. A virág nem egyéb, mint egy kis fecskendő gömbnek a szája. A gömb meg van töltve illatszerezrel. Az üdvözet pillanatában megnyomja az urfi a kis gummi-lapdát, a kisasszony elsikoltja magát. — mert hát ez így szokás, — egy pár csepp ixia-lys, oppopanax, eau de lys, vagy ess-bouquet harmatozza be a finom arczot, vékonyka kezét... A himes tojás sem jár ki másnak, mint a gyermekeknek. Egyáltalában nem készíti más, mint a faluról beköltözött családok, a kik hívek maradnak a patriárhális szokáshoz. Ma már nem járja, hogy ilyen pancsot csináljanak a házban s a berzenyia ára nem emelkedik a nagyhéten. Annál nagyobb kelete van a papir-machénak, a selyemnek, melyekből mindenféle tojásfügurát készítenek a műiparosok.

A himes tojás kiszorult a piacra, vagy a kapuk aljába. Még ott is felénkén húzódik meg egy kosár fenekén; a kirakó asztalon czukorból öntött, báránnyal, nyulakkal feldisztett tojások kínálkoznak az arra menőknek. A boltok kirakatai ragyognak a sok tündöklő, díszes tojástól, melyek szét nyithatók, hogy megtöltsék, esetleg értékes ajándékkal terhelve adjuk át, a kinek szántunk.

Minő boldog egyszerűség kora volt az, midőn a pirosra festett tojásra rávakartuk primitív zsebkészünkkel a hit, remény, szeretet jelvényét, aztán egy rózsát, a miből mindent megértett az, a kinek a monogramját is kikapartuk a törekény hejón.

Az volt a poézis kora.

Sz—y

A FRANCZIA ANARKHISTÁK.

Példabeszéd-szerűvé vált már Herostratus dicősege, s kétségtelen, hogy minden korban s minden országban akadnak egyes gonosztevők, kiknek hírneve hosszú időknél átfenmarad s a nép alsó rétegeibe is elhatolt, legendászerű alakokká lettek, mint pl. nálunk a még ma is oly gyakran emlegetett Róza Sándor. Ezek közé a világhírű és sok kiváló tudósnál és nagyérdemű emberbarátnál maradandóbb emlékü gonosztevők közé fog tartozni valószínűleg Ravachol is, az a nevezetes anarkhista, kit ma Párisban, mint a legutóbbi nagy dinamit-merénylét végrehajtóját, fogságban tartanak és vallatnak. A hírlapok egyhangú tudósítása szerint jelenleg az egész nagy világ városban alig beszélnek másról, mint ő róla s ez a láz még most, elfogatása után néhány hét múlva sem szűnetel, sőt a "világ fővárosa" szerepét igénylő Párisból elhatolt a külföldre, a művelt világ minden részébe. A Ravachol-láz elterjedését tanúsítja az az egyszerű tény is, hogy Lhérot, Ravachol elfogatója, a különben egyszerű tudatlan pinczér Véry korcsmáros zugzúletében, ma a leg többet emlegetett és legünnepeltebb emberek egyike Párisban, kit mindenki látni akar s ezért gazdjának üzlete ma folyvást zsúfolva van, s milliómosok és előkelő hölgyek, kik különben ily helyekre szegélytel volna az előtt belépni, mindennapi vendégek itt.

Tartózkodni kívánunk ugyan attól, hogy az emberi gyarlóságok ilyenmü túltengését lapunk utján is terjeszszük, de mindamellett tartozunk olvasóinknak azzal, hogy bemutassuk Ravachol arczképét s azt a jelenetet, midőn a rendőrség megbízásából a hirhéd embert lefényképezik, s a híres tudós Bertillon tudományos méréseket is igyekszik rajta tenni, nemcsak tudományos, de rendőri szempontból is.

Ravachol Gyula fiatal ember, 1859 okt. 11-én született, mint egy német vagy mások szerint belga Königstein nevű naturalizált francia természetes fia, Chamondban. Atyja különben törvényesítette s külső megjelenése eléggé csinos s különösen szép fekete szemei vannak, úgy, hogy St.-Etienneben, hol hosszabb ideig tartózkodott, soubriquet (fekete szemű) melléknéven ismerik. Fivére katoná s ezért ő hadmentes lett, de 28 nappi hadi gyakorlaton volt 1887-ben Clermont-Ferrandban a 36-dik tüzérezrednél. A rendőrség már jól ismeri anarkhista működéséről s régebben is keresték hamis pénzverés, szentségtörés és gyilkosság gyanuja miatt. Mindeddig azonban még csak személyazonosságát sem tudták biztosan megállapítani s a legutóbbi dinamit-merénylétre vonatkozólag teljesen tagad minden részvételt.

Vele együtt bemutatjuk Mathieu arczképét is, ki Ravachol régi barátja s szintén vádolóva van azzal, hogy bűnrészes volt a legutóbbi dinamit-merénylétben.

A FRANCZIA RENDŐRSÉG ANTHROPO-METRIKUS INTÉZETE.

Ezelőtt tíz évvel egy híres francia orvos, Bertillon Alfonz, hosszas és beható tanulmányozások nyomán, egy fölfedezést tett, melynek tárgyára előtte soha senki nem gondolt. Felfedezése abban kulminált, hogy az emberiség végtelen tömegében két egymáshoz mindenképpen tökéletesen hasonló ember nem létezik, s e különbség leginkább a test csontos részeiben észlelhető.

Comessasse, a párisi rendőrség főnöke, kit a tudós állítása nagyon meglepett, több ízben jelen volt annak előadásain, a midőn a hallgatók szemellettára bebizonyította a nevezetes felfedezés alaposágát. «Néhány hónap múlva a francia igazságügyminiszter a rendőrségi főnökség keretében, a személyazonosságát megállapító osztály berendezését rendelte el, s annak vezetésével dr. Bertillonot biztáta meg. Jelenleg az osztály rendszeresen működik, s nem fordul elő bűnügy, melyben hasznos volna ki nem tünne. Bertillon felügyelete alatt, költségkímélés tekintetéből, rövid börtönbüntetésre ítelt asztalosok végzik a munkát. Minden ember, kit valamely okból a rendőrfőnökséghez bekísérnek, mindenek előtt a mérő-terembe kerül.

Itt egymástól elkülönített fülkékben ingre és lábravalóra levették. Az általános kérdések jegyzőkönyvi felvétele után a test méréseire kerül a sor. Legelőször a test magasságát, a kitért karok hosszát, a balkéz közep újját és a könyök szélességét mérik meg. Ezután a jobb fül, a fej méreteire, a szemek színeire, végre az arcon, a kezeken, karokon és a mellén előforduló sebhelyekre vagy egyéb különös jelekre kerül a sor. A lábak méretei csak a bal lábára terjesztetnek ki. Az egész műtét négy-öt percig tart, mely idő alatt a tollvivő a méreteket egy külön lapra jegyezi fel.

A letartóztatottak ritkán ellenkeznek; többnyire alacsony termetű, zömök testű, fekete hajú embereknek találkoznak a düh vagy harag kifakadásával, míg szikár, szőke hajú s miveltebb osztályhoz tartozó egyének a mérés alatt csendesen viselik magukat. Ravachol, kit a csendörök erősen megkötözve hoztak a terembe, egy szót sem ejtett ki ajkain. A mult napokban lenyakazott Anastay hadnagy, midőn Bertillon szeméinek színét felvette, a következőket mondta:

— «Nos, orvos úr, mondja csak, ön, ki gonosztevők szemeiben olvasni tud, nem látja-e, hogy egészen ártatlan vagyok? Az egész föld csak tévedés, estére szabadon fognak bocsájtani.» Estére pedig Anastay önként bevallotta tettét.

Eyraud, ki tavaly kedvese, Bompard Gabriella segítségével Gouffé végrehajtót meggyilkolta, s póre a külföldön is oly nagy feltűnést keltett, nyugodtan foglalt helyét a padon. «Mérjék meg a nyakamat, ennél többre nincsen szükség; hiszen csak azért jöttem ide, hogy azt lekasabolják.»

Tényleg a mérésektől csak az egyszer már büntetve volt gonosztevők irtóznak, kik ennek fölfedezésétől félnek.

A sok százezerre rugó felvételi bárczák gondosan megőriztetnek és valóságos levéltárt képeznek, melynek osztályozását szintén Bertillon találta fel. Ugyanis a bárczák osztályozásánál nem az illető egyén neve képezi a fődolgot, mind inkább a vele felvett méretek, melyekkel számszerűen emlékdő vagy fogvatkozott rovatokat töltenek ki. Így például egy ember, kinek feje 182 milliméter hosszú, a rövid fejúek rovatába kerül, melyek ismét három osztályt: a — 184, 185—190 és 191— z képeznek. Így van ez a test többi részeivel is, s még nem fordult elő eset, melyben tévedés történt volna vagy kétség merült volna föl.

A mérési osztály hivatalnokai ép oly könnyen szedik elő valamely visszaesett bűnös bárczáját, mint a nagy nemzeti könyvtár egy ritka munkáját, melyet az illető tudós ór helyén még a sötétben is megtalál.

Az ismételt tenet ért gonosztevők vagy visszaesők száma évről-évre növekedvén, a mérési osztály levéltára nélkül nagyon keveset lehetne közülök felismerni. Az intézet adatai fölé méltán lehetne ama felírást alkalmazni, melyet a rómaiak törvényszéki palotáik homlokzatára bevesettek: «Vigilat ut quiescant.» (Órkdök, hogy nyugodhassanak).

"SIEGFRIED."

Wagner Rikárd zenedramájának első előadása az operaházban.

Tudva van, hogy Wagner Rikárd a korszakalkotó zenék egyik legeredetibb példánya, ki évszázados műszabályokat halomszámra törtelt össze és özőnével alkotott újakat. Rajongóbb lelkesedési híveket talán egy zenei iskola sem tudott magának szerezni, mint a Wagneré, s a fölöle zengett himnuszok már is egy egész könyvtárt töltenek meg.

A fényes tehetségű zeneköltő hazájában valósgal imádás tárgya, Bayreuthban az alkotásainak emelt színház a színpadi technika minden tökéletességét egyesíti magában és évenként oly exaltált lelkesedési közönséget lát együtt, mely eles ellentétét látszik képezni annak a hidegen számított művészi realizmusnak, mely a wagneri muzsikának lényege.

De nálunk is vannak őszinte csodálói s mindenre kész hívei, kik előtt csak említeni kell a mester nevét, és vérik azonnal forrong, szóval: igazi Wagneristák.

Ellenben nagy közönségnek bágyadtabb lelkesedéssel szemléli alkotásait, és «Lohengrint» és «Tannhäuser» kivéve, csak igen vontatva siet az agyon-dicsőített mester deklamáló zenéjét meghallgatni. Legvilágosab bizonyságot erre, hogy «Valkűrök» és «Rajna kincse» előadásai, a premiéreket kivéve, egy zsufolt házat sem tudtak eredményezni.

Habozás nélkül mondhatjuk, hogy «Siegfried», mely e hó 9-ikén került először színe az operában, nem igen multa fölül az előbbi wagneri darabok sikerét. A wagneristák kis, de lelkesedésben annál kitartóbb csoportját kivéve, közönségünk inkább a líráról figyelmevel, mint az igazi művelvet nyerő elragadtatással hallgatta a kardját kovácsoló Siegfried hatalmas erejű énekét és érzelmei nagyobb művészi gyönyörűséggel inkább akkor teltek el, midőn a madárdalos erdő búfájós zsiombogását hallotta zeneileg színezni s midőn megszólalt a földi asszony-nyá lett valkür és az ifjú levante szerelmi himnusz.

E rész tagadhatatlanul az egyetemes zeneirodalom legfényesebb költeményei közül való.

De mekkorát csapant az elragadtatás, midőn a ködös germán mesebeli két törpe, egy sárkány és a niebelungi isten és istennő kimondhatatlan hosszú párbeszédei ketten végighallgatnunk. Az ezek alatt kiállott lelki viszontagságokért nagyon gyér kárpótlást nyújtott, sőt itt-ott terhére esett, a hangszerelesnek minden virtuozitása.

Már éjfélre járt az idő, midőn az előadás, mely hetedfél óraker kezdődött, véget ért. Sokan már tíz óra felé ott hagyták helyeiket, hogy a szabad levegőben keressenek üdülést, tulfeszített idegeiknek.

Mind a mellett az opera igen tiszteltre méltó munkát teljesített a híres trilogia e második részének bemutatásával. A karnagyí emelvényen Rebiček karmester foglalt helyet, ki lendületes hévvel vezette a jól fegyverezett zenekart.

A czimszerepet Perotti énekelte magyarul és oly ifjonti erővel, a melyből senki sem merné következtetni, hogy már harmincz év óta van a színpadon. Igazi vas Siegfried volt énekben és játékban egyaránt.

Brühildét Szilágyi Bella kisasszony adta, meglehetősen közepes sikerrel, minthogy magasabb hangjai gyakran megtagadták azt a szolgálatot, melyet a zeneőr tőlük várt. Annál kifogástalanabban, vagy ha szabad magunkat úgy kifejeznünk: rendíthetetlenbül énekelte Ney Dávid Votán, a sötétségben burkolódzott germán istent. A farsztóban hosszú énekbeszédre kárhözott két törpét igen jól személyesítette Takács és Dalnoki, míg Szendrői erőteljes basszusa jellemzetesen fejezte ki a Sárkány beszédét.

Az erdei dalos madár Bianchi Bianka volt a szufliták között.

A rendezés szigoruan a bayreuthi nyomokat követte.

LONDONI DIVATLEVÉL.

London, április 6-án.

Tavaszi ruhák dolgában a lehető legnagyobb bajban vagyunk. Nem mintha szövetek, passenták vagy eredeti tervek hiányában lennénk, de az időjárás annyira szeszélyes, hogy a tavaszi öltözékre eddig még nem igen volt nagy szükségünk. Ezen okból itt, valamint Párisban a «Princesse» szabású ruhák felé hajlik a divat, mivel ezek szükség esetére egy kisebb felöltő használatát is megengedik. Cispék és szövetű selyem szalagok nagy szerepet játszanak a többnyire széles csikú ruháknál. A derék többnyire a ruha színebe való selyemből készül és gazdag passementerre, chenille és egyéb díszítésekkel bővelkedik. Az újjak a vállaknál elég bő szabásúak, míg az alsó kar felé szűke szoktak lenni. Ez mindenesetre a szép formájú kezekkel megáldott hölgyek előnyére szolgál, míg nagy kezekhez — akarom mondani keztyűkhöz — inem a legjobban illik a kényes divat. De hiába, mikor a divat azért van, hogy a szépek szépségét még inkább emelje!

TAVASZI UTCZAI ÖLTÖZÉKEK.

A szövetek színe leginkább heliotrop, rezeda, és valami szürkés árnyalatú zöld, melynek helyes nevét senki sem tudná megmondani, noha sokan páva-zöldnek mondják, mit én azonban sehogy sem tudok helyeselni.

A férfiszabók kezéből kikerült séta- és lovaglóruhák évadja erősen tartja magát, minek természetes megfajtása a kabátok, köpenyek, sőt némely sétaöltönyök formájában is rejlik. Kemény szövésű, sima, s testhez álló ruhákat mindenesetre csak az örökké az efféle tárgyakkal foglalkozó férfiszabók készíthetnek el helyesen, míg a csipke, uszály, fodrok, ruhe-k s egyéb kellékek kezeléséhez női kezek valók.

Vége valahára a nem épen izléses «szegélyezések» uralma teljesen megszűnt. A divat Párisban tünt fel először, még pedig az orosz világgal való kaczerködés nyomán. Telen s így az esztendő nagyobb részében, az orosz hölgyvilág prémes szegélyű ruhákat visel, azon természetes okból, hogy ily formán a hideg levegőt a lábtól lehetőleg elzárja, ülés közben pedig a ruhát teljesen elzárja. Miután azonban Párisban mindent utánoznak, a mi, a Néva partjáról jön, a szegélyeket is elfogadták, s annyira mentek, hogy azokat még a háli toilettékre is alkalmazták, a mi sem szépnek, sem helyesnek nem mondható.

A képnéknön látható kalapok arról tesznek tanúságot, hogy mostanáig még nem estünk a szélsőségek labirintusába, honnan alig lehet kijutni. Nincsenek

többé jjesztő nagyságu kalapok, vagy pedig mikroszkopikus fejlődések, melyek az emberre azt a benyomást teszik, mintha az illető hölgy kalapját elhagyva, hajdon fölve járna az utcán.

Rájöttünk, hogy a kalap formája mindig az arez s a fej méreteihez alkalmazandó. Ez elv ellen mindaddig harcoltak, míg csak a párisi élezlapok képei a hölgyek túlnyomó többségét a helyes utra nem térítették, s ime Kolumbus tojásának legendája a kalapokban ismét felelevenült, a mennyiben mindenki a fenn idézett méretekben alkalmazza kalapjának nagyságát, formáját és díszítését.

Ne vegye rossz néven, hogy levelem kissé didaktikus hangon van tartva, de hiába, a hívős idő egészen elvette kedvemét, mire a nap sugari erős éjszaki szél nélkül barátságosabban fognak ablakomon betűzni, rögtön hírt adok magamról.

Alice.

MIÉRT VAGYUNK JOBBKEZÜEK?

Kiválóan érdekes tudományos témát vetett fel a «Revue Scientifique» újabbban, a mely fölött kifejtett vitában hírneves tudósok vettek részt pro et contra. A kérdés az: honnan van, hogy az ember jobbkezü — azaz mért használja mozdulatainál és kézzel végzett foglalkozásainál túlnyomólag jobb kezét?

E látszólag oly egyszerű és mindennapi tapasztalat élettani oka jóformán mai napig sines tisztába hozva. Most Mazel francia tudós a kérdés feletti kutatásait következő pontokba foglalta össze:

1. A jobbkezeség, vagy mint a francia mondja — *droiterie* — az emberrel veleszületett állapot s a jobb kéz használata már az emberiség legősibb korában kimutatható. Erről könnyen meg lehet győződni. Kérjünk fel egy társaságban velünk szemben ülő egyént, hogy utánozza mozdulatainkat, melyeket szándékosan balkézrel tesz. A leg többször azt fogjuk tapasztalni, hogy az illető mozdulatainkat jobb kézzel utánozza.

2. Mazel szerint a jobbkezeség összefügg azzal a ténnyel, hogy a beszédő idegközök az előagy baloldalon vannak. Amde e nyelv és beszédképzetek összeköttetésben állanak e kifejező mozdulataival is, nevezetesen a kézmozdulatokkal. Látnuk példának okáért, hogy a gyermek 7 hónapos korától ezlatatos mozdulatokat tesz, hogy képzéteit taglétezzel kísérje s e ezlra túlnyomó részben jobb kezét használja, mintegy azzal beszél.

Igaz, hogy a taglétezt néha mindkét kézzel végzi, s a balkéz ilyenkor úgy szolgálja kiegészíti a jobb kéz mozdulatait. De az esetek 93 százalékaiban a gyermek kifejező kézmozdulatai 7 hónapos korától jobbkezesek. Ez pedig onnan jön, mivel a kifejező mozdulatok idegzserevei — s ide tartozik a beszéd is — a bal agyban vannak elhelyezve, ez pedig az ismert élettani törvények szerint az ellenkező testfélnek van alárendelve. Ennek a körülménynek köszönő a jobb kéz korábbi gyakorlottságát, gyorsabb kifejlődését, fokozottabb erejét és különös ügyességét, mivel hosszú időn át az agynak közvetlen megfelelője, s az alakuló képzetek kizárólagos tolmácsa.

3. Sulyt fektet Mazel arra a körülményre, hogy a kifejező mozdulatok közt a beszédő oly szervek által képződik, melyek az emberi testben közepén fekszenek, p. o. a gége, nyelv, a száj, ellenben a taglétezzek a jobb oldali szervek, az arcz mimikai mozdulatai pedig inkább az arcz baloldali életműködési körébe esnek, a mi abból is kitetszik, hogy balszemüket p. o. könnyebben buznyunk be, mint a jobbat.

További következtéseiben Mazel oda jut, hogy valószínűnek tartja, mikép a jobb kezűség mind nagyobb körre fog kiterjedni, a balkezűség ellenben fokról-fokra fog csökkenni. A Krisztus előtt 300—500 évvel keletkezett Birák-könyvében Benjamin törzsénél a balkezűség még 2-73 százalékkal látjuk szerepelni, a mi jóval nagyobb arány a mainál.

Mind ezek után Mazel teljesen meggyőződével látszik a felől, hogy az érdekes problémát véglegesen megoldotta, és senki sem fog akadni, a ki töle ez érdemét elvitassa.

A dolog azonban nem úgy áll. A «Revue Scientifique» következő számában ugyanis felszólal egy Beuze nevű tudós, és minden teke-tória nélkül aloskodásnak jelenti ki Mazel egész teóriáját, melynek legfőbb gyarlósága, hogy az okot az okozattal összetéveszti.

Mert hogy áll a dolog Beuze szerint? Úgy, hogy az agyrendszerben a kifejezési mozdulatok lokalizációja, nem oka, hanem eredménye a jobb kéz használatának. Ép úgy, mint a hogy az agysejtek csak akkor kezdtek a beszéd kifejezésére szolgálni, mikor az ember beszélni elkezdett. Ebben tehát nem rejlik komoly argumentum.

Hanem Beuze szerint a jobbkezeség természetes magyarázata inkább a test eredeti állásában s a belsőrészek helyzetében találja helyes alapját. Ugyanis az embert természeti ösztöne arra készíti, hogy mindenképp testének durvabb, húsos vagy csontos részeit tegye ki veszélynek. Már pedig, mivel álló helyzetben áll, természetesen, hogy mindennek fölött azt az organumát kell, hogy védelmezze, melynek veszélyeztetése életére is a legsúlyosabb kihatással lehet, tudniillik szívet. E célból pedig első sorban teste azon részét kell kitennie veszélynek, mely szívtől legtávolabb esik, tehát jobb oldalát s ezzel együtt e támadás elhárítására s a védekezésre legalkalmasabb jobb kezét.

Mint elmélet, a Beuzeé is elég érdekes arra, hogy ismertessük, de nyilvánvaló, hogy sem ő, sem előde teljességgel nem merítették ki a kérdés egész körét s az eszék teljes anyagát. A kérdés mindenekelőtt az volna, hogy vajon a jobb kéz túlnyomó használata olyan jelenség-e, mely az emberi szervezet céltudatos berendezéséből szükségtelenül foly, vagy pedig csak természetes átöröklés folyamata. Bizonyos, hogy most is feles számmal akadó balkezes emberek agyálatában nem bírnak tudatával annak, hogy a természet vagy megszokás őket mennyivel kedvezőtlenebb helyzetbe állította, nemesebb testrészeik védelme tekintetében, sőt az is kérdés, hogy a baloldali testrészek fokozottabb védelemre szoruló nagyobb fontossága és veszélyzetettsége más testrészekkel szemben kiállja-e a kritikát.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Pataj Sándor. Egy kritikus dala. Révai-tesztvére kiadása. Budapest. Nem ismerjük Pataj Sándort kritikusi minőségében, így nem tudjuk, hogy egyáltalán indokolt-e a választott cím; részünkről — jellemző ezimet keresve — egy tehetséges műkedvelő dalainak neveződik a kötetkét. Pataj Sándor minden ízében műkedvelő, szereti a költőket, lelket megtölti a sokszor elolvasott költemények dala s olykor, az ismert hangokon, saját érzései, ötletei megszólalnak, melyek nem egyszer csak az eredetinek visszhangjai. Ő maga is gyakran ismétli, hogy ez már «régi zöngemény», «régi dolog», stb.

Igaz, hogy oly kecses vagy,
Mint nyíló kis virág,
De e hasonlatot már
Elnyíttá a világ.

itt Heinenak «Du bist wie eine Blume» kezdetű dalára céloz, melynek két első sorát jóformán szó szerinti fordításban veszi át költeménye refrainjeül. Ha nem tennék is a füzetkének közel a harmadát Heine-fordítások, mégis kétségtelen volna, hogy Pataj Sándor Heinet tekint mesterének, mintaképnek; dalaiban Heine hangját, modorát használja, sőt olykor — bizonyára akaratlanul — egész képeket vesz kölcsön a nagy német lyrikustól, pl.

Sűrű, sötét az erdő
A hol barangolok
Zimankós téli éj van
És csillag nem ragyog.

önkéntelen eszünkbe jutnak Heine következő sorai:

Die Nacht ist feucht und stürmisch,
Der Himmel sternenleer;
Im Wald unter rauschenden Bäumen
Wandle ich schweigend einher.

Nem vádképen hoztuk ezt fel, mert a két költemény, a hasonló kezdet dacára egészen más, csak Heine hatását kívántuk vele illusztrálni Pataj Sándorra, kinek dalaiban szintén van sok jó ötlet, ügyes fordulat, könnyed, csinos forma, szóval számos kel-

léke a jó daloknak, s még ott is, a hol némi izléstelen ségre ragadtatja magát, mint egyik — francia szá-vakkal tele tüzdelt — versében, ki-kicsillan a tehet-ség; például a következő strófában:

Mert nincsen a világon
Nagyobb méssalliance,
Mintha nem ahhoz adnak,
A kit magad kívánsz.

A Heine-fordítások közt is találunk sikerülteket s a kis füzet elég élvezetes olvasmány. A kötetke ára 1 frt. Az eredeti és fordított dalok közül mutatványul itt közlünk egyet-egyet.

Bordal.

A szerelem tűzborával
Rád köszöntöm serletem,
Boldogító mámorával
Tölté meg a szerelem.
Idd ki vélem, idd ki értem!
Mit reméltem, mind el értem ...
Adj egy csókot kedvesem.

Karjaid ha átölelnék,
Szíved szavát hallgatom,
Azt a szavát, hogy «szeretlek»
Egy országért nem adom.
Bánom én, bármit beszélnek,
Vén irigyek, irigy vének —
Adj egy csókot angyalom!

Karjaid ha átölelnék,
A jövőt nem kutatom,
Örülök a szép jelennek,
Nem töprengök multakon, —
Egy gyönyör van e világon,
Ezt kutatom, erre vágyom:
Adj egy csókot angyalom.

Boldog vagyok. Üdvösségem
Hozzad való szerelem,
Bolondságom, bölecségem
Mind e szóban fölfelel.
It a serleg, idd ki szentem,
Telve színg rád köszöntöm —
Adj egy csókot édesem.

Nékem is volt ...

Nékem is volt hajdanában
Részem a szív sok bajjában
Életemnek lujjalán;
De a fának nagy az ára,
S elfogy a tűz nemsokára, —
Ma foi! S így jobb talán!

Gondolj erre, ifjú szépem,
Könnyeid töröld le szépen, —
Ez a bánat eszelen!
Hagyd a multnak volt szerelmed,
És a megmaradt jelennek
Ma foi! örülj velem!

A verskötetel egyidejűleg, szerzőtől a következő eredeti költeményt vettük:

Plágium.

Nem merek bókot mondani,
Mert hátha plágium,
S már valakinek valaki
Elmondta valahán.

Egy szót se merek szólni
Hogy szívem «lángban áll»,
Mert menten kiderítenék,
Hogy honnan plágizál.

Csak néma csókkal illetem
Csábító ajakad;
E «nyomatvány» az egy talán
A mely nekünk szabad.

Sőt erről is, ha sejténé
A drága publikum,
Hogy úgy lopom, kimondaná,
Hogy ez is plágium.

Schliemann ásatásai. A tud. akadémia könyvkiadó vállalatának idei sorozatát az első kötet már el-hagyta a sajtót, s ez «Schliemann ásatásai», melyet Schuchhardt Károly írt, a hannoveri Kestner-muzeum igazgatója. Schliemann tudvalevőleg Homerosz világának ősi nyomait kereste a hellen földön, hogy bizonyítékokhoz jusson az «Ilias» eseményeihez, Trója és a többi megnevelte városok létezéséhez. Az ásatásokat nagy figyelemmel kísérte nemcsak a rég-gészek, hanem a történelem és a régi klasszikus világ barátai is. Az eredmény meglepő volt. Az őskor városainak maradványai túrtak föl; sok mindenféle tárgy, különös ékszerek kerültek napvilágra, melyek sajátos formái, készítési módja nagy régiségéről, de meglehetősen primitív időszakról beszélnek. Ez

ásatások történetét, jelentőségét le írta Schuchhardt, s hogy egészen világossá tegye, rajzokkal, képekkel is bőven illusztrálta. A közel 30 ívre terjedő könyvben 321 szöveg közé nyomott ábra van, köztük térképek, tervrajzok.

Az első fejezet Schliemann életrajzával ismertet meg, ehez járul Schliemann és nejeinek arcképe; aztán Trója története következik; ismerteti a hissarliki ásatásokat, a legrégebb várost, a második városnak, a homeroszi Trójának épületeit, egyes leleteit, a görög-római Iliont, a skamanderi síkság sírhalmait és Trója lakóit; Tiryns fekvését és történetét, Myké-nébe való viszonyát, a palotát, a várfalakat, kapukat, s az egyes leleteket; a mykénei vár fekvését és erősítését, az alsó várost, a kupola-sírokat, az akna-sírokat, sírelmékeket s az egyes sírok leleteit, egy-máshoz való viszonyukat; a mykénei palotát, az alsó városi sírokat. Amyklét; Schliemann kisebb ásatá-sait; Orchomenost, Ithakát is leírja s végre az utolsó fejezet, mindezek alapján, érdekes történeti áttekin-tést ad a görög hőskorról. — A magyar fordítást Orey János, debreczeni főiskolai tanár, Lubbock őstörténelmi munkájának fordítója végezte s az eredeti-vel Hampel József, a nemz. múzeum régiség-osztá-lyának őre hasonlította össze. Új aláírók az érdekes művet a vállalat 1890—92-i ciklusának többi tizen-egy kötetével együtt összesen 15 frtért rendelhetik meg az akadémia főtítkári hivatalánál.

Válasz Plagiosyppusnak. Mint a multkor emli-tettük «Egy tudós korifeus» czimvel Plagiosyppus álnév alatt röpirat jelent meg, mely heves támadást intézett dr. Pauer Imre egyetemi tanár, különösen pedig Pauer Imre egy 1883-ban megjelent tan-könyve és egy 1890-ben megjelent bölcseleti mun-kája ellen, mely utóbbit a tud. akadémia tüntette ki Brassai Sámuel bírálata alapján. Pauer a rö-piratra behatóan válaszol egy külön füzetben. Külön-ben több szakember is felszólalt Plagiosyppus vád-jai ellen, s tagadják, mintha Pauer plagiumot köve-tett volna el. A vádat Pauer válasza is sorba veszi, czáfolja, s az olvasó a tényállást mindenesetre más világításban fogja látni, mint Plagiosyppus kemény támadása után.

«Veszedelemes bűbáj.» regény két kötetben, Theu-ret André-től. Megjelent a Singer és Wolfner-féle «Egyetemes Regénytár»-ban, Főth Béla jó fordításá-ban. Theuriert az újabb francia irodalom kedvelt írói közül való, a ki még szereti a romantikát és és nem hódol a naturalizmusnak. A piros vászon kötetű két kötet ára 1 frt.

«Evezőlak» czimvel jelent meg a Légrédy-tesztvé-reknél Stockton R. F. vidám elbeszélése, mely egy amerikai fiatal házaspár élményeit sok elmésséggel írja le. Jobb czimet is adhatott volna neki a fordító, Antalik Károly.

«Bahil Mátyás», életkép a magyarhoni evange-liumi protestáns egyház üldöztetésének idejéből, írta dr. Masznyik Endre theologiai tanár és ismert egyházi író. Kiadta a Luther-társaság Pozsonyban, ára 40 kr.

«Sancha», történelmi dráma négy felvonásban; írta Szinéri György, ki Nagy Lajos király korának Endre királyi megöletésével összefüggő és sokszor feldolgozott részével tett újabb kísérletet. A hősnő, Sancha de Monte Salerno grófnő, a Johanna udvar-hölgye. A verses dráma Jászai Mari asszonynak van ajánlva s ára 80 kr.

«Történelmi tanulmányok», írta Keményfy Dáni-el. Nem új adatok feldolgozása, hanem különböző korszakokból egyes történelmi képek gyűjtésének, melyeket kivált az ifjuság olvashat tanulsággal. Ösz-szesen tizenegy ilyen történelmi rajz van a 350 lap-nyi kötetben, a legtöbb az újabb időkben. Az egyik Tomory Pálról és a mohácsi vésről, a másik az erdélyi utolsó fejedelmi udvarról szól; aztán II. József-ről, a szent koronáról, a magyar gárdáról, a magyar hadviselésről, a magyar genetről, Széchenyi és Wes-selényi barátságáról, az abszolút idoszakról, az aka-démia megalapításáról, Deák Ferenczről, stb. talá-lunk czikketeket. A könyv Székesfehérvárról jelent meg s ára 2 frt.

Bölcseletkedések, írta dr. Esterházy Sándor. A 267 oldalas kötet a lehető tarka tartalmú. A szerző sokféle tárgyról elmélkedik, egyszer napi vagy társadalmi kérdésekről, mások elvont eszméket fejte-geti, majd genre-képeket rajzol, többször pedig szep-tani dolgozatokat nyújt, leginkább Shakespeare mű-veiről. Így került sorba az egyenlőség, az ariszto-krácia, a nagyvágyás, a szeretetméltság, a szóra-kozás; a tanulás művésze, a papi pályá; a munka-megosztás a színművészetben, a vallás az iskolában, a zsidók, a párbaj, a londoni vásár, a nők, a színésznő, a szerelem, a féltékenység, Antonius és Cleopatra, Hamlet, stb. E tarkaság a hírlapok tárcacikkjeire emlékeztet, de a szerző olvasottságát, többoldalú-ságát is bizonyítja. Elég jól is ír, egyszer könnyeb-ben, másszor tartalmasabban. Könyve eléggé jó olvas-mány s ára 2 frt. A Révai-tesztvéreknél jelent meg.

Uj folyóirat. «Politikai Szemle» czimben új folyó-irat indult meg, melyet Dárdai Sándor volt ország-gyűlési képviselő szerkeszt, s az Athenaeum nyomdái társulat ad ki. Első füzeté már kikerült a sajtó alól. A feladat, melyre törekszik — ugymond — oly folyó-irat, mely a hatalmi aspirációk által vezérelt poli-tikai pártküldelemektől menten, a jog- és államtudo-

egy Korvin-kodex czimlapjának rajza és az építé-szeti stílusok táblája. Ára 30 kr.

Magyar írók élete és munkái. Szinycsi József életrajzi lexikonából pontosan követik egymást a füzetek. A nagy vállalat, mely a régi és újabb iro-dalmat egészen felöleli s kiterjed a hírlapirodalomra is, már a második kötet 4-ik füzeténél van s eddig 3509 író életrajzát és műveit sorolta föl. Az új füzet-ben az első név «Czeglédi György», az utolsó pedig «Darvas János». Kiadja Hornyánszky Viktor s egy füzet ár 50 kr.

Legújabb levelező, öngyűvöd és házi titkár, mindennemű okiratok, szerződések, nyugták, vég-rendeletek, váltók, olyamodások, a közéletben elő-forduló levelek, meghívások, kereskedői körlevelek, stb. szerkesztésére. Az újabb törvények szerint át-dolgozott és bővített második kiadás; írta Kassay Adolf. Kiadta a Lampel-féle könyvkereskedés. Ára 80 kr, köve 1 frt.

Uj zeneművek. «Szülőföldem» czim alatt polka-mazur jelent meg Erdődi Ernő-től, zongorára; kapható a zeneműkereskedésekben 60 kr-ért. Az «Apollo» magyar kargyűjtemény VI. évfolyamának harmadik része új férfiakokkal jelent meg vezérkönyvben és négy szólammal. «Mókázó nóták», eredeti magyar

RAVACHOL GYULA.

MATHIEU GUSZTÁV,
Ravachol állítólagos bűntársa.

RAVACHOL LEFÉNYKÉPEZÉSE ELFOGATÁSA UTÁN A PÁRISI ANTHROPOMETRIKUS INTÉZETBEN. — A «L'Illustration» rajza után.

mányi elmélet magaslátán állva, vegyen részt a hazai közélet átalakításában és rendezésében. A reform-politika lesz jelszava, s a közigazgatás terén az állami kinevezést sürgeti. A folyóirat egy évfolyama hat füzetből fog állani s előfizetési ára 5 frt, egyes füzet ára pedig 1 frt 20 kr. Az első füzet főbb közleményei ezek: Az illetékességi bíróságról, Tibád Antalról. Közgazdasági politikánk irányáról, Matlekovits Sándortól. Sajtótervényünk revíziójáról, Dárdai Sándortól. A valutareform, Fekete Ignácztól. Ezenkívül a külföldi államtudományi mozgalmak-ról is megemlékezik s apró közlemények is bővítik.

«Széchenyi mint író» czimú tanulmányon dolgo-zik Gyula Pál. Az akadémia májusi ünnepélyes köz-ülésének egyik tárgya lesz.

«Magyar gépipar» czimú szaklap indult meg Horváth János gépészmérnök szerkesztésében. Az országos gépészegyesület hivatalos lapja, melynek czélja hozzá járulni gépiparunk fejlesztéséhez s külön-ben a hazai gyártmányokat istápolni. Az első szá-mban sok érdekes közlemény található, s legnagyobb részét a szerkesztő maga írta.

Az Athenaeum kézi lexikonából, melyet dr. Asódy Ignác szerkeszt, a 13-füzet került ki sajtó alól, az F betűből a «faragás» és «folytonosság»-ig, közti anyag feldolgozásával; mellékelve van hozzá

humorisztikus egyveleg, Szentirmay Elemértől; «Kinai influenza szerenádé», «tréfás kar», Kossó-vits Józseftől; «Arvaleány haj», gróf Fesztetich Leo-tól. Az «Apollo» kargyűjteményét szerkeszti Goll János; egész évi előfizetési ára egy vezérkönyv, négy szólamért 2 frt 50 kr.

Nemzeti színház. A színházi idény végén, ápril 8-ikán eredeti dráma került színpadra a nemzeti szin-házban, Gerő Károlytól, kit a közönség a népszínház színpadjáról ismer már több év óta. Színpadi tarka-ságokban, érzelmes dolgokban, vidám jelenetekben nyilatkozott tehetsége, erősebb drámai erők nélkül. A nemzeti színházban a romantikus világból való drámáit tett kísérletet, melyet tavaly az akadémian a Telesi-díjért versenyző színművek közt megdicsé-rték. Címe «A vadonban». A mai drámaírók azonban az élethez szeretnek fordulni s a regényes dolgok ma már csak igazi költészettel képesek hatni. Gerő Károly az életben csak elvétve található viszonyokat és romantikát dolgozott föl, azt sem egészen újat, mert a testvérek féltelen gyűlölete és egy nő iránti közs szerelem nem egy régi színpadi történetben szerepel.

Valahol Erdély egyik bányavidékén élt Keresztúry földesúr, kegyetlen, durva ember, kitől feleségének is való kellett, s Radványihoz ment nőül. Keresztúry fiával, Miklóssal a vadonban él s anyja iránti gyűlö-letre oktatja. A gyűlölt földesurattal végre is orozva le-fölik. Felesége ez alatt özvegy lett, s most eljön, hogy fölkeresse elhagyott fiát, Miklóst, de vele jön máso-dik férjétől származott fia, Radványi György is, meg egy fiatal lány-rokon, Ella, a ki már a György ariája. Ella a megérkezés után az erdőbe siet, eltéved, ott találkozik egy vadászszal, a ki haza vezet. A vadász senki más, mint Miklós és természetesen bele szeret Ellába. Van most már két testvér, a ki egy leányt szeret. Miklós ezenkívül gyűlöli anyját, gyűlöli mostoha öcsét. A szerző nagyon nyersen festi azt az összevissza zavart sokrétű indulatot. Miklós meg kést is ragad mostoha testvére, mikor megtudja, hogy Ella soha sem lehet az övé. Végre az elkesere-dett nép intézi el a drámát, mely Miklóson boszút akar állni, s halálos fenyegetések közt keresi. A nép felgyújtja a Keresztúryak lakását és Jáncaz orgyilkos golyója Ellát találja, a ki testével fődte el Miklóst. A leány haldokolva megvallja szerelmét Miklósnak, a ki, minthogy a haldokló úgy kívánja, «megbocsát»-anyjának, aztán egy vadászkecsével szíven döfi magát. — A fölötté regényes történet sok pathosszal, oly-kor költészettel van megírva, s a közönség többször tanusított érdeklődést, a szerzőnek is tapsolt. Fáy Szeréna k. a szépen és érzéssel játszotta Ellát. A nagyobb szerepekben Nagy Imrét (Miklós), Mihályfit, (György), Felekinét (Radványinét) tapsolta meg a közönség.

A műcarnokban tavaszi nyárlt jelent meg a mult héten, melynek legnagyobb részét Ebner Lajos művé-

szünek foglalta le magának, bemutatta vázlatait, tanulmányait. Ezek száma meghaladja a kétszázat s a műbarátok érdeklődésére tarthat számot. Látni lehet, mennyi gondos tanulmány, szorgalom, évekig menő kitarás szükséges annak, a ki a művészi célt lelkiismeretesen fogja föl. Ebner tanulmányain kívül még huszonegyezer más művész festményeivel is találkozunk. *Telepy Károly* a Al-Dunáról a Vaskapu vidékéről festett több tájképet; *Pállya Czelesztin*, *Istvánffy Gyula*, *Brodsky Sándor*, *Neogrady Antal*, *Molnar József*, *Konek Ida*, *Csányi Gizella* (szép pasztel-arczéppel), stb. vesznek még részt a kiállításban.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia ápril 11-iki ülésén Than Károly elnökölt és székfoglaló értekezéssel nyílt meg.

Lipthay Sándor műegyetemi tanár tartotta a székfoglalót. A vasutak fejlődésére kapcsolatos a tarifák kérdésével, ezim alatt. A legújabb statisztikai adatok alapján tett számítások eredményeit mutatta be. Első részében a vasutak üzleti kiadásait állapítja meg s aztán a díjszabás befolyásáról szól a vasutak fejlődésére nézve, s végül konstataja, hogy a magyar államvasutaknál behozott zónadíjszabás, ha nem egyezik is meg teljesen a rózsásabb hivatalos véleményvel, de mégis igen kedvezőnek mondható. A polgári utasoknak a nyújtott 36%-nyi kedvezmény a személyforgalomban majdnem úgy hat, mintha a távolságok ugyanannyival kisebbek volna, vagy mintha az ország területe azonos népesség mellett előbbi kiterjedésének mintegy négyszeresére bővült volna. Az előadót megjelénzték. Ezután *Jurányi Lajos* mutatta be *Schülerszky Károly* értekezését. Újabb adatok a virágservek rendellenes szerkezetéhez; ezimben; *Lenygel Béla* pedig *György Ivánnak* egy új nitrogén-tartalmu vegyületről írt értekezését. Végül három orvostani tanulmányt mutattak be: *Fodor József* dr. *Schiff Ernő* értekezését, *Kordányi Frigyes* pedig dr. *Gara Géza* dr. *Hirschler* Agoston az orvostudományba vágó értekezését.

Az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlését ez évben Brassóban, augusztus hó 22-25. napjain tartják. Eddig 65 előadó jelentkezett, úgy hogy legalább öt szakosztályt kell rendezni. A társadalmi szakosztály szervezését Kodós tanfelügyelő vállalta magára. A vándorgyűlés alkalmából kiadják Brassó monográfiáját magyar és német nyelven; és a magyar orvosi kar történetének az első részét a mohácsi vészig. Érdekes újítás, hogy külön női bizottság alakul, mely a vándorgyűlésre jövő tudósok feleségeit fogadja. Kisebb kirándulások lesznek Sinajába, a Bucsecsra, egy nagyobb a híres székely fürdőkhöz.

MI UJSÁG?

A felvidéki inségek részére lapunk szerkesztőségénél e héten a következő adományok gyűltek be:

Fusztá-Ábrányról: Tóth Albert tisztartó úr gyűjtése, melyhez járultak Tóth Albert és családja 11 frt 40 kr.; a gazdasági segéd munkások 3 frt 27 kr.; a szomszédok, dohánysok 2 frt 59 kr.; nyír-acsádi ismerősei és a polgárság 10 frt 82 kr. Összesen 28 frt 8 kr. — A *Képes Néplap*-útján: *Pusztá-Kömpöczről*: Csizmadia János tanító gyűjtése 4 frt. Ehez járultak: Csizmadia János 1 frt. Kurucsi Mihály 1 frt. Süli István 10 kr. Major Abel 50 kr. Hódi József 20 kr. Csiky Antal 50 kr. Elekes István 50 kr. ifj. Klucsics János 20 kr. — *Vésztőről*: Babatin János 1 frt. — *H.-M.-Vásárhelyről*: Kónya Istvánné Gyulás Erzsébet 20 kr. — *Névtelen* 50 kr. *Megyesről*: Péter M. gyűjtése 7 frt 30 kr. — *Pósalakáról*: Boór Károly tanító gyűjtése tanítványai közt 2 frt 87 kr. — *Kis-Lévárdról*: Letovance János tanító gyűjtése tanítványai közt 2 frt 54 kr. — *Tekéről*: Gál Mihály 1 frt. *Dóczról*: — *Chrasztek Teréz* 1 frt. — *Szegszárdról*: öz. Scherer Konrád 1 frt. — *Rumáról*: Tumó István 1 frt. — *Nagy-Hárságyról*: Zádory András 50 kr. — *Csik-Kotormányról*: Tamás József 4 frt 70 kr. Összesen 55 frt 69 kr. A lapunk 14-ik számában kimutatott összeggel együtt 160 frt 78 kr. Úgy ezen összeget, mint a még szerkesztőségünkhez ezután érkező adományokat az inségek segélyezésére alakult 'Felebarát' című jótékony czélú egyesülethez juttatjuk.

A nagy hét. Az idén a nagy-hét alatt minden felekezet ünnepelt; a görög hívét meg a zsidók páska ünnepe is összejött. Az ilyen felekezet nélküli napok aztán nagyon csöndesek teszik a fővárost, mikor az ünneplésre kerül a dolog. Az ember alig ismer rá az utcákra, melyek egyszerre csak elvesztik kirakataikat, boltjainkat, cézgtábláikat, s a járókelők — mintha ezek nélkül egy lépést sem tudnának tenni — egyszerre eltűnnek, s valahol kúnn a színpadban, a kiránculási helyeken tűnnek föl, mint

a bujdosó folyók. Az ünnep nagy városban mindig kihaltságot és unalmat jelent. Hanem ezt a csendet drágán kell megvásárolni, a szó szoros értelmében, mert napok óta minden kirakat és hirdetés hűvöti ajándék vásárlására csábít. Az emberek két táborra szakadnak: egyik árulni vágyik, a másiknak vásárolni kell. Az ünnep fénye és jelentősége az üzletlől függ. Iparos, kereskedő, szatócs, bérkocsis mennyi ideig vár egy jó ünnepre! A nagy-hét mindig megújítja Budapest lakosait. Másol is ekkor szokás fölvenni az új ruhát, abban járják a templomokat. de ez nem olyan impozáns megosínálása, a tavasz-nak, mint mikor nagy-pénteken és nagy-sombaton százazrek megindulnak az utcákban — mindenestre templomot látogatni — a szaboműhelyből éppen akkor kikerült legdivatosa ruhában. Az előbb még sötét tömegek egészen megszinesedtek. A tömegek képe megváltozott, fölfrissült, megszinesedett, s előszeretettel ragaszkodik az utcákhoz, a sétáló helyekhez, megelénkíti már a városliget porondját is, s csak késő este oszlik szerteszé. Az idő kissé komor néhány nap óta, mintha esni akarna. A gazda ember sóvárogja az esőt. A fővárosi aggódva nézi a felhőket: 'csak az ünnepek ne!' A templomok telvék egész nap, mert mégsem olyan rosszak az emberek és a hívás mellett helyet talál az áhitat is. Mint a köpi körül a méhráj, úgy zsong a sokaság a templomok körül s hőmpolygók tovább a másik templomhoz. A templomi szertartásokat minden felekezet nagy fényvel tartja meg. Jól összetanult énekarok működnek, első rendű énekesek vesznek részt az énekekben. Az embereket megszállja a vallásos érzés és a vallás poézise. A nagy ünnepeknek mindig megvan a maguk hangulata, kezdődik az már a gyermekkorban, s ez a gyöngéd benyomás megmarad a későbbi időkben, áthatván még a fásult és sivár szívet is, melyek megindulás nélkül nem gondolhatnak vissza azokra a szép ünnepekre, mikor oly jól esett imádkozni.

Lábmosás az udvarnál. A bécsi Hofburgban a nagy-csüörtörtői lábmosás e hó 14-ikén ment végebe a rendes udvari szertartás szerint. A szertartásra, mely féltizenegykor kezdődött, az összes főhercegek és udvari méltóságok megjelentek. A mondott időben bevezették a terembe a tizenkét apostolt jelképező vén embert s a király elvezette rajtuk a lábmosás szertartását. A szertartás után a király megajándékozta a véneket, a kiket aztán udvari fogaton szállítottak haza lakásukra. A tizenkét vén aszszony lábmosása az idén elmaradt, minthogy a királyné most Korfuban tartózkodik.

Jenő főherceg a festészet mesteriskolában. Jenő főherceg, ki mióta Budapestben van, állandóan élénk figyelemmel és érdeklődéssel kíséri fővárosunk társadalmi és művészeti fejlődését; e hó 11-ikén el látogatott a Bajza-utcai mesteriskolába s mindenekelőtt a *Benczur* műtermét kereste fel. A főherceg nagy érdeklődéssel nézte a királynak Pestmegye ülésterme számára készült arczképet, valamint Ferdinánd bolgár fejedelmét. A *Benczur* műtermében való hosszabb időzés után a földszintet nézte meg a főherceg, hol *Stetka Gyula*, *Mannheimer Ágost* és *Dudics* festőművészek kalauzolták. Mindegyikük műtermében elég érdekes látminvót talált, arczképeket, életképeket, miniatúr festményeket. Jenő főherceg barátságos buncut vége kísérőitől, s elismerését fejezve ki, távozott.

A koronázási jubileum művészeti alapítványa. Budapest fővárosának az a bizottsága, mely a koronázás 25 éves jubileumának megünneplésére javaslatot készít, azt is ajánlja, hogy a párisi 'grand prix de Rome' mintájára alapítson a főváros négy nagy díjat a festészet, szobrászat, építészet és zene terén kiváló tehetség jeleit adó fiatal művészek részére. A javaslat fölött a közgyűlés fog határozni. — A tanács már hozzájárul e javaslatához, s az ösztöndíjak összegét 6000 forintban szabta meg. Ebből festők, szobrászok, építészek, zenészek jutalmazására 5000 frt, gyári iparosok jutalmazására pedig 1000 frt fordítatik.

A műcsarnok és az osztrák delegáció. Mikor az Andrássy-ítón a képzőművészeti társulat felépítette a műcsarnokot, nagyon korlátozott eszközökkel rendelkezett, alig néhány év alatt a műcsarnok szükség is bizonyult, s most már nem is bír megfélelni a kiállítás igényeinek. A képzőművészeti társulat cselében most az a terv merült fel, hogy a műcsarnok

megvételre ajánlják az osztrák kormánynak az osztrák delegáció számára, mely ha Budapestent tartja üléseit, csak szellemkedik. Több évig a tudományos akadémia adott számára helyet, de az akadémia magának is szüksége van tulajdon helyiségeire. Most már a 'Hungaria' fogadóban bérel helyet a delegáció, s föl is merült a jó szándék, hogy az osztrákok Budapestent külön épületet emeljen. A műcsarnok díszes palota és a delegációknak kényelmes volna. Egy új műcsarnok építését és az osztrák delegáció házának kérdését így meg lehetne oldani.

Csiky Gergely mellszobra. A Kisfaludy-társaság elhunyt másodtitkárnak, Csiky Gergely jeles drámaíróknak mellszobrát megrendelte *Zala György* szobrászunknál. Zala most mintázta a mellszobrot, melyet carrarai márványból kifaragva, az akadémiai heti üléstermében állíttak fel.

Kisfaludy Károly győri szobra. Győr megye buzgósága és kegyelete szobrot emel Győrben Kisfaludy Károlynak. A szobrot *Métrai Lajos* már elkészítette, leleplezése szeptember hóban lesz. Összes költsége 16,000 frtot tesznek, eddig azonban csak 12,000 frt gyűlt össze. A szoborbizottság tehát fölkeri a közönséget, hogy a még hiányzó összeget segítő összegyűjteni adományaival, valamint mindazokat, kik még a gyűjtőveket be nem küldték, hogy juttassák azokat a bizottsághoz. Az adományok Győr megye alispánjához, gr. Laszberg Rezsőhöz lehetőleg május első napjáig küldendőek be.

Egy püspök szobra. Pécs néhai püspökének, a jótékonyaságról ismeretes Nyeési báró *Szepesi Ignác*nak a város szobrot emeltetett, s ennek elkészítésével Kiss György szobrászunkat bízták meg. Az álló szobor bronzból lesz, sienit talpazaton. A szobor maga harmadfél méter a talpazattal együtt 5 méter.

Színész-vásár. A nagyhét mináig nevezetes időpontja a magyar színészetnek. Ekkor ér véget a téli saison, ekkor szünnel meg a szerződések s ekkor siet föl Budapestre színész és direktor, hogy világgasson egymásban. A múlt években a nemzeti színház mellett 'Pannónia'-kávéházat lepték el a színészek ilyenkor, ott volt a színészvásár. Most a kerepesi-ut legvégén levő színész nyugdíjintézet házában ütöttek tanyát. Hanem biz az idej nagyhét nem jól ütött be. A színész-egyesület csak olyan igazgatóknak adja meg a további engedélyt a kik a nyugdíjikat pontosan befizették; de máskülönb is megfogyni a direktorok száma, többen tönkre mentek, mert a vidéki színészet helyzete még mostohább lett, mint volt eddig. A közönségnek fokozódott az igénye. A szerződéskötésekre a fővárosba sereglett színészek közt tehát nagy az elégtelenség és az aggodalom. Mivel sokan voltak, az igazgatók nem igen álltak elő nagy gázsival. Kevés szerződés, csekély fizetés: ez még a jobbik állapot, a rosszabbik az, hogy sok színész és semmi szerződés. Az országos szmi iskolát végzett fiatal színésznők sem voltak most oly kapások, mint a régi nagy-hetekben.

Rosner Henrik műtő, ki lábajokait, fagydagánatokat, tyűkzemmütéteket sikerrel végez, kimutatást tesz közzé, mely szerint a múlt, 1891. é folyamán összesen 1023 beteget gyógykezelt. Ezek között férfi volt 552, nő 471. Tyűkzem műtétet végezt 426, fagydagánatot 257, benőtt körmöt kezelt 201, szemölcsöt (kézen és arcon) 109, egyéb bőrkeményedést és kinövést 30, összesen 1023 esetben. A tyűkzemben szenvedő közönség túlnyomó része a férfienemhez tartozott, míg a benőtt köröm és szemölcs leginkább a női nemnél fordult elő. Az 1023 beteg leginkább a társadalom legjobb osztályaiából került ki, de a munkás osztály is körülbelül 180 taggal volt képviselve. Ez számba azonban nincs bevéve az ingyen kezelték száma, mely 82-re megy. Az 1023 szenvedő közül 233 vidéki, részben külföldi volt. Ezek között Henrik san-martinói herceg is, a ki sajátkezü dicséror levelet intézett Rosner úrhoz, kinek műtőterme a Haris-bazárban, a Városházaterén van.

Az Anker élet- és járadék-biztosító társaság márczius 29-én tartá 33. évi rendes közgyűlését gróf Zichy Ödön elnöke alatt. Az évi jelentésből látható, hogy az 1891-iki üzletév minden tekintetben kiélegült. Az 1891. évben ajánlatok 26,010,502 frt összegben nyújtattak be; 11,041 szerződés 22,568,765 forint töké és 12,220 frt járadékkal bonyolítottat le és különösen az élet- és haláleseti biztosítások állománya — a múlt évvel szemben — a biztosítási tartam letelle, illetve a biztosítási összeg kifizetése, törles és életési biztosításoknál időelőtti elhalálozás következtében elesett biztosítások levonása után 4082 szerződésben 12,122,324 frt tökével és 8850 frt járadékkal emelkedett, ugy, hogy az év végével 73,919 halál- és túléltési biztosítás 183,849,345 frt összegben és 66,078 frt járadék és hozzá-számitva a közös túléltési társulások 979 aláírását 16,607,610 frttal, 83,715 szerződés 200,456,956 frt biztosított, illetve jegyzett tökével és 66,078 frt járadék maradt érvényben. Az Anker 1891-ben halálesetek, visszavásárlások, életési és járadék-biztosítások után a kedvezményezettnek 1,115,965 frtot a társulati tagoknak 376,765 frtot, a biztosítottaknak 1,579,756 frtot fizetett, összesen 3,072,487 frtot, míg a díjtartalmak emelésére 2,570,761 frtot fordított. A társulat kezességi képes-

sége a túléltési társulás 11,655,726 frt alapján kívül a következő alapokból áll: A túléltésre és halálesetre nyeresményrész nélkül biztosítottak alapja és járadék-biztosítások 9,642,406 frt díjtartalék és nyeresmény-alap, a halálesetre nyeresményrészszel biztosítottak részére 17,592,240 forint, ehhez járul még a részvénytőke 1,000,000 frttal és a tőkétartalék külön tartalékokkal 1,833,169 frt, összesen 41,774,543 frt. A társulat összes vagyona 43,727,964 forint. A befektetést illetőleg megjegyzendő, hogy a törvényes előírásoknak megfelelőleg egy rész bécsi és budapesti ingatlanokba van elhelyezve, melyek az évi leírások folytán jóval a valódi értéken alul szerepelnek a mérlegben.

Szabadalmazott térd- és lábszár-védő gummból, lovaknak. *Kvizda Ferenc* János, cs. és k. udvari szállító czégs Korneuburgban, Bécs mellett, legújabb időben az eddigi, immár legjobban bevezetett szabad. béklyós gummi horzsoló kötelékek mellett még szabad. gummi térd- és lábszár-védőket is hoz forgalomba, mely utóbbiak a horzsoló kötelékéhez hasonló előnyökkel bírnak; minél fogva azokat a ló tulajdonosok figyelmébe a legjobban ajánljatjuk. Aruk dbonként, szürke színben 3 frt 80 kr.; barna, fekete vagy fehér színűek 4 frt 20 kr. Készülnek e horzsoló kötelékek szintűgy a jobb, mint a bal lábakra.

Vidéki előfizetők mai számunkkal veszik *Latzkovits A.* budapesti czég fehérnemű gyáros képművészkéjét, mit a t. olvasó közönség figyelmébe ajánljuk.

Előfizetési fölhívás.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése márczius végével lejár, fölkerjük az előfizetés mielőbbi megtűjtására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

A 'Vasárnapi Ujság' eredeti elbeszéléseket és életképeket, részben illusztrálva, közöl *Jókai Mórtól*, *Mikszáth Kálmántól*, *Baksay Sándortól*, *Gyarmathy Zsigánótól*, *B. Büttner Linától*, *Petelei Istvántól*, *Szivos Bélától*, *Kacziány Gézáttól*, *Kazár Emiltől*, *Törs Kálmántól*, stb. — A külföldiek közül leginkább az angol, francia, orosz szépirodalom jelesebb elbeszélői műveit mutatja be.

A 'Vasárnapi Ujság', mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

A 'Politikai Ujdonságok'-hoz 'Magyar Gazda' című, kéthetenként megjelenő gazdasági és kertészeti lap van csatolva s ezen felül rendkívüli mellékletekkel is bővítve van a lapnak hetenként másfél s minden második héten két ívre terjedő tartalma.

Mind a két lapnak kiegészítőjeül szolgál a 'Világ-kronika' című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg.

A 'Világ-kronika' 1892. januárban 'A bünbák' című új angol leghetynek közlést kezdte meg, mely számos művészi kivitelű képpel van illusztrálva. — A 'Világ-kronikát' a 'Vasárnapi Ujság', vagy 'Politikai Ujdonságok' előfizetői félévre 1 frt, egész évre 2 frt pótdíjért még folyvást megrendelhetik.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

egési évre félévre negyedévre
A Vasárnapi Ujság ... frt 8.— frt 4.— frt 2.—
A Világkronikával együtt ... 10.— 5.— 3.— 2.50
A Vasárnapi Ujság és
Politikai Ujdonságok ... 12.— 6.— 3.—
A Világkronikával együtt ... 14.— 7.— 3.50
Összapn a Politikai Ujdonságok ... 5.— 2.50 1.25
A Világkronikával együtt ... 7.— 3.50 1.75
Az előfizetések a 'Vasárnapi Ujság' és 'Politikai Ujdonságok' kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendőek.

HALÁLOZÁSOK.

Stojkovicus Anzán, szerb püspök, kit karlócazi metropolitának két ízben megválasztották, a főrendiház tagja, meghalt Szent-Endrén, 89 éves korában. Temetése kedden, a görög hívét harmad napján lesz s a szertartást *Popovics Nikanor* temesvári szerb püspök végzi. *Stojkovicus* a magyarországi szerb papság nosztora volt, ki még 1803-ban — zületett Bánszent-Iránon s még az ötvenes évek elején lett szant-andrei püspök. Mint legidősebb püspök, 1871—74-ig Masierovicus patriarka halála után ő lett a patriarka-helyettes (adminisztrator). Ekkor történt, hogy a Miletics-párt osztónzése folytán az 1874. évi szerb kongresszuson Mollináry általbornagy királyi bizost Stojkovicus a kongresszus elnöke nem fogadta a nem üdvözölte a király személyesítőjét

megillető tisztelettel. E miatt az adminisztratorságtól elmozdítottat, s jöllehet a Miletics-párti többség patriarkának választotta, a korona által visszavetett s az új választásból kizárattott. 1881-ben Ivackovics halála után Angelics ellenében őt választották az omladinstá szerbek patriarkának, csakhogy a korona szentesítését ekkor se nyerte meg. Nemsokára a vaskorona-rend első osztályával tüntette ki a Felsőg. A legutóbb megtartott kongresszuson már mint Angelics híve működött.

PAGER JÁNOS, az erdélyi részek közéletének egyik kiváló férfja, kitünő gazda, sportman, a hazafias törekvések buzgó támogatója, kinek könyvtára is nevezetes, 84 éves korában meghalt, Gyéres közsgében. Angol születésű ember volt, de igazi magyarrá lett, s halála az erdélyi részek több előkelő családját borította gyászba; így gr. Teleki, Betilen és b. Bánffy családokat. Földi maradványait Kolozsvárt temették el a családi sírboltba.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Bozó MASÓ, pozsony megyei földbirtokos, 1848—49-iki honvéd alezredes, ki katonai szakműveket írt, 75 éves korában, Pozsonyban. — Dr. SZÜZ JÓZSEF, ügyvéd, a nagy-várdai latin képtalan jószágigazgatója, az ügyvédi kamara alelnöke, ki 60,000 frtot tevő vagyontát jótékony czélokra hagyta, Nagy Váradon. — SIMONYI REZSŐ, cz. kanonok, esperes-plébános, élete 80-ik évében, Drégely-Palánkán. — TRICH JAKAB, zámolyi plébános, élete 55-dik évében. — PANCsó KÁROLY, premontrai rendi kanonok, fiatalabb éveiben gymnaziumi tanár, aranyművés pap, Peceze-Szentmártonban, 79 éves korában. — TRAVES IMRE, nyug. százados, ki a boszniai hadjáratnál mint tisztihelyettes tette ki magát, mikor az Este-czrednek egyik kisebb csapatát a stoláci várba szorították, s Mihálics társával három napig védte az állást, míg segítség jött. Nem régi ében elmebaj lepte meg s Nagy-Szombatban hunyt el.

ÖZV. FÖLDVÁRY MIKLÓSNA, szül. Kubinyi Amália, a régi jó idők tiszteltemtől mártulja, 90 éves korában, Budapestben, honnan hilt tetemét a péteri családi sírboltba szállították. — BRENNERBERG HERMINA, néhai Brennerberg Mór főispánnak és szász grófnak, s nejének, szül. Lehni Jozefina úrnőnek leánya, élete 18-dik évében, Nagy-Szébenben. —

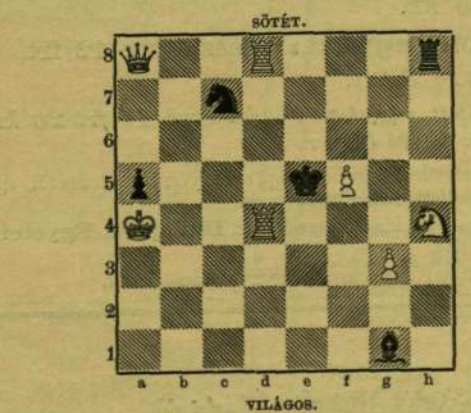
Szerkesztői mondanivalók.

Versikék I. II. Távol állnak ugyan a közölhetéstől, de eddig beküldött verseik képest haladáról tanulszkodnak. Az előben a gondolat igazán czinos, kár azonban, hogy szerző még mindig annyira kézi a nyelvvel, hogy verse a jó gondolat dacára is messze alatta marad az irodalmi színvonalnak.

Virágaimhoz. Minden lendületnélküli próza az egész. A magányt, a csendet. Az ellentét nagyon is erősen két részre tagolja a verset s az első rész a másodikal nem olvad harmonikusán össze.

SAKKJÁTÉK.

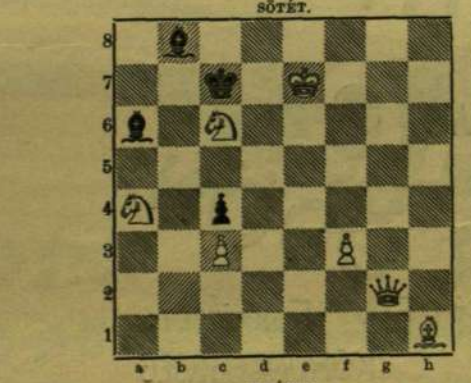
1714. számú feladvány. Lehsten H.-tól.

Világos indúl és a harmadik lépésre matot mond.

1715. számú feladvány. Németh Péter-től.

Ung-Tarnócezon.

Világos indúl és a harmadik lépésre matot mond.

Az 1709. számú feladvány megfejtése.

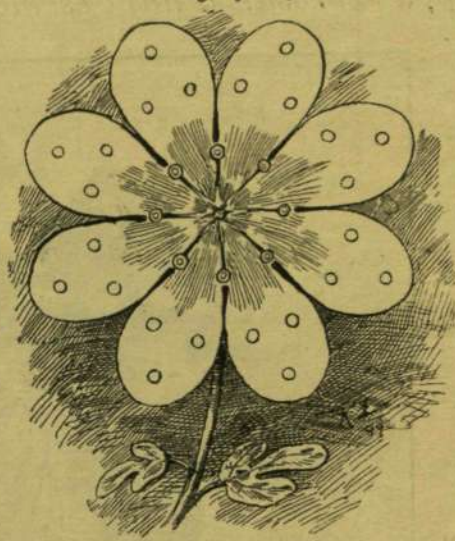
Wainheimer R.-tól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. d3-d4	... Kh6-g6 (a)	1. ...	g7-g6	
2. Fc3-d2	... t. sz.	2. Bc5-d7	... Kh6-g6:	
3. Bc5-d7	... t. sz.	3. Fc3-d2	... t. sz.	
4. Bd7-d6	... f7-f8 mat.	4. Bc7-b7	... g4-g5 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Ung-Tarnócezon: Németh Péter. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — Nagy-Köröscsön: Kovács L. — A preti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

Virág-rejtvény.

a a a a a c d e e o f f f g g i k l l m m n n o o o o o p r r r r r r t t u u z

Alakítások ezen betűkből nyolcz szó, melyek mindeiket öt betűből álljon. Minden szó kezdő betűje a virág-ábra porodójára, a többi betük egymásután a szirmok köröskéire, a végbetük ismét a porodóra essenek, tehát minden következő szó kezdőbetűje közös a megelőző szó végbetűjével. A szavak jelentése következő: 1. Schiller egyik híres drámája. — 2. Legjelesebb költőink egyike. — 3. Afrikai tartomány francia fennhatóság alatt. — 4. Shakespeare egyik legismertebb drámája. — 5. A vihar egyik elnevezése. — 6. Afrikai néptörzs. — 7. Víz szárnyas. — 8. Férfi név.

Heti naptár, április hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israelita
17V. B. Husvétvasárnap.	D. Husvétvasárnap.	5 D. Husv. vas. 20	
18E. Husvétköznap.	Husvétköznap.	6 Husv. hétfő	21 S.sch.P.
19K. Timon szp. vt.	Timon	7 Husvét ködd	22 A.sch.P.
20S. Tivadar htv.	Tivadar	8 Husvét ut	23
21C. Anzelm pk. ea.	Anzelm	9 Euzsák vt.	24
22P. Szent és Cajus Szentér	Szentér	10 Teréz	25
23S. Béla pk. vt.	Béla	11 Antipa	26 S. sch.

Holdváltás. ☾ Utolsó negyed 20-án 7 óra 17 pk. regg.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nyers bast-selyem szövözet, egész öltönyre valót szállít 10 frt 50 kr.-ért (kivánatra jobb fajtát is) *Henneberg G.* (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben, postabécs és vámmentesen. Minták postafordultalval küldetnek. Svájcba czimzett levelek 10 kr.-os bélyeg ragasztandó. **Gloria-selymet — 120 ctmr. szélességben,** por- és esőköpenyek, valamint zubbonyokra alkalmazható — méterenként 2 frt 65 kr.-tól. (5)

Az 'Első Leánykiképzési Egyet.' h. hó 10-én tartotta *Schnarner Armin* bankigazgató elnöke alatt XXIX-ik rendes közgyűlését. *Kohn Arnold* vezérigazgató által felolvasott évi jelentésből kitűnik, hogy a tagok száma 1891. évben 11,808 jutalékrésszel szaporodott. Az utjonnan beirt leányok a következő korosztályokban csoportosulnak, nevezetesen: 0 éves 1801, 1 éves 1259, 2 éves 1448, 3 éves 1157, 4 éves 1138, 5 éves 967, 6 éves 819, 7 éves 745, 8 éves 726, 9 éves 607, 10 éves 469, 11 éves 430, 12 éves 242. A mérleg számaiból felismerhető, hogy az egylet a lefolyt évben is minden irányban jelentékeny eredményeket ért el, amennyiben 56,538 frt 32 krnyi nászjuttalék kifizetés mellett az egylet vagyon 214,015 frt 76 kr. kkal, a közpénzalap 128,619 frt 62 kral szaporodott és a díjtartalékalap 537,864 frt 04 kral emelkedett. A közgyűlés a jelentést és mérleget öröndetes tudomással vette, a felügyelő-bizottság ajánlatára az igazgatóknak és a választmányoknak a felmentvényt megadta és mintán *Arnstén* Henrik mérnök, képviselő bizottsági tag indítványára az elnökek és az igazgatók személyes eredményül működéséért és önzetlen fáradozásáért jegyzőkönyvileg elismerést és köszönetet szavazott, *Schnarner Armin* elnököt élénken éljezve szétszórtta. A közgyűlés befejezése után a választmány alakuló ülést tartván, a következő tisztviselőket választotta, u. m.: alelnökké: *Kohn Károly*, pénztárnoki igazgatóvá: *Frankfurter Samu*, ellenőr igazgatóvá: *Hercegföld Zsigmond*, igazgatók: dr. *Wittmann Mór*, dr. *Reich József*, *Eisler József* és

A „POLITIKAI UJDONSÁGOK”

1892. évi folyama.

A „Politikai Ujdonságok”, a legrégebb magyar politikai hetilap, új évtől kezdve képekkel illusztrálva jelen meg. A képek, melyek e nagy terjedelmű politikai és közgazdasági heti lap hasábjait díszítik, kétség kívül még vonzóbbá fogják tenni a nagy közönségre, a mint azt újabban megjelent néhány heti számaiból is láthatni. E képek szorosán a napi eseményekre vonatkoznak, s hogy olvasóink-

Portugál rabszolgák. MUTATVÁNYKÉP A „POLITIKAI UJDONSÁGOK” LEGUTÓBBI SZÁMÁBÓL.

nak, a kik a „Politikai Ujdonságok”-at eddig nem járatták, tájékoztatást nyújtunk e társalapunk illusztrációiról, ime mutatványul közlünk képeiből itt egyet.

A „Politikai Ujdonságok” előfizetési ára: egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. negyedévre 1 frt 25 kr.

A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” együtt: egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

A „Képes Folyóirat” és a „Politikai Ujdonságok” együtt: egész évre 11 frt 20 kr., félévre 5 frt 60 kr., negyedévre 2 frt 80 kr.

A „Világkrónika” című képes heti közlönyt a „Politikai Ujdonságok” vagy a „Képes Folyóirat” előfizetői egész évre 2 frt, félévre 1 frt pótdíj beklüldése mellett rendelhetik meg.

Az előfizetési pénzek a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” kiadóhivatalához, Budapest, Egyetem-utca 4. szám, küldendők.

A t. gyűjtőknek egyszerre beklüldött 10 előfizető után egy ingyen-példánnyal szolgálunk.

MARGITSZIGETI és KIALLITASI FÜMAG MAUTHNER ÖDÖN CSAKIS! FŐ-ÜZLET: MAGKERESKEDÉSÉBEN FIOK-ÜZLET: ANDRÁSSY-KAPHATO-KORONAHERCEG UT 23 SZ. BUDAPESTEN UTCA 18 SZ.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEI.

A KÖLTŐ ARCZKÉPÉVEL.

Második bővített kiadás. Fűzve 4 frt. Díszkötésben 5 frt.

GYULAI PÁL EGY RÉGI UDVARHÁZ UTOLSÓ GAZDAJA.

Dörre Tivadar rajzaival. — Harmadik kiadás.

Fűzve 1 frt 40 kr. — Díszkötésben 2 frt.

GYULAI PÁL NŐK A TÜKÖR ELŐTT.

BESZÉLY.

Feszty Árpád rajzaival. — Harmadik kiadás.

Fűzve 1 frt 40 kr. — Díszkötésben 2 frt.

Gyakorlati tanácsok

a házi és nyilvános nevelés körében.

Anyák és nevelők tanulságára, népszerű előadásban.

Irta

Szvorényi József

gyömnas. igazgató, a magyar tudom. akadémia tagja.

Ara fűzve 2 frt, díszkötésben 3 frt.

Tartalma: A család és annak központja az anya. — Az első nevelés. — Az első nevelés folytatása. — Szeretet és türelem a nevelésben. — A közép- vagy iskolai nevelés. — A korviszonyok hatása nevelésünkben. — Példa a nevelésben. — Jellemképzés a nevelésben. — Az állmíveltség szédelgése s hatása a nevelésben. — A végső vagy befejező nevelés. — Testi nevelés.

Levelek egy tanuló ifjúhoz.

Irta

SZITNYAI ELEK.

Ara fűzve 1 frt. — Vászonzba kötve 1 frt 40 kr.

Előszó a levelekhez. — A lét harcában a jobb győz. — A figyelem fontosságáról. — Az ó-classikusok tanulmányozásáról. — Experimentálás otthon. — A német nyelv bírájának fontossága. — A gyorsírásról. — Olvasásra ajánlott jellemképző művek. — A ruházatkodás, divatábok. — Az ének és zene nemeseitő hatásáról. — A jó magaviselet. — Hogyan olvasunk? — A valódi hasznosság. — Az iskolai barátságokról. — Az okos szülő és az iskolai büntetések. — A regényolvasás következményei. — A vallásosság értelme. — A kézimunka fontossága. — Vizsgálatok előtt. — A fájdalom nemeseitő hatásáról. — A pénzzel való bánás művésze. — A rajztanulás fontossága. — A bolondok között. (Látogatás a Lipótmezőn). — A napi lapok rendszer olvasásának következményei. — Goethe böles mondásai. — A vakokról. — Egy hazánkba afrikai utasjáról. — A jó és rossz szaváról. — A kisértektől való féltelen. — Trefort A. vezérszeméi. — Szimlévek hatása, színházlátogatás. — Az adriai tenger partján. Abbezia. — Álom, visió, hallucináció. — Madách, Bulwer, Flammarion, Hartman E. az emberiség jövőjéről. — Az egyetemi pályáról. — Beszéd a Felsége a király nevenapján. — A pályaválasztásról. — A legszebb protectió.

TÜNDÉRMESÉK.

Perrault, D'Aulnoy grófné és Leprince de Beaumonté után

franciából fordította

Harasztiné Récsi Jolán.

Ara fűzve 1 frt 50 kr. — Vászonzkötésben 2 frt.

REGEDEI

TISZTA ALKALIKUS SAVANYU-VIZ

legjobb asztali és üdítő ital

kipróbált gyógyszer köhögés, torokbetegségek, gyomor- és hólyaghurutnál.

Főraktár: Budapest, Lipót-körút 21/a.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,

hgy rossz gyomrutak kipererák és újra jól emészenek és erre elköltönek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a célt otthon kénye em- használata által, ben, kevés költéssel elérik a „PEPSIN-BOR” me yezte t meg- és a gyomort rövid időn tökéletesen hely állítja. — Az én pepsinborom kedves íze, és hatása ki nom marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Rozsnyay Mátvás, gyógyszerész, művegyészeti laboratoriuma Aradon.

Ugyanott kapható: Vavas chinabor. 1 üveg 1 frt 20 . r., 5 üveg franco küldve 6 frt és Serall-arozkenés szeplo e len egy tésely 70 kr., franco küldve 1 frt 5 kr.

Egy egész üveggyári raktárnak megvétele folytán azon helyzetben vagyok, hogy egy teljes legfinom. közörsülés és legújabb kiállításán üvegservizt

3 forint 95 kr.

mesés olcsó áron szállítsak és pedig áll:

- 12 drb vizespohár,
- 12 e borospohár,
- 6 e liqueurpohár,
- 1 e vizesüveg,
- 1 e borosüveg,
- 1 e liqueurüveg,
- 6 e kompotészeze,
- 1 e kompotáll,
- 1 e osemegétál,

összesen 41 darabból. Meg nem felelő tárgyak visszavételnek és a pénz visszaküldetik. Ládáért és csomagolásért 60 kr. számítatik. Csak utánvét mellett szállít BÖHM üveggyári raktára Budapest, VI., Csengery-utca 48. sz.

ORSZÁGOS KIALLITÁS BUDAPEST 1895. KÖZREMUKÖDŐI ÉREM JÓ PHOTOGRÁPHIAKÉRT.

Klász György

Fényképészeti műintézet

BUDAPEST

N. havani utca 18. sz. 1st emeleten

Elvállal mindennemű fényképi felvételeket, többszörösítéseitek gépek ról, ipar-mű és tanítványokról, s a t.

PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA, FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMÁSOLAT.

ORSZÁGOS KIALLITÁS BUDAPEST 1895. KÖZREMUKÖDŐI ÉREM JÓ PHOTOGRÁPHIAKÉRT.

A balatonfüredi gyógyfürdő május 22-én nyitattik meg.

Balaton-Füred enyhe és egyenletes klímájánál és kitünő jubsavó intézetnél fogva különösen ajánlható: idült légesohurut és tüdőbántalmaknál, égvényes sós, szénsavas vasasforrások, hideg és meleg szénsavas fürdők, gőzfürdők s a női és férfi-uszodával ellátott balatonfüredi javalkák: gyenge emésztés, idült gyomor-, bélhuzam-, vesemedence-, hólyaghurut-, hasiposza, máj-, lép-, aranyár és női bántalmak ellen, továbbá vérszegénység, sápkór és görvélýkórnál; általános gyengeség, gerincegy- és idegbántalmaknál.

A rendszeres szülő-kúra szeptember 1-én kezdődik.

Az egész fürdőintézet teljesen újja van szervezve, elegánsan és kényel-mesen berendezve. Van díszes gyógyterem, csinos étterem, terasse, kávé-csarnok, fodott sétány, jó zenekar, szini előadások, vizisétákra kényelmes és biztos angol csónakok, vitorláshajók, bál, tombola, jó restauráció — Wild vezetése alatt — szép és kényelmesen burtozott lakások; posta és távirali hivatal, jól rendezett gyógyszerár. Balaton-Füredre vonatkozó ismertetések minden könyvkereskedésben és a fürdőben kaphatók. A fürdőintézet rövid ismertetése kívánatra ingyen küldetik meg.

KÖZLEKEDÉS: A „Baross” új gőzhajó, mely a Balatonon át egy óra alatt ér Siófokról Balatonfüredre és vissza, naponként 3-szor közlekedik és a déli vasut budapesti, bécsi, triestisi minden vonatával Siófokon csatlakozik. A nyugati vasut vesprémi állomásától — hol kényelmes bércokost kellő számmal mindig kaphatók — másfél óra alatt jó és kellemes uton juthatni Balaton-Füredre. Vasúti sasonjegyek 33^{2/3}% kedvezményvel; Budapestről Balaton-Füredre és vissza 3 napra érvényes jegyek fél áron kaphatók. Lakásmegrendelések, melyre mindig előleg küldendő) a Klótid-, Erzsébet-udvarokban és a Grand Hotelben, a fürdőintézet igazgatójához intézendők Balaton-Füredre. A lakások június 15-ig és auguszt. 20-tól 30% al olcsóbbak. A fürdő-intézet rendelő-főirovosa Dr. Huray István, urad. orvos: Dr. Gemál. — A balaton. füredi ásványvíz főraktára Budapesten Edesky L., m. kir. udv. és szerb kir. udv. ásványvizszállítóknál; Székesfehérváron Birkmayer, Veszprémben pedig Müller fuzekereskedésében is kapható.

A fürdőigazgatóság.

Az arcz szépségét legbiztosabban megszerzi és fentartja

Leichner zsirpora

Leichner hermelin-pora

E híres arczporok a legmagasabb női körökben s a legelső művésznők által előszeretettel alkalmaztatnak; a bőrt éles vagy poros levegő ellen megvédi, s fiatalos, virtóló kinézetet adnak neki. Csak zárt szelenczékben a gyárban: Berlin, Schützenstrasse 31 és minden illatszerek-kereskedésben.

Okakodjunk az utánzattoktól.

LEICHNER L., illatsz.-vegyész, a kir. dráci színházak szállítója.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyv-kereskedésben kapható:

VERNE GYULA. CASCABEL CÉSAR.

REGÉNY.

Franciából HUSZÁR IMRE.

84 képpel.

Ara fűzve 2 frt 50 kr., vászonkötésben 3 frt.

2 1/2 forint.

Ébresztő óra.

Határozott siker!!

Elalvás ki van zárva!

Anker-szerkezettel minden állásban járók.

Ára frt 2.25, naptárral frt 3.05. Éjjel világító mutatólappal 70 kral több; ugyanaz a naptár ébresztő, éjjel világító mutatólappal, asztali csemetyével felszerelve frt 4.75. L-rendű minős frt 5.75 gúdagon aranyozott s vésett nickelfedéllel.

Ujdonság! Negyszögletes szekrénylaku, majdnem 28 cm. magas ébresztő óra, ittómférel, egész és félfórat jelez. Ára 9 frt, ittó nélkül 5 frt, kakukok óra ittórel, egész és fél órát jelezve, művészielő faragott szekrényben 7 frt, gazdag faragással 9 frt. Kakuk- és pítápalaty-ittó és ismétlő mű 18 1/2 frt, gazdag faragással 20 frt.

Érozhasználati remon-toir óra tönör ujezúst fedéllel 5 1/2 frt

Dnyla fedéllel 7 1/2 frt

Éroz-remon-toir ébresztővel 9 - frt

Elsőrendű 11 - frt

Fali óra egész és félórás ittó szerkezettel ébresztővel és 7 hüvely átmérőjű porcellán mutatólappal 3 1/2 frt

Valódi korall- vagy háromsoros granat karperecz 3 - frt

5 - storos 5 - frt

Valódi korall- vagy granat-brosch gömbölyű vagy ovál alakban 3 - frt

Nagyobb 4 - frt

Valódi granat- vagy korall-fülbevaló vagy fülcsavar ára páronként 1 1/2 frt

EMIL MAYER, Wien. I. Bezirk, Schottenring Nr. 5/27, und Deutschmeisterplatz Nr. 4.

Minden 2 évi jótállás mellett. — Gyári árjegyzék ingyen.

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára

építési anyagok raktára

Budapest, VII. ker., Rottenbillér-utca 13. sz.

Vállalkozik: GRANITRAZZO, BETONIROZÁSOK, CSATORNÁZÁSOK, SZÖKÖKUTAK, CZEMENT-LAPOK ÉS MOZAIK LAPOKKALI KÖVEZÉSEK elkészítésére stb.

Raktárt tart: KERAMIT LAPOK, KELHEIMI LAPOK, METTLACHI LAPOK, TERRACOTTA-ÁRUK, KÖFEDÉLPÉP, TÚZÁLLÓ TEGGLAK, KÉMÉNY RAKVA-NYOKBÓL stb.

Gyári raktára a gartenaul Portland cement és vízhatlan méz-gyárnak.

STEINZEUGRÖHREN

Gyári raktára a gartenaul Portland cement és vízhatlan méz-gyárnak.

Császárfürdő Budapest.

Gőz-, iszap-, kő-, kád- és törökfürdőkkel, a melyek mindenike, valamint a pompás uszodák, kizárólag kenes hő- és langyos forrásokkalv annak táplálva.

Nyolcz hőforrása naponként majdnem kétszer annyi forró vizet (60-60,76 C.) szolgáltat, mint a többi budai fürdők hőforrása együttesen.

Gőzfürdője a maga nemében páratlan.

Fürdőinek gyógyhatása évszázados híré: az izületek és izmok ezúsz bántalmal, idegbajok, a férfi és női ivarszervek mindennemű bántalmal, izzadományok, vérszegénység, fémmelegzésnek stb. és a súlyos betegségek után visszamaradt általános gyengeség esetében. — Az ivó gyógyvizek: emésztési zavarok, idült gyomorhurut, máj-, lép- és vesébántalmak és alhasi pangás esetében. — A belégső gyógyvizek (inhaliatio): az orr és szájfüreg, a gége és a légeső hurutos bántalmaknál. — Masszoz és villanyozási gyógyvizek. — Allandó fürdőorvos: Dr. Diezler Ferenz specialista nőorvos. — 200 lakosbaba (60 kr-tól 3 frt), melyeknek nagy része a fürdőkkel zárt — telen fűtött — folyosók által van összekötve, mialtal a téli gyógy-mód vészeley nélkül használható. — Kávéháza, étterem, sük és hegyi sétahely. Naponként kétszer katonazene. Gyógy- és zenedíj nincs.

Hölgyek figyelmébe! A legkínőbb és leghirvevesebb a Dr. Haebra-féle arcztisztító kenőcs, bőrszépítő szappan és hölgypor. Ára nagy tégely 60 kr., kicsi 35 kr., szappan 35 kr., poude 60 kr. Kapható Budapesten Török József gyógyszer-tárában király-utca, Neruda Nándor-nál hatvani-utca és az ország minden gyógytárában. 4733

Részletfizetés

mellett a legoulsabb kiszolgálással ajánl alant legjobb birben álló áruház helyben lakó feleknél mindennemű **női és férfi ruhákat** 4721 készben vagy rendelre saját műhelyében mérték szerint készíttetve, továbbá mindennemű szövetek, szőnyegek, függönyök, ág- és asztalterítők, vásznak, chiffonok és más hasonemű ezikeket a legújabb válszékben. E bevásárlási mód különösen ajánlható, mert rend-zeres beosztás mellett kényelmessé teszi az iránybani szükségletek fűződését.

Deutsch Sándor Király-utca 26. szám. Telefon 94.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam.
Kir. szab. Svédhonra. 4730

Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak törzset megúrjuk, emberemlékezet óta mint a legkínőbb szepítő szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a fel-találó utasítási szerint, balzsammá alakították át, csak akkor nyer gyógyóvánt csodálatos hatást. Ha erre megkérjük vele nem eszervehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, amely ezáltal fehérre és gyöngyödé válik. Ezen balzsam a bőrnek fehérséget, gyöngyöséget és üdűséget kölcsönöz; a leg-rövidebb idő alatt eltávolítja a szepít, májfolto, anyajegyeket, orvosság, bőrtakít a bőr minden más egyéb tisztálaltatás-gút. Ára egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel orvosi BENZOE-SZAPPANA a legalkalmasabb bőrszépítő szappan, mely a bőrt gyöngyödé s finomra teszi a hivatva van a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ára 60 kr. Kapható minden jobb gyógytárban.
Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógytár, Budapest, király-utca 12. — Aradon: Ring S. gyógytárszernél.

Díszokmány Zágráb. 1891. Arany érem Temesvár.

Kwizda-féle Restitutionsfluid,
üdítőnedv lovak részére. 1 üveg ára 1 frt 40 kr.

Már 30 év óta az udvari istállóknak, a legnagyobb polgári és katonai istállózatokban használatban, a nagyobb mérvű megerőltetések előtt és után való erősítőre, a fogamodások, kiesklások, az inak megmerevülésénél stb. Képesse teszi a lovat a leg-kitartóbb szolgálatokra az idomításnál.

Tessék vizsgálni a fenti védjegyre és határozottan **KWIZDA-féle Restitutionsfluidot** kérni. Kapható a gyógytárakban és gyógyfü-kereskedésekben.

Magyarországi főraktár:
Török József gyógytár, Budapest, Király-utca 12.

SCHLICK féle vasöntöde és gépgyár részv.-társ. BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: Városi iroda és raktár: Fiók-raktár:
VI. külső váci-út. Podmaniczky-utca 14. Kerepesi-út 77.

Gőz- és járgány-cséplőkészületek,

számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,

mélyítő és egyetemes acél-ekék, eredeti SCHLICK- és VIDATS-féle

egyvasu ekék, talajmivelő eszközök, valamint

Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépek, Takarmánykészítő gépek, daráló, őrlőmalmok és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kévekető és marokrakó arató-gépek és fűkaszó gépek, szállítható mező vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legújanyosabb árak. Árjegyzékek ingyen és bérmentve

Óvás!
Tisztán tojás sárgájából készített **SZAPPAN** kapható kizárólagosan csak **LATZKOVITS A.** férfi-divatüzletében **Budapest, IV., Váci-utca 22.** (Nemzeti szálloda épület.)

Ezen általam 15 évvel ezelőtt feltalált s tisztán tojás sárgájából készült szappan használatára az különös előnnyel jár, hogy az arcbort felfrissíti, s azt természetesen üdűségében megtartja. Minden más — hasonló elnevezés alatt forgalomban levő gyártmány — szappantálalmánymnak gyöngye utánzata, melynek sárga színét festék által — mesterségesen uton lesz előállítva. Gyártmányom minden egyes darabja czégemet és alá-írásomat viseli. 4713

SZÁVOSZT ALPHONS
Budapest, Arany János-utca 11. sz. a.
Legjobb gazdasági és kerti magvak. 4691

50 év óta sikerrel használtatik!
Szepítőket és májfoltokat, valamint az összes bőrtisztálaltatásokat eltávolít biztosan az **Eszéki Spitzer Kenőcs** és az **eszéki Salvator szappan**

Valódi minőségben csak a **VÉDJEGY.** 4707

DIENES J. C.-féle gyógytárban Eszéken, felsőváros.

1 tégely Spitzer kenőcs 35 kr.
1 üveg „ mosdóvíz 40 kr.
1 darab Salvator szappan 50 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva és kéri a t. cz. közönség csak Dienes-féle eszéki kenőt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapesten:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál Király-utca 12.

Legjobb és Leghirvevesebb Pipere Hölgypor **La VELOUTINE** Különösen Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE **CH. FAY, ILLATSERÉZÉS, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.**

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Harmonikáról, mechanikai hangszerekről, zongoráról külön-külön képes árjegyzék kéréndő. Javitások pontosan eszközöltetnek.

goráról külön-külön képes árjegyzék kéréndő. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Csúsz, köszvény, tagszagadtás, fejfájás, csipőfájdalom, hátfájádom stb. ellen legjobb bedörzsölés a Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller.

Több mint 20 év óta a legtöbb családban ismeretes mint fájdalom-enyhítő szer és majdnem minden gyógytárban kapható 40 kr. és 70 kr.-ért. Minthogy utánzások léteznek, ennél fogva mindig határozottan „Horgony-Pain-Expeller” kéréndő.

1892. apr. 184. sz. 1892. apr.

BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti **GYULAI PÁL.**

TARTALOM:

- Comenius A. János. — Dezős Lajostól.
- Regényes lapok az életből. (II.) Haraszi Gyulától.
- Bolgár népköltészet. — Ásbóth Oskártól.
- Klementina leánya. Regény. (III.) — France Anatól után, francziából — mn. —
- Költemények. Téli virágok. — Kozma Andortól. — Henrik. — Heine után, németből. — Vargha Gyulától.
- A bosnyák mohammedánok kivándorlása. — Krecsmárk Jánostól.
- Kalotaszeg magyar népe. — Herman Ottótól.
- A Teleki-pályázat (szegény paragrafus). — Sz. K.
- Egy új szláv szemle. — K. E.
- Értesítő. Burns R.: Költményei, fordította Lévai J. — I. a. — Jancsó B.: Középszkolánk reformja. — sz. — Froude J. A.: Short studies on great subjects. — d. — Goszthony M.: Horvát-Szlavon- és Dalmátországok autonóm alkotmány. — J. B. — Schlieman ásatásai. — Megjelen évenként 12-szer 10 ívnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapesten.

VÉGHLESI VERA FORRÁS

Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szén-savú, égvényes savanyúvíze, Véghles-Szalánán, Zélyomm. mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban: **Erzsébet-körút 56. szám alatt,** továbbá műszerüzletekben és vendéglőkben! Telefon összeköttetés. Számos raklár a vidéken.

17. SZÁM. 1892. BUDAPEST, ÁPRILIS 24. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott viteldi is csatlakozó. 2.50

BUDENZ JÓZSEF.

1836—1892.

MAGYAR tudományos világnak egyik legnevezetesebb oszlopa dőlt ki ápril 15-én éjjel, a húsvéti ünnepek küszöbén, Budenz József elhalálózásával. Alig egy pár hónap mulva követte a sírba Hunfalvy Pált, kívül három évtizeden át együtt működve valódi tehetségében gazdag tudományos iskolát alapítottak meg, s kívül együtt, mint az összehasonlító nyelvtudomány dioskurjai, nemcsak hazánkban, de a messze külföldön is elismerést és tiszteletet szereztek a magyar névnek.

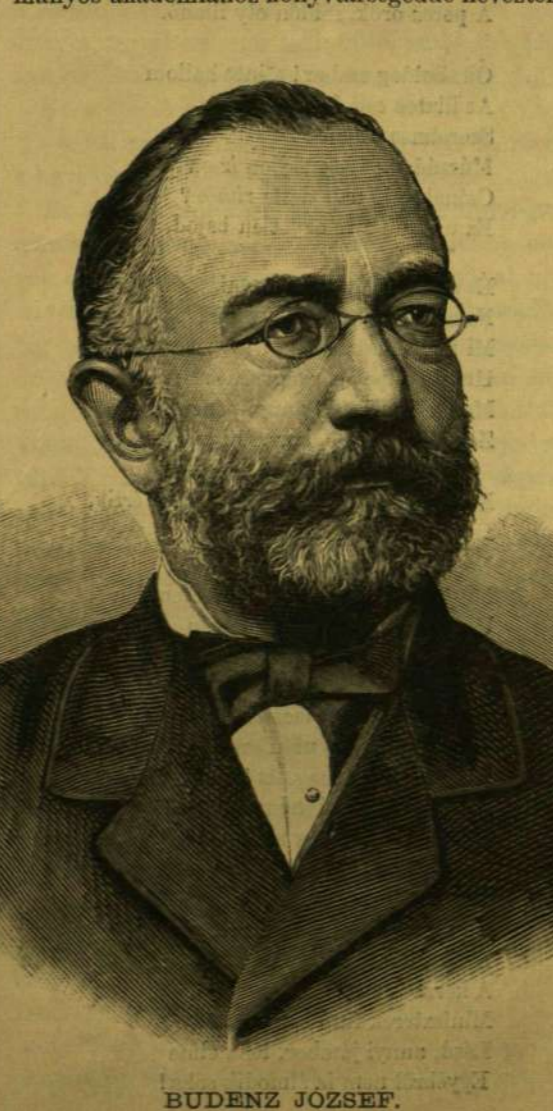
Pedig tudja mindenki, hogy Budenz születésekor nem volt magyar. Nemesak oly értelemben, mint Hunfalvy, Toldy, Ballagi, Riedl s más híres nyelvészeink, kik szintén nem csecsemőkorukban tanulták meg a magyar nyelvet, de idegen ajku magyar szülők gyermekei voltak, hanem mert külföldön, német családból származott s épen úgy, mint egy másik büszkeségünk, Lotz Károly, teljesen felnőtt korában jött be hazánkba, hogy megismerkedjék azzal a néppel, melyet könyvek-ből tanulva is érdekesnek talált.

Megismerkedett velünk, megszerette a magyart, itt maradt, s valódi magyar lett belőle. Az ősz sze hasonlító tudományokkal foglalkozó férfinál, különösen ily eredettel, érthető lett volna a lanyha kozmopolitikus érzélem, Budenz azonban lelkes magyar volt, őszintén érdeklődött közügyeink iránt s néha még külsőségekben is kimutatta hazafiságát, így egyike volt az utolsóknak tanártársai között, kik atillát viseltek, midőn az már megszűnt divatos lenni.

Két ízben * közöltük az érdeemes tudós arczképét és életrajzát, előbb egyetemi tanárrá kinevezetése s utóbb irodalmi működése 25-ik évfordulója alkalmából, s így azokra utalva,

* A v. U. 1872. évi 17. és az 1884-ik évi 11-ik számában.

elégendők tartjuk, ha ezúttal általános jellemzést adunk életéről és működéséről. Budenz József 1836 június 13-ikán született Rasdorf kurhesseni kis faluban, hol atya tanító volt. Tanulmányait Marburgban és a göttingai egyetemen folytatta. A véletlen úgy akarta, hogy ez utóbbi helyen egy házban lakott Nagy Lajos unitárius tanárjelölttel, s a két ifju barátságos ismerkedése döntő hatású legyen a nyelvészettel foglalkozó Budenz József jövő pályájára. Tanulmányozni kezdte a magyar nyelvet, levelezésbe lépett Hunfalvy Pállal s 1858-ban csakhamar azután, hogy bölcsészettudori oklevelét megszerezte, ellátogatott hozzánk. Itt is maradt. A kiváló tehetségű ifjunak elegendő volt az a két hónap, melyet Debreczenben, mint Lugossy József vendége eltöltött, hogy a magyar beszédet is elsajátítsa, s ugyanazon év őszén Székes-Fehérvárt tanári állást foglaljon el s magyarul írjon értekezést a «Magyar nyelvészet» számára. Életének ezennél még két nevezetes fordulópontja volt, 1861-ben, midőn a magyar tudomány akadémiához könyvtárségéddé neveztek

BUDENZ JÓZSEF.

ki, s így biztosítva lett, hogy itt a tudományoknak élhessen s 1872-ben, midőn a budapesti egyetemen az akkor szervezett altáji összehasonlító nyelvészeti tanszékre rendes tanárnak neveztek ki. Életének többi mozzanatai a komoly tudományos munka és a csendes baráti társas-kör élvezetei között oszlanak meg.

A komoly tudományos munkálkodásnak rendkívüli eredményei voltak; mintegy 30 kötetre terjedő önálló mű, a «Nyelvtudományi Közlemények» című tudományos akadémiai folyóirat 15 éven át tartó szerkesztése s egész sereg értekezés, melyekkel nemcsak a szaklapokat, de az ismeretterjesztő és politikai lapokat is fölkereste, bár soha sem írt más tárgyról, mint a nyelvészetről. Sőt tulajdonképp még a nyelvészeti terén is speciálista volt. Bölcsészettudori értekezése s az első magyar nyelven fogalmazott cikkek görög grammatikai kérdéseket tárgyalt, később azonban Boller bécsi egyetemi tanár és Hunfalvy Pál hatása alatt kizárólag az összehasonlító nyelvészetre adta magát s ebben is az ural-altáji nyelvek voltak tanulmányának tárgyai. Egy pár akadémiai emléksbeszéd s néhány kisebb alkalmi közlemény kivételével, műveinek hosszú sorozata az ugorok, mordvinok, csuvasok, cseremiszek, finnek s más nemzetek nyelvéről szól, mely nemzeteknek még nevét is alig ismerték előtte Magyarországon.

Száz éve is elmúlt immár, midőn Sajnovics működése után a magyar nyelv rokonságát a finn-ugor nyelvekével a tudósok legalább is valószínűnek kezdték tartani. De a kutatás e téren mindenütt igen szerény körben mozgott s a magyarok még Reguly és Hunfalvy fellépése után is hajlandók voltak ezt a rokonságot egyszerűen néhány tudós bogarának tekinteni. Budenz volt a legszorgalmasabb s még a szintén nagyon tevékeny finn nyelvészek mellett is a legtöbb eredményt felmutató tudós kutató. Valóságos arzenált gyűjtött össze tudós kincsekből. Ritka nyelvészeti tehetsége lehetővé tette, hogy tisztán könyvekből egész sereg nyelvet tanuljon meg, sőt hogy már csaknem teljesen kihalt nyelveknek grammatikáját és szótárát állítsa össze néhány fenmaradt nyelvemlékből. Finnországot kivéve, a hol egy iskolai szünidőt töltött, az általa nyelvészeti ismereteket népeket sohasem látogatta meg s adatait sokszor igen szerény forrásból szerezte, így